

HUMAN RIGHTS CHAMBER FOR BOSNIA AND HERZEGOVINA
DOM ZA LJUDSKA PRAVA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

2002

GODIŠNJI
IZVJEŠTAJ 02

Glavni ured
Musala 9, 71000 Sarajevo
Tel.: +387 33 212 064, Fax: +387 33 212 059
E-mail: chamber@hrc.ba

Banja Luka ured
Simeuna Đaka 5, 78000 Banja Luka
Tel/fax: +387 51 212 603
hrchamber@teleklik.net

www.hrc.ba

SADRŽAJ

I.	UVOD	5
II.	ČLANOVI I SEKRETARIJAT	8
A.	Članovi Doma	8
B.	Sekretarijat Doma	8
III.	MANDAT I NADLEŽNOST DOMA	9
IV.	PRAVILA PROCEDURE DOMA	9
V.	BROJ PREDMETA PRED DOMOM	10
VI.	STRATEGIJE, MEHANIZMI I PRIORITETI U RJEŠAVANJU PREDMETA	12
VII.	SARADNJA SA TUŽENIM STRANAMA	16
VIII.	PREDMETI PRED DOMOM U 2002. GODINI	17
1.	Privremene mjere	17
2.	Pitanja prihvatljivosti	17
3.	Brisanje itd.	18
4.	Pitanja koja se pojavljuju u meritumu	18
5.	Pravni liječevi	23
6.	Postupak preispitivanja	23
IX.	FINANSIJSKI STATUS DOMA	23
ANEKSI		25
A.	Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH	27
B.	Članovi Doma za ljudska prava	35
C.	Osoblje Sekretarijata Doma za ljudska prava	41
D.	Pravila procedure	45
E.	Statistički pregled	63
F.	Statistički grafikoni	67
G.	Odluke donesene u 2002. godini	71
H.	Kratki pregled odabranih odluka o meritumu	101
I.	Doprinosi i troškovi u 2002. godini	135

* Dom za ljudska prava je objavio dva prateća sveska sa tekstovima odluka donesenih u 2002. godini.

I UVOD

Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu, uspostavljen u martu 1996. godine, upravo navršava sedmu godinu svog rada. Desilo se mnogo promjena od donošenja prve odluke Doma o meritumu u predmetu br. CH/96/01 Matanović protiv Republike Srpske. Od tog ranog početka, kada je došlo do nestanka struje, 1997. godine, tokom javnog uručenja odluke, a rasprava se morala nastaviti pod svjetлом svijeca, pa do danas, Dom je razmatrao, raspravljao i odlučio o nekoliko hiljada predmeta koji uključuju raznolik djelokrug navodnih kršenja ljudskih prava. Tokom godina etabrirao se u djelotvornu i nepristrasnu sudsku instituciju koja je stekla povjerenje građana Bosne i Hercegovine.

U toku 2002. godine zaprimljen je najveći broj novih prijava - 4.177 - podnesenih Domu u toku bilo koje od ovih godina pojedinačno - prosječno 348 mjesečno. U isto vrijeme, Dom je riješio skoro dvostruko više predmeta nego prethodne godine - 675 predmeta. Ali stopa kojom se predmeti rješavaju jednostavno ne može održati korak sa stalnim povećanjem broja primljenih prijava. To povećanje se dijelom može objasniti podnošenjem više od 1.500 pojedinačnih prijava tokom 2002. godine od strane članova porodica Bošnjaka koji su nestali tokom pada Srebrenice. Međutim, još uvijek pristiže veliki broj prijava koje su vezane za stambena pitanja, što ukazuje na to da taj problem nije riješen čak ni sedam godina nakon završetka rata.

Ali statistike ne odražavaju stvarni rad Doma. Tokom 2002. godine, riješeni su mnogi značajni predmeti, između ostalog i prvi predmet o slobodi informisanja ("ORDO" - RTV "Sveti Georgije" protiv Bosne i Hercegovine), i prvi predmet u vezi sa protjerivanjem stranaca i državljanina (Boudella, Lakhdar, Nechle i Lahmar protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine). Drugi značajni predmeti uključuju Škrgić i drugi protiv Federacije Bosne i Hercegovine, koji se odnosi na pokušaje podnositelaca prijava da im se priznaju prava koja potražuju kao dioničari Agrokomerca, jednog od najvećih preduzeća u Bosni i Hercegovini prije rata; predmet Rizvić, Huskić, Šabančević, Sefić i Gračanin protiv Federacije Bosne i Hercegovine koji se odnosio na tvrdnje o zlostavljanju u pritvoru i pravu na pravično suđenje podnosiocima prijava nakon njihovog lišenja slobode, podizanja optužnice i donošenja presude kojom su oglašeni krivim za ratne zločine ili ubistvo; i Todorović i drugi protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine koja se odnosi na neisplaćenu staru deviznu štednju. U martu 2003. godine, Dom je takođe donio odluku u "predmetima Srebrenica", upućenu protiv Republike Srpske, o pravima članova porodice da budu obaviješteni o sudbini i mjestu gdje se nalaze njihovi najdraži.

Ove odluke odražavaju raznolikost predmeta s navodima o povredama ljudskih prava koji su podneseni Domu, ali one predstavljaju samo mali dio odluka o prihvatljivosti i meritumu donesenih u 2002. godini i u nekoliko prvih mjeseci 2003. godine.

Izvršavanje odluka Doma je, pak, nešto drugo. Općenito, može se reći da Federacija i Republika Srpska imaju neujednačen rezultat u pogledu implementacije, iako je stalni pritisak međunarodne zajednice pomogao povećanju stope izvršenja zadnjih godina. U mnogim predmetima su plaćene dosuđene naknade, ali ne u svim. Čini se da su neke od naredbi posebno teške za izvršenje tuženim Stranama i često su potrebne godine da se one izvrše, npr. one kojima se zahtijeva izdavanje odobrenja za ponovnu izgradnju džamija, ili istraga o nestancima, ili navodima o zlostavljanju od strane policije. Iako je protiv države Bosne i Hercegovine upućeno samo nekoliko naredbi, i one su praktički ignorirane. Još će trebati vremena prije nego građani Bosne i Hercegovine počnu osjećati sigurnost da će, kada Dom doneše neku odluku, a da ne spominjemo domaće sudove, ona biti u potpunosti ispoštovana bez podvrgavanja političkom filtriranju.

Budućnost Doma za ljudska prava je nejasna i nesigurna. Sadašnji mandat mu ističe krajem 2003. godine. Mandat je 2000. godine produžen za period od tri godine, kao priznanje kontinuirane potrebe za ovakvom vrstom institucije koja će se baviti nastavljanjem kršenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Preferirana opcija međunarodne zajednice, o kojoj se raspravlja već nekoliko godina, jeste "spajanje" Doma i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine nakon isteka perioda produženog mandata Doma. Pravne, proceduralne i administrativne teškoće vezane za ovu opciju odgodile su, međutim, nalaženje zadovoljavajućeg rješenja. Međutim, čini se da je pred kraj 2002. godine ovo pitanje pokrenuto sa obnovljenom hitnošću. Stav predlagачa "spajanja" je sada da će Dom prestati funkcionirati 31. decembra 2003. godine, a svi predmeti koji su još u postupku će potom biti proslijeđeni, odnosno sve buduće prijave upućene Ustavnom sudu. Domu nije poznat stav Strana potpisnica Aneksa 6 (Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske) u pogledu "spajanja".

Dom je ovim zabrinut jer Ustavni sud uopće ne funkcioniра još od maja 2002. godine, jer nisu imenovana dva nova člana. Što više, novi Ustavni sud, kada se konačno uspostavi, već će imati svoje nagomilane predmete kojima će se morati baviti.

Međutim, ukoliko Dom treba nestati, a njegovi preostali predmeti biti preuzeti na konačno rješavanje pred Ustavnim sudom, pravno je mišljenje Doma (usvojeno 7. novembra 2002. godine i podijeljeno domaćim i međunarodnim donositeljima odluka) da se ovo može postići jedino izmjenama i dopunama Ustava Bosne i Hercegovine i Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma. Po mišljenju Doma, to je neophodno ukoliko se ne želi umanjiti nivo zaštite ljudskih prava u Bosni i Hercegovini predviđen članom 10, stav 2 Ustava Bosne i Hercegovine.

U aprili 2002. godine, Bosna i Hercegovina je primljena u Vijeće Evrope, a u julu je ratifikovala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Rečeno je da sada kada je zemlja pod jurisdikcijom Evropskog suda za ljudska prava, Dom više nije potreban. Ali predmeti koji su podneseni Domu prije ratifikacije Evropske konvencije nisu u nadležnosti Evropskog suda. U vezi sa mogućnošću "preklapanja nadležnosti" Doma i Evropskog suda nakon jula 2002. godine, na Evropskom sudu je da odluči da li će postupak pred Domom smatrati domaćim pravnim lijekom koji treba iscrpiti prije nego što se predmet može proglašiti prihvatljivim u Strasbourg ili kao "drugi postupak međunarodne istrage ili rješavanja" gdje će Evropski sud prijavu već podnesenu Domu morati proglašiti neprihvatljivom u skladu sa članom 35(2)(b) Evropske konvencije.

Takođe, po pitanju "preklapanja nadležnosti" Doma i Evropskog suda, da li prije ili nakon 31. decembra 2003. godine, potrebno je zapaziti da:

Dom za ljudska prava nema nadležnost samo u odnosu na navode da prava zaštićena Evropskom konvencijom nisu ispoštovana i osigurana, nego i u odnosu na navodnu diskriminaciju u uživanju prava zaštićenih drugim međunarodnim sporazumima (član II(2)(b) Aneksa 6). U praksi Doma takvi predmeti koji se tiču diskriminacije u

pravu na rad, pravu na socijalnu sigurnost i pravu na pristup javnim službama postaju sve važniji i važniji. Diskriminacija na radu ili kod ponovnog zapošljavanja je jedan od najozbiljnijih problema za povrat izbjeglica i raseljenih osoba.

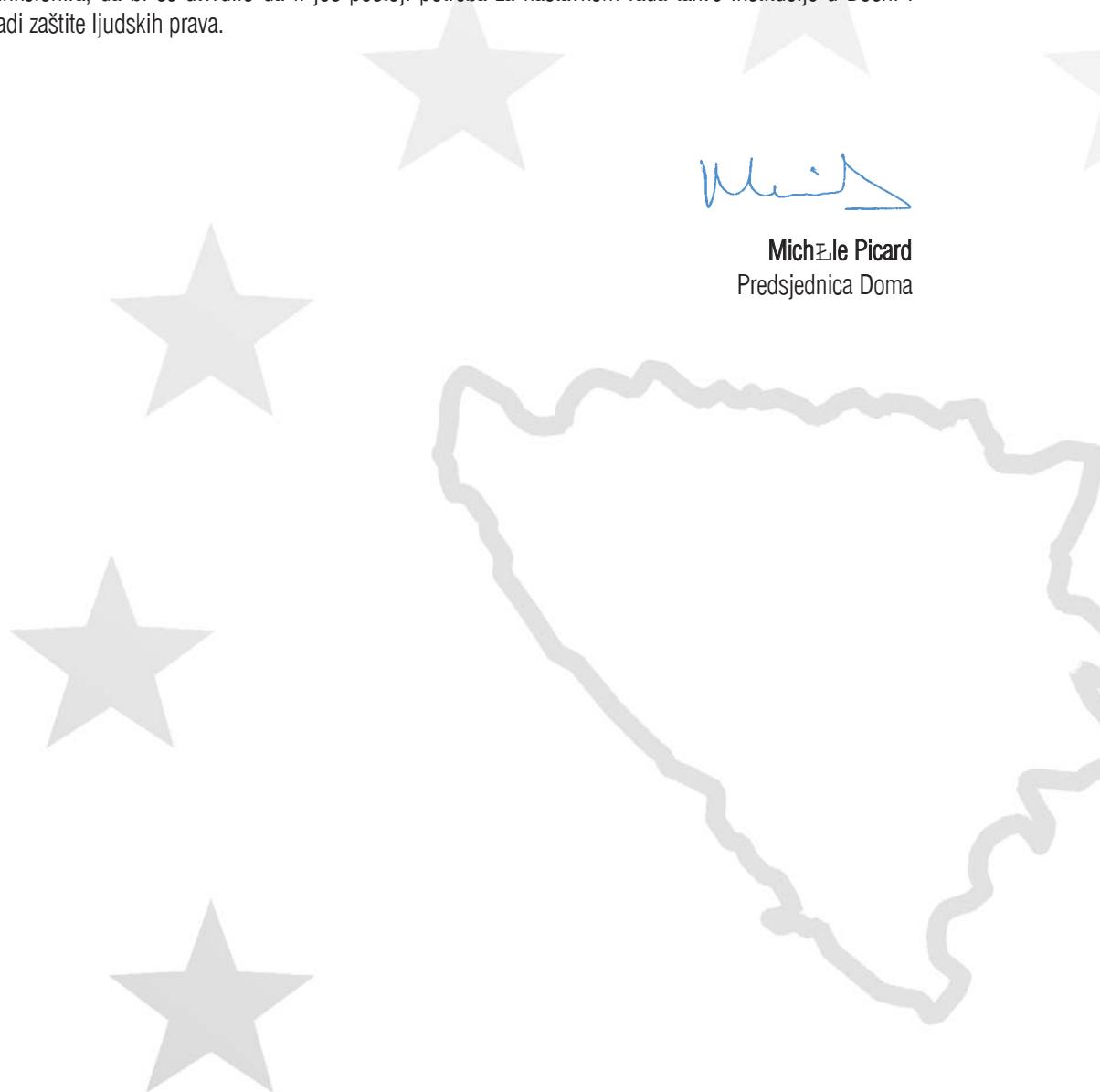
Aneks 6 daje Domu nadležnost izdavanja naredbi za privremene mjere u svrhu zaštite ljudskih prava. Kako sudstvo u nekim dijelovima Bosne i Hercegovine još uvijek ne funkcioniра kako treba, Dom je ovu nadležnost iskoristio u brojnim predmetima. Bilo je to djelotvorno sredstvo za zaštitu ljudskih prava u praksi. Evropski sud za ljudska prava nema ovlasti da donosi pravno obavezujuće naredbe za privremene mjere. Dom takođe ima šire ovlasti od Evropskog suda da donosi pravno obavezujuće naredbe da se isprave kršenja ljudskih prava koja je utvrdio.

Reforma sudstva bi trebala, u budućnosti, ukoliko bude izvršena, dovesti do toga da ova institucija bude manje nepohodna. Ali je saznanje da uspostava pravne države predstavlja temelj za budućnost Bosne i Hercegovine kasno stiglo do međunarodne zajednice. Sada se konačno preuzimaju koraci, ali proces se neće dogoditi preko noći, a za rezultate tog procesa trebaće još više vremena.

Kraj mandata Doma je možda već blizu. Odluka o tome da li će Dom dobiti produženje svog mandata, biti transformiran na neki način, ili jednostavno nestati krajem 2003. godine, je u rukama onih koji donose odluke na domaćem i međunarodnom nivou. Ali 2002. godina nije se nimalo razlikovala od 2001. godine u smislu poštivanja ljudskih prava, a 2003. godina već pokazuje da će biti skoro ista. Sudbina Doma ne bi trebala biti odlučena na temelju unaprijed određenog datuma, izabranog za njegov nestanak, već radije na pažljivoj i poštenoj procjeni konteksta u kome Dom funkcioniра, da bi se utvrdilo da li još postoji potreba za nastavkom rada takve institucije u Bosni i Hercegovini radi zaštite ljudskih prava.

Michèle Picard
Predsjednica Doma

II. ČLANOVI I SEKRETARIJAT DOMA

A. ČLANOVI DOMA

Dom za ljudska prava se sastoji od četrnaest članova kao što je predviđeno članom VII Aneksa 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (vidi *Aneks A*). Četiri člana je imenovala Federacija Bosne i Hercegovine, a dva Republika Srpska. Ostalih osam članova su međunarodni članovi koje je imenovao Savjet ministara Vijeća Evrope. Prema Aneksu 6, međunarodni članovi nisu državljeni Bosne i Hercegovine niti neke druge susjedne države. Predsjednicu Doma, gđu Michèle Picard, koja je Francuskinja, imenovao je Savjet ministara Vijeća Evrope iz reda međunarodnih članova. Imenovani članovi su istaknuti pravnici koji svoj doprinos Domu daju širokim spektrom svoga iskustva iz različitih sredina uključujući sudsku i akademsku oblast, privatnu pravnu praksu, upravu i politiku, te međunarodno i krivično pravo kao i pravo iz oblasti ljudskih prava. Lista članova i njihove kratke biografije su u prilogu ovog Izvještaja kao *Aneks B*.

B. SEKRETARIJAT DOMA

Sekretarijat Doma čini stalno osoblje sa sjedištem u Sarajevu uz još jedan ured u Banjoj Luci. U toku godine Sekretarijat je brojao 45 članova sa prosječno 10 međunarodnih članova zaposlenih u bilo kojem datom trenutku. Pored toga, nekoliko domaćih studenata četvrte godine stažiraju u uredima u Sarajevu i Banjoj Luci. Tokom prvih nekoliko mjeseci 2003. godine uposleno je oko 10 novih članova osoblja (uglavnom pravnika i prevodilaca), a uposleno je i nekoliko pripravnika. Lista osoblja Sekretarijata u 2002. godini u prilogu je ovog Izvještaja kao *Aneks C*.

U pripremanju i tokom zasjedanja, osoblje Doma prima i procesuira prijave; održava prepisku sa podnosiocima prijava i tuženim Stranama u vezi sa predmetima koji su u postupku; vrši istraživanja domaćeg i međunarodnog prava; priprema memorandume i nacrte odluka koji će biti predočeni na zasjedanjima; koordinira pripremu dnevnih redova za plenarni Dom i za dva vijeća; organizira javne rasprave; vodi zapisnik o odlukama koje su usvojene, uručene i otpremljene; te stalno ažurira bazu podataka kao i spise predmeta u odnosu na prepisku koja se šalje i prima. Za svako zasjedanje prevodi se gotovo cijelokupna dokumentacija, što podrazumijeva podneske tuženih Strana i podnositelja prijava, prepisku, saopćenja za štampu, novinske članke, memorandume u predmetima i odluke. Tokom zasjedanja, koja se održavaju svakog mjeseca tokom jedne sedmice, pravnici prate svoje predmete kako dolaze na razmatranje pred Domom, dobijaju uputstva od sudaca za dalje postupanje u predmetu i vode zapisnik zasjedanja. Prevodioci obezbeđuju simultani prevod tokom javnih rasprava i zasjedanja.

Osoblje Doma obavlja i mnoge druge dodatne zadatke. Svakog mjeseca izlazi saopćenje za štampu koje sadrži kratak sažetak odluka o prihvatljivosti i meritumu koje su donesene na svakom zasjedanju kao i najavu javnih rasprava. Ono zatim ide u široku distribuciju domaćim medijima i međunarodnoj zajednici u Bosni i Hercegovini. Osoblje takođe objavljuje sveske svojih odluka svakih šest mjeseci kao i godišnji izvještaj; kontinuirano obavještava međunarodnu zajednicu u Bosni i Hercegovini o radu Doma putem sastanaka i raznih tipova izvještavanja; sarađuje po pitanjima od zajedničkog interesa sa OSCE, OHR, CRPC i Ustavnim sudom BiH; prati implementaciju odluka Doma; piše izvještaje donatorima; ažurira svoju web stranicu; te preduzima mnoštvo administrativnih poslova i zadatka neophodnih za svakodnevno funkcioniranje Sekretarijata.

Bosna i Hercegovina obezbeđuje uredski prostor Domu za ljudska prava u zgradbi Predsjedništva u Sarajevu. Međutim, novo osoblje uposleno u 2003. godini moralo je biti smješteno u uredskom prostoru koji je Dom iznajmio u zgradbi gdje su smješteni uredi rukovodilaca Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC), u ul. Muvekita 4 u Sarajevu, pošto se u zgradbi Predsjedništva Domu nisu mogle obezbijediti dodatne prostorije. Dom zasjeda u zgradbi Predsjedništva u sali koju dijeli sa Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine. Javne rasprave se održavaju u Kantonalnom sudu Sarajevo. Za svoj ured u Banjoj Luci Dom iznajmljuje privatni prostor.

III MANDAT I NADLEŽNOST DOMA

Mandat Doma za ljudska prava formulisan je u članu II Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma. Dom ima mandat da razmatra navodna i očigledna kršenja ljudskih prava kako je to predviđeno Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima, te navodnu i očiglednu diskriminaciju u uživanju prava i sloboda predviđenih u Konvenciji i 15 drugih međunarodnih sporazuma navedenih u Dodatku uz Aneks 6. Dom može primati samo one prijave koje se tiču stvari koje su u okviru odgovornosti jedne od Strana potpisnica Aneksa 6 (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska), i koje su se desile ili nastavile nakon što je Dejtonski mirovni sporazum stupio na snagu (14. decembra 1995. godine). Posebna prednost daje se navodima o naročito ozbiljnim ili sistematskim kršenjima, kao i onima koja su zasnovana na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.

Dom može primati prijave u vezi takvih kršenja ljudskih prava direktno od svake od Strana potpisnica Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma ili od pojedinaca, nevladinih organizacija ili grupa pojedinaca koji tvrde da su žrtva kršenja ljudskih prava koje je počinila neka od Strana, ili koji djeluju u ime navodnih žrtava koje su preminule ili nestale.

Prema uvjetima iz Aneksa 6, kada primi prijavu, Dom mora odlučiti da li da je prihvati ili odbaci, uzimajući u obzir nekoliko kriterija navedenih u članu VIII. Ovi kriteriji uključuju: a) da li postoji djelotvorni pravni lijekovi i da li je podnositelj prijave dokazao da ih je iscrpio, i da je prijava podnesena Komisiji [Domu ili Ombudsmanu za BiH] u roku od šest mjeseci od datuma donošenja konačne odluke; b) da li je prijava u suštini ista kao stvar koju je Dom već ispitao; c) da li je prijava nespojiva sa Sporazumom o ljudskim pravima, očigledno neosnovana, ili predstavlja zloupotrebu prava na žalbu; i d) da li se prijava tiče stvari koja je trenutno pred nekim drugim međunarodnim tijelom za ljudska prava ili drugom Komisijom uspostavljenom Aneksima uz Dejtonski mirovni sporazum.

Procedura Doma sačinjena je po ugledu na Evropski sud za ljudska prava. Ako Dom na samom početku ne odluči da je prijava neprihvatljiva ili da je treba brisati, traže se pismena zapažanja od podnosioca prijave i od tužene Strane, nakon čega Dom razmatra predmet i donosi odluku. Pored pismenog postupka, Dom može odlučiti da zakaže javnu raspravu kako bi strane iznijele usmene argumente, a svjedoci i vještaci predočili dokaze. Dom takođe može zatražiti pismene ili usmene podneske *amicus curiae*. Ukoliko Dom ustanovi povredu, on u svojoj odluci o meritumu izdaje naredbu ili naredbe naznačavajući mjere koje tužena Strana odnosno tužene Strane moraju poduzeti kako bi ispravile kršenje, uključujući naredbe da se sa određenim djelovanjem prestane ili da se od njega uzdrži ili davanje novčane naknade. U bilo kojoj fazi postupka Dom može narediti i privremene mjere ili pokušati da omogući prijateljsko rješenje zasnovano na poštivanju ljudskih prava.

Odluke Doma su konačne i obavezujuće i tužene Strane ih moraju u potpunosti izvršiti. Odluke Doma o meritumu prosljeđuju se Organizaciji za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) i Uredu Visokog predstavnika (OHR) radi nadgledanja njihovog sproveđenja.

IV PRAVILA PROCEDURE DOMA

Aneksom 6 je predviđeno da će Dom "ustanoviti pravične i djelotvorne procedure za rješavanje prijava" i da će tim procedurama biti "predviđeni odgovarajući pisani podnesci i, po odluci Doma, saslušanje radi usmene rasprave ili predočenja dokaza." (član X, stav 1) Prvobitno je Dom odlučivao o svojoj proceduri ad hoc i na osnovu privremenih Pravila procedure usvojenih u julu 1996. godine, u skladu s principima sadržanim u Dejtonskom mirovnom sporazumu. Pravila procedure Doma (vidi Aneks D), usvojena su 13. decembra 1996. godine te izmijenjena i dopunjena 15. maja i 11. septembra 1998., 8. marta 2001., 4. novembra 2002. i 8. marta 2003. godine s namjerom da se omogući djelovanje tih principa. Ona su sačinjena u velikoj mjeri po uzoru na pravila procedure bivše Evropske komisije i Suda za ljudska prava, iako su u značajnoj mjeri usklađena da bi odgovarala posebnom sastavu i okolnostima Doma.

Pravilima je propisana kombinacija pismenog i usmenog postupka, te razmatranje pitanja prihvatljivosti i merituma. Pravilima je takođe propisano, između ostalog, davanje posebnog prioriteta nekim prijavama, predviđene su privremene mjere, procedure na javnim raspravama, prijateljska rješenja, dosuđivanje novčanog obeštećenja, postupak za preispitivanje odluka vijeća od strane plenarnog Doma. Postoji čitav niz mogućih ishoda postupka pred Domom kao što su odluka kojom se prijava odbacuje kao neprihvatljiva, prijateljsko rješenje predmeta, odluka o brisanju prijave sa liste predmeta pred Domom, ili odluka o prihvatljivosti i meritumu. Odluke Doma o prihvatljivosti i meritumu (odnosno samo meritumu), odluke o preispitivanju i odluke o dalnjim pravnim lijekovima uručuju se usmeno na javnim raspravama.

V. BROJ PREDMETA PRED DOMOM

Tokom godine registrovano je 4.177 prijava (više nego u bilo kojoj drugoj godini), čime se ukupan broj prijava registrovanih pred Domom do kraja 2002. godine popeo na 12.659. U prosjeku, Dom je svakog mjeseca tokom 2002. godine primao 348 prijava. Odlukama Doma riješeno je ukupno 1.878 prijava. Preostala je još 10.781 prijava u postupku pred Domom do kraja 2002. godine. Već tokom prva tri mjeseca 2003. godine primljeno je 787 novih prijava, a riješeno još 350 predmeta.

U 2002. godini Dom je zasjedao ukupno 11 puta u punom sastavu. Takođe su i oba njegova vijeća zasjedala 11 puta (Dom ne zasjeda u augustu).

Zasjedanje br.	Datumi	Mjesec
65	7 - 12	Januar / Siječanj
66	4 - 9	Februar / Veljača
67	4 - 9	Mart / Ožujak
68	8 - 13	April / Travanj
69	6 - 11	Maj / Svibanj
70	3 - 8	Juni / Lipanj
71	1 - 6	Juli / Srpanj
--	--	August / Kolovoz
72	2 - 7	Septembar / Rujan
73	7 - 12	Oktobar / Listopad
74	4 - 9	Novembar / Studeni
75	2 - 7	Decembar / Prosinac

U toku svojih zasjedanja, koja se obično održavaju prve pune sedmice svakog mjeseca, Dom razmatra predmete koji su mu predloženi kako na zatvorenim sjednicama, tako i na javnim raspravama. Na zasjedanjima održanim u 2002. godini, Dom je donio ukupno 564 konačne i obavezujuće odluke, što podrazumijeva odluke o prihvatljivosti, meritumu, brisanju, zahtjeve za preispitivanje, odluke o preispitivanju i odluke o dalnjim pravnim lijekovima, rješivši tako 675 pojedinačnih prijava/predmeta. (Jedna odluka koju Dom donese može rješiti više od jedne pojedinačne prijave/predmeta pošto Dom ima diskreciono pravo da spoji predmete ako je primjereno. Isto tako, može se donijeti nekoliko odluka u pogledu jedne prijave, npr. odluka o prihvatljivosti i meritumu, odluka o zahtjevu za preispitivanje i odluka o preispitivanju za jedan predmet).

Odluke o prihvatljivosti i meritumu, odluke o preispitivanju i odluke o dalnjim pravnim lijekovima uručuju se javno svakog mjeseca nakon njihovog usvajanja (izglasavanja), dok sve druge odluke Dom usvaja, ali ne uručuje javno. Javna uručenja

se odvijaju u Kantonalnom sudu u Sarajevu. (Kod javnog uručivanja, Predsjednik ili Potpredsjednik Doma čita naglas neke dijelove odluka. U ime tuženih Strana pojavljuju se zastupnici, a podnosioci prijava su često lično prisutni). Odluke su u cijelosti dostupne javnosti nakon rasprave.

U odlukama o prihvatljivosti i meritumu, pitanja koja su se razmatrala u 2002. godini uključivala su imovinska pitanja, slobodu izražavanja, protjerivanje stranaca i državljanina, diskriminaciju u zapošljavanju, starosnu diskriminaciju, dužinu postupka, neizvršavanje sudskih odluka, pravično suđenje, zlostavljanje u pritvoru i nedostatak djelotvornih pravnih lijekova. Pored toga što usvajaju i uručuju odluke na svakom zasjedanju, suci su tokom godine raspravljali i o nekoliko stotina drugih predmeta koji su bili u različitim fazama postupka. Takođe je razmatrano i odlučeno o stotinama zahtjeva za izdavanje privremenih mjera.

Dom je održao četiri javne rasprave u 2002. godini na kojima su saslušani svjedoci i predočeni dokazi u 10 predmeta koji su još u postupku pred Domom. Pitanja su se odnosila na slobodu izražavanja, slobodu vjeroispovijesti, pravo na privatni i porodični život, pravo na slobodu i ličnu sigurnost, pravo na pravično suđenje, zabranu protjerivanja stranaca i državljanina, pravo na mirno uživanje imovine i diskriminaciju. Tri rasprave su održane u Sarajevu, a jedna u Travniku. Do aprila 2003. godine, Dom je donio odluke u svim osim dva od ovih predmeta.

U tabeli ispod prikazan je porast broja primljenih prijava i riješenih predmeta u periodu od 7 godina. *Aneks F* u prilogu ovog Izvještaja pruža dramatičan vizuelni prikaz ove informacije. *Aneks E* daje statističke podatke u pogledu vrste i brojeva odluka koje je Dom donio zaključno sa 31. decembrom 2002. godine.

Godina	Broj registrovanih prijava	Broj riješenih predmeta
1996.	31	0
1997.	83	10
1998.	1.382	68
1999.	1.943	336
2000.	3.239	412
2001.	1.804	377
2002.	4.177	675
Ukupno sa 31. decembrom 2002.	12.659	1.878

Napomena: U prva tri mjeseca 2003. godine, Dom je registrovao 787 novih prijava i riješio još 350 predmeta, što je ukupan broj prijava registrovanih pred Domom do 31. marta 2003. godine povećalo na 13.446, a ukupan broj riješenih predmeta na 2.228.

VI. STRATEGIJE, MEHANIZMI I PRIORITETI U RJEŠAVANJU PREDMETA PRED DOMOM

Dom je tokom godina razmatrao različite strategije i postupke za djelotvorno rješavanje ogromnog broja predmeta, te je razvio nekoliko "modela" odluka za korištenje u određenim tipovima predmeta. Nedovoljni resursi, posebno u smislu osoblja, znače da se ove strategije, postupci i mehanizmi rješavanja tolikog broja predmeta mogu samo djelimično primjeniti. Tek su u 2003. godini Domu dati dodatni resursi da se omogući rješavanje ovih predmeta. Međutim, u pitanju je vrijeme, jer mandat Doma ističe krajem 2003. godine, a organizacija, koordinacija i pravni i administrativni rad uključen u konačnu obradu mnogih hiljada predmeta je znatan. Štaviše, na strateški pristup Doma utjecali su i drugi važni faktori koji se odnose na svrhu i zakonski mandat Doma i njegovu ulogu u doprinisu vladavini zakona u Bosni i Hercegovini.

Prema članu VIII(2)(e) Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma, "Dom će nastojati prihvatići i dati posebnu prednost navodima o posebno teškim ili sistematskim kršenjima kao i onima koja se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama".

Nastojeći zadovoljiti ovaj princip sadržan u njegovom osnivačkom instrumentu, Dom je usvojio sljedeće neformalne smjernice u pristupanju velikom broju predmeta:

- Prioritet se daje navodima o sistematskim kršenjima ljudskih prava;
- prioritet se daje navodima o posebno teškim kršenjima ljudskih prava kao što su kršenja prava na život, nezakonit pritvor, nestanci osoba, ozbiljne povrede principa pravičnog suđenja;
- prioritet se daje navodima o diskriminaciji;
- štaviše, iako to nije izričito pomenuto u članu VIII(2)(e), Dom daje prioritet prijavama u kojima se
 - (a) pokreće neko novo pravno pitanje od posebnog značaja za Bosnu i Hercegovinu, tako da odluka Doma može poslužiti kao pravni presedan ili kao smjernica za donošenje domaćih odluka, kako pred organima uprave tako i pred sudovima; ili
 - (b) su od posebne važnosti za unapređenje vladavine zakona u Bosni i Hercegovini.

A. SISTEMATSKE POVREDE LJUDSKIH PRAVA

Što se tiče mandata da se daje prioritet navodima o sistematskim povredama ljudskih prava, Dom je zapazio da većina predmeta kojima se on bavi predstavlja pojedinačne primjere sistematskih (bar u smislu široke rasprostranjenosti) povreda ljudskih prava. Takvi su primjeri opstrukcija procesa povratka izbjeglica što za rezultat ima povrede prava na poštivanje doma i imovine osoba, neisplaćivanje stare devizne štednje, diskriminaciju pri zapošljavanju, propust da se sproveđe istraga o nestancima osoba u toku rata, sistematske propuste sudova da u razumnom roku odluče o predmetima koje su pokrenuli pripadnici manjina. Oko dviće trećine prijava registrovanih pred Domom podneseno je u ovakvim tipovima predmeta. U pogledu ovih sistematskih kršenja ljudskih prava, Dom vidi svoju ulogu u tome da odluči u "vodećim predmetima", odnosno pravnim presedanim, čime se obezbjeđuju principi koje treba da primijene oni koji donose odluke, bilo da su domaće ili međunarodne provenijencije, kako bi se riješili preostali takvi predmeti u kojima postoji isti činjenični obrazac.

B. KATEGORIJE PREDMETA KOJI ZNATNO DOPRINOSE RJEŠAVANJU VELIKOG BROJA PREDMETA PRED DOMOM

(I) Prijave koje se uklapaju u model odluka o prihvatljivosti i brisanju

Dom je razvio modele odluka za standardne odluke o neprihvatljivosti i brisanju, koje znatno ubrzavaju proces sačinjavanja nacrta u standardnim situacijama. Ove model-odluke se odnose npr. na slučajevе koji su van nadležnosti Doma *ratione temporis*, gdje podnositelj prijave nije iscrpio domaće pravne lijekove, gdje podnositelj prijave traži da Dom djeluje kao žalbena instanca iznad domaćeg sudskog sistema, ili na predmete u kojima se podnositelj prijave žali na deložaciju iz stana koji mora napustiti da bi se dozvolio povratak prijeratnog stanara.

(II) Pravo na poštivanje nečijeg doma i pravo na imovinu u kontekstu vraćanja u posjed prijeratnih stanova i kuća

Do kraja 2002. godine Domu je podnijeto više od 3.000 prijava koje su se odnosile na prava podnositelja prijava na poštivanje njihovog doma i njihovog prava na imovinu u kontekstu vraćanja u posjed prijeratnih stanova i kuća, često praćenih pritužbama na nerazumnu dužinu postupka i navodima o diskriminaciji.

Tokom 2002. godine, strategija Doma da djelotvornije rješava ogroman broj predmeta imala je tri pravca: grupisanje predmeta po općini u kojoj se nalazi prijeratna imovina; razmjena informacija o vraćanju u posjed sa Komisijom za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) kao dio proaktivnog pristupa identifikaciji predmeta u kojima se podnositelj prijave vratio u posjed svog prijeratnog prebivališta; odluke o brisanju prema članu VIII(3) Sporazuma o ljudskim pravima u kojima se podnositelj prijave vratio u posjed svog prijeratnog doma.

U pogledu posljednjeg pravca, Dom je tokom 2002. godine promijenio svoj pristup predmetima u kojima se podnositelj prijave vratio u posjed svog prijeratnog doma, ali traži od Doma da donese odluku kojom se potvrđuje prošla povreda njegovih ili njenih prava i kojom se naređuje tuženoj Strani da plati odštetu. Prema članu VIII(3) Sporazuma o ljudskim pravima iz Aneksa 6, Dom može brisati neku prijavu sa svog spiska predmeta kada "je stvar već riješena" i kada je u skladu sa poštivanjem ljudskih prava da se ne nastavi razmatranje ove stvari. Prethodni pristup Doma, kako je utvrđeno u predmetu S.P. (predmet broj CH/99/2336, odluka o brisanju od 2. jula 2001) bio je da bi Dom u svakom predmetu vraćanja u posjed uspostavljao ravnotežu između nekoliko elemenata pri donošenju odluke o prihvatljivosti, meritumu i mogućim pravnim lijekovima u predmetu vraćanja u posjed prijeratnog doma ili bi radije odlučio da briše predmet. Ovi elementi su uključivali teškoće sa kojima su se susretale domaće vlasti u pravovremenoj primjeni važećih imovinskih zakona, fazu u koju je postupak došao kada je Dom obaviješten da se podnositelj prijave vratio u posjed i okolnosti vraćanja u posjed podnositelja prijave, kao što je "vrijeme koje je podnositelj prijave morao provesti čekajući na vraćanje u posjed; druge izuzetne patnje koje je doživio podnositelj prijave... i dokazana djelotvornost domaćih pravnih lijekova na posebnom lokalitetu".

U oktobru 2002. godine Dom je odlučio da usvoji nešto drugačiji pristup. U predmetu Vujičić (predmet broj CH/99/2198, Vujičić protiv Federacije BiH, odluka o brisanju od 10. oktobra 2002), podnositelj prijave se vratio u posjed svog prijeratnog stana u Sarajevu nakon gotovo četiri godine vođenja postupka pred domaćim vlastima. Tražio je da Dom nastavi razmatrati predmet, da utvrdi povredu njegovih ljudskih prava i da mu dodijeli odštetu. U svojoj odluci da briše prijavu, Dom se pozvao na svoju obavezu da daje poseban prioritet navodima o posebno teškim ili sistematskim povredama i diskriminaciji. Dom je dalje konstatovao da se trenutno pred njim nalazi preko 10.000 prijava u kojima još nije donešena odluka, te da se taj broj povećava iz mjeseca u mjesec, i da ima stopu rasta. Dom je takođe zapazio znatan napredak u procesu povratka i sprovođenju imovinskih zakona u Bosni i Hercegovini od kada je usvojio odluku u predmetu S.P. Dom je zapazio da, kada se podnositelj prijave vrati u posjed, prestala je i navedena dugotrajna povreda njegovih ljudskih prava, a glavno pitanje iz njegove prijave je riješeno. U svjetlu ovih razmatranja, Dom je odlučio da briše prijavu, bez obzira na razumljiv zahtjev podnositelja prijave, na osnovu toga da "više nije opravданo nastaviti razmatranje prijave" u smislu člana VIII(3)(c) Sporazuma. Dom je na kraju utvrdio da je ovaj rezultat "u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava, pošto se mora shvatiti da ovaj "cilj" ne obuhvata samo ljudska prava pojedinačnih podnositelaca prijave nego i širi mandat Doma da pomogne Stranama da svim osobama pod njihovom jurisdikcijom osiguraju najviši stepen međunarodno priznatih ljudskih prava".

(III) Prijave sa jasnim propustom da se iscrpe domaći pravni lijekovi

Dom neprekidno prima velikih broj predmeta u kojima podnositelji prijave podnose prijavu Domu bez čekanja na konačnu odluku domaćih vlasti u njihovom predmetu. Prema članu VIII(2)(a) Sporazuma o ljudskim pravima, podnositelji prijave treba da iscrpe djelotvorne pravne lijekove prije nego se obrate Domu. Dom je u svojoj praksi naglašavao potrebu da raspoloživi pravni lijekovu budu djelotvorni, i razmatrao je u meritumu mnoge prijave u kojima domaći pravni lijekovi nisu bili formalno iscrpljeni, jer nisu postojali izgledi za ispravljanje kršenja iz žalbenih navoda podnositelja prijave.

Međutim, Dom prima veliki broj prijava u kojima podnositelji prijave potpuno zanemaruju postojanje domaćeg sudskog sistema nadležnog za rješavanje njihovih žalbi, ili se obraćaju Domu više-manje u isto vrijeme kada pokreću postupke pred

domaćim vlastima. U većini ovih predmeta, nema *prima facie* razloga za sumnju da domaći pravni lik može biti djelotvoran. Zato se ove prijave čine jasno neprihvativim.

Dom može povećati broj odluka donesenih identifikacijom ovih predmeta i proglašavajući ih neprihvativim. Međutim, može se dovesti u pitanje da li su resursi Doma dobro investirani u donošenje brojnih odluka kojima se odbacuju jasno neprihvativije prijave. Može se dati argument da bi povećan broj takvih odluka o neprihvativosti mogao u budućnosti obeshrabriti podnošenje takvih prijava. Međutim:

- (a) većinu podnositelja prijave ne zastupaju advokati i zato ne poznaju uslove prihvativosti; i
- (b) podnošenje prijave Domu ne uključuje nikakve troškove, dok su honorari advokata i sudski troškovi za mnoge osobe prepreka za parničenje pred domaćim sudovima. Zato ih nije lako stimulisati da ne podnose prijave Domu već domaćem sudsakom sistemu.

(IV) Predmeti koji uključuju izvršenje odluka CRPC-a

Dom je napravio model odluke o prihvativosti i meritumu za predmete koji se odnose na propust domaćih organa vlasti da izvrše odluke Komisije Aneksa 7 za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC). U toku 2002. godine doneseno je oko 30 odluka u predmetima uz korištenje ovog modela odluke. Nakon toga, Dom je prestao koristiti takve modele odluka, iz razloga povezanih sa isključivim i obveznim uvođenjem uslova "hronološkog reda" u proces vraćanja u posjed u novom zakonodavstvu o sprovođenju imovinskih zakona, koje je nametnuto Visoki predstavnik u decembru 2001. godine. Kod donošenja takvih odluka, - ukoliko su donesene ovim pojednostavljenim postupkom - izvršenje odluka Doma u rokovima datim od strane Doma dovodi do rizika da se dođe u raskorak sa poštivanjem statutarnog hronološkog reda. Ovo ilustruje okolnost u kojoj se pristup broju predmeta pred Domom koji ima za cilj brzo donošenje odluke u što je moguće većem broju predmeta može pokazati kontraproduktivnim ako se posmatra u širem kontekstu.

(V) Predmeti JNA stanova

Uobičajena tema prakse Doma bile su odluke koje se odnose na pravo na poštivanje doma, pravo na imovinu, i pravo na pristup суду i pravičan i ekspeditivni postupak u kontekstu tzv. "predmeta JNA stanova". Do kraja 2002. godine Domu je podneseno više od 1.000 takvih predmeta, a Dom je odlučio o meritumu u više od 125 takvih predmeta. Međutim, okljevanje zakonodavnih, upravnih i pravosudnih organa Federacije u sprovođenju odluka Doma po ovom pitanju, znači da se samo dio ovih predmeta može brisati na osnovu toga što je stvar već riješena, dok Dom stalno mora ulaziti u meritum prijava koje uključuju JNA stanove. Izmjene u zakonodavstvu i/ili u upravnoj praksi koje su neophodne da bi se izvršila odluka Doma iz decembra 2001. godine u predmetu *Miholić i drugi* (predmet br. CH/97/60 i drugi, odluka o prihvativosti i meritumu od 4. decembra 2001.), nisu provedene u toku cijele 2002. godine (ni u prvom tromjesečju 2003.). Štaviše, čak i ako je zakonodavstvo koje se odnosi na JNA stanove izmijenjeno radi izvršenja odluka Doma, organi vlasti i dalje nastavljaju opstruirati implementaciju izmijenjenih i dopunjениh zakona u pojedinačnim predmetima (vidi, npr., odluku Doma u predmetu br. CH/99/2028, *Crnogorčević protiv Federacije BiH*, odluka o prihvativosti od 11. oktobra 2002.).

(VI) Pravo na imovinu u predmetima stare devizne štednje

Domu je podneseno oko 2.000 "predmeta stare devizne štednje". Svi osim 30-tak ovih predmeta odnose se na deviznu štednju položenu u bankama koje se sada nalaze u Federaciji, a preostali na uloge u bankama Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH. U maju 2000. godine Dom je uručio odluku u prva četiri ovakva predmeta. U cilju poštivanja naredbi Doma o pravnim lijevkovima, donesnim u ovoj odluci, vlada i zakonodavna vlast Federacije su izmijenili i dopunili relevantno zakonodavstvo. Međutim, odluka Ustavnog suda Federacije i nedostatak odgovora na istu od strane vlade i zakonodavne vlasti doveli su u pitanje korake koje su preduzeli organi vlasti Federacije radi izvršenja odluke Doma iz maja 2000. godine. U oktobru 2002. godine Dom je donio novu odluku koja se odnosi na staru deviznu štednju u Federaciji, u kojoj je utvrdio da:

"[P]osmatrano zajedno, odluka Ustavnog suda Federacije, nedostatak odgovarajućih zakonskih postupaka i nastavljena primjena Zakona o potraživanjima građana doveli su do stanja pravne konfuzije u odnosu na staru deviznu štednju

podnositaca prijava. Ne postoji opravdanje za trenutnu neizvjesnost, u kojoj su potraživanja podnositaca prijava na njihovu imovinu zaboravljena i zanemarena. U međuvremenu, kako se proces privatizacije kreće naprijed bez pojašnjenja zakona, moguće posljedice insistiranja podnositaca prijava na njihovoj imovini postaju još ozbiljnije."

(Predmet br. CH/97/104 i drugi, *Todorović i 6 drugih protiv BiH i Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. oktobra 2002., tačka 148).

Kao posljedica, preostalih 2.000 "predmeta starih deviznih računa" koji su u postupku pred Domom ostaju neriješeni. Dom će u toku 2003. godine ponovo ispitati da li je zakonodavna vlast Federacije utvrdila zakonski okvir kojim se uspostavlja prihvatljiva ravnoteža između prava pojedinačnih podnositaca prijave (imalaca starih deviznih računa) i javnog interesa. Izgledi za rješavanje preostalih predmeta stare devizne štednje pomoći standardiziranog i skraćenog postupka se, u ovom trenutku, ne naziru.

(VII) Predmeti diskriminacije pri zapošljavanju

U više od 500 prijava koje su u postupku pred Domom navodi se diskriminatorni prestanak radnog odnosa, uglavnom po osnovu nacionalne pripadnosti. Iako je u većini ovih predmeta prestanak ili prekid radnog odnosa povezan sa oružanim sukobom, Dom je utvrdio da je nadležan *ratione temporis* u većini dosad razmotrenih predmeta. Kao što je nekoliko odluka Doma iz 2002. godine pokazalo, sadašnji zakonski okvir i praksa organa vlasti, kako upravnih tako i pravosudnih, ne pružaju nijedan djelotvoran pravni lijek ovim podnosiocima prijave. Naprotiv, ovi predmeti pokazuju da je nakon završetka oružanog sukoba, sistematično, povreda prava na pravičnu raspravu u razumnom roku bila dodata na navodnu povredu prava da se ne bude diskriminisan u pravu na rad (vidi predmet br. CH/98/948 *Mitrović protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 9. juna 2002.; predmet br. CH/01/7351 *Kraljević protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 12. aprila 2002.; i predmet br. CH/99/1714 *Vanovac protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 8. novembra 2002.).

Uslijed toga, Dom je takođe utvrdio da značajan broj zaostalih predmeta koji spadaju u ovu kategoriju ne može biti razmatran kroz bilo koji jedinstven, skraćen ili na drugi način ubrzan postupak.

(VIII) Predmeti Srebrenica

U novembru 2001. godine Dom je počeo primati prijave koje se mogu klasificirati kao "predmeti Srebrenica". U toku 2002. godine Domu je podneseno više od 1.500 ovakvih prijava. Podnosioci prijave se žale na nestanak supružnika ili jednog ili više srodnika nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine, propust vlade Republike Srpske da poduzme bilo kakve korake koji bi doveli do otkrivanja sudbine ovih lica ili lokacija njihovih posmrtnih ostataka, kažnjavanja krivaca i isplate kompenzacije rođacima žrtava. Dom je u martu 2003. godine donio odluku o prihvatljivosti i meritumu u vezi 49 ovih predmeta.

C. USPOSTAVLJANJE RAVNOTEŽE IZMEĐU BROJA PREDMETA U KOJIMA JE DONESENA ODLUKA I UČINKA ODLUKA

Rezultat Doma, brojčano izražen, znatno je povećan u toku 2002. godine: odlučeno je o 675 prijava, što je za 80% više u odnosu na 377 prijava o kojima je odlučeno u 2001. godini. U toku 2003. godine broj predmeta u kojima je donesena odluka će biti još povećan usmjeravanjem znatnog dijela resursa Doma (tj. radnih sati pravnika i prevodilaca) za donošenje odluka u predmetima za brisanje, predmetima u kojima se mogu napraviti odluke po modelima, te u predmetima koji su jasno neprihvatljivi. Međutim, ako bi se slijedio takav "kvantitativno-orientiran" pristup, Dom je svjestan rizika da bi uglavnom odlučivao o predmetima o kojima je u suštini već odlučeno (jer je stvar zapravo već riješena, ili zato što je Dom naveo zakon u vodećoj odluci koja se bavi istim pitanjem, čime je u suštini odlučio i o drugim identičnim predmetima), ili o predmetima koji ni izbliza ne otkrivaju povredu Sporazuma o ljudskim pravima.

Stoga, da bi se uspostavila ravnoteža između kvantiteta i kvaliteta i učinka, Dom će i dalje usmjeravati većinu svojih resursa u preostalom dijelu 2003. godine na donošenje odluka:

- (a) u predmetima koji uključuju zahtjeve za privremene mjere, koje, po svojoj prirodi, treba hitno rješavati; i
- (b) u predmetima koji uključuju navode o posebno ozbiljnim povredama ljudskih prava i diskriminaciji, i predmetima koji pokreću nova pravna pitanja, gdje odluka Doma može poslužiti kao pravni presedan domaćim sudovima, te, konačno, u drugim predmetima za koje se može očekivati da će imati poseban uticaj na vladavinu zakona u Bosni i Hercegovini.

Opravdano se može reći da kompletna procedura (pismena procedure koja uključuje strane, moguća usmena rasprava, pravno istraživanje kako domaćeg tako i međunarodnog prava, pravljenje nacrta memoranduma i odluka, rasprave sudaca) u odlučivanju o prihvatljivosti i meritumu u jednom značajnom predmetu u prosjeku uključuje istu količinu resursa (vrijeme pravnika, prevodilaca i sudija) koja je potrebna da se odluči o možda 40 ili 50 prijava koje bi mogle biti riješene odlukom po modelu.

Ipak, uticaj Doma na poštivanje ljudskih prava i vladavinu zakona u Bosni i Hercegovini je osiguran prvenstveno ovim "velikim" odlukama koje zahtijevaju veće angažovanje resursa, a ne donošenjem šezdeset do sto odluka o neprihvatljivosti i brisanju koje Dom doneše svakog mjeseca.

Zato je neophodno da Dom uspostavi ravnotežu između dvije sukobljene potrebe: s jedne strane da riješi važne i hitne predmete za koje ima mandat da im da prioritet ili nove predmete koji će postaviti presedane ili predmete koji su od posebnog značaja za vladavinu zakona u Bosni i Hercegovini, i, s druge strane, da odluči o što više "manjih", "standardnih" neprihvatljivih i predmeta za brisanje, kako bi se ograničio nekontrolisan porast broja neriješenih predmeta.

D. OGRANIČENJA POVEĆANJA UČINKOVITOSTI

Vrijedno je spomenuti da je Dom razmatrao pravnu izvodljivost radikalnijih mjera za povećanje učinkovitosti svojih procedura, koje bi dotakle samu srž sudskog procesa pred Domom, npr. uvođenje sistema sudije izvještača, ili malih vijeća za standardne odluke o neprihvatljivosti i brisanju (po mogućnosti sastavljenih samo od domaćih sudaca). Međutim, u tom pogledu, odredbe Aneksa 6 postavljaju stroga ograničenja na pravnu mogućnost validne izmjene postupka pred Domom. Osim toga, i druge praktične poteškoće povezane sa ovim izmjenama ostavljaju sumnju da li bi one zaista povećale sposobnost Doma da riješi znatno više predmeta.

VII SARADNJA SA TUŽENIM STRANAMA

Saradnja sa tuženim Stranama - Federacijom Bosne i Hercegovine, Republikom Srpskom i državom Bosnom i Hercegovinom - odvija se skoro isključivo putem imenovanih zastupnika koji zastupaju Strane u postupcima pred Domom za ljudska prava. Dom obavlja zastupnike o prijavama protiv Strane koju oni zastupaju i poziva ih da podnesu svoja pismena zapažanja o prihvatljivosti i meritumu prijava. Zastupnici se takođe pozivaju da prisustvuju javnim raspravama i usmeno iznesu argumente. Ako Dom ustanovi povredu ljudskih prava u odluci o meritumu, može narediti tuženoj Strani ili Stranama protiv kojih je odluka donesena da poduzmu mjere za uklanjanje povrede i/ili da isplate kompenzaciju. Zastupnici su odgovorni za obavljanje tuženih Strana o odlukama Doma i njihovoj obavezi da u potpunosti izvrše naredbe Doma. Zastupnici su takođe odgovorni za obavljanje Doma o koracima koje su tužene Strane poduzele u izvršavanju odluka.

U martu 2002. godine zastupnik Federacije je smijenjena s dužnosti, a imenovana je zamjena. U martu 2003. godine, novi zastupnik je dala ostavku, a sljedećeg mjeseca je imenovan vršilac dužnosti zastupnika. Zastupnik Republike Srpske dao je ostavku u maju 2002. godine i imenovan je novi. Tri zastupnika zastupaju državu Bosnu i Hercegovinu u postupcima pred Domom. Zastupnici Federacije i Republike Srpske uglavnom odgovaraju na zahtjeve Doma za pismena zapažanja o prihvatljivosti i meritumu predmeta. Međutim, zastupnici Države skoro nikad ne odgovaraju na takve zahtjeve. Zastupnici prisustvuju skoro svim javnim raspravama Doma u kojima su Strana u postupku.

Prema članu XI, stav 6 Aneksa 6, Strane moraju "u potpunosti izvršiti odluke Doma". Općenito govoreći, Dom određuje rok za izvršenje svake naredbe koju donese, koji se računa od dana uručenja odluke ili u slučaju kad odluku donese jedno od

vijeća, od dana kada odluka postane konačna i obavezujuća. Posljednji datum je datum isteka roka za pokretanje postupka za preispitivanje, ili datum okončanja svakog pokrenutog postupka za preispitivanje. Praksa Doma je takođe da naredi tuženoj Strani da ga izvesti u datom roku o koracima koje je poduzela radi izvršenja odluke. Ukoliko se ne dobije odgovarajući odgovor, stvar preuzima OSCE, koji je 2002. godine preuzeo mandat od OHR-a za praćenje izvršenja odluka Doma. OSCE se takođe obavještava o svim naredbama za privremene mjere tako da se može pratiti i njihovo izvršenje od strane tuženih Strana.

Do kraja marta 2003. godine Dom je donio ukupno 171 odluku o prihvatljivosti i meritumu (rješavajući 468 prijava/predmeta), od kojih je većina zahtijevala određene radnje od strane jedne ili više tuženih Strana. Većina odluka je sadržavala višestruke naredbe. Od 171 odluke, 95 su "u potpunosti izvršene", 28 je "djelimično izvršeno", a 28 nije "uopće izvršeno". U preostalih 20 odluka, Dom je zaključio da nije došlo do povrede ljudskih prava te stoga nisu donesene naredbe, ili, ukoliko je ustanovio povredu, odlučio je da ne izda nikakve naredbe.

VIII PREDMETI PRED DOMOM U 2002. GODINI

Namjera ovog dijela Izvještaja je da pruži širu sliku rada Doma tokom godine, te da naglasi neke od važnih pomaka u svojoj praksi. U prilogu ovom Izvještaju kao *Aneks G* nalazi se spisak svih odluka o prihvatljivosti, meritumu, zahtjevima za preispitivanje, brisanju predmeta, odluka o preispitivanju i odluka o daljim pravnim lijekovima, koje je Dom donio u toku godine. U prilogu kao *Aneks H* nalaze se kratki sažeci odabralih odluka o meritumu. Cjelokupni tekstovi svih odluka o meritumu, kao i izbor odluka o prihvatljivosti i brisanju, nalaziće se u dva izdanja odluka (januar-juni 2002. i juli-decembar 2002.) koje Dom objavljuje. Kopije odluka Doma mogu se dobiti na zahtjev u Sekretarijatu. Odluke Doma se takođe mogu naći na njegovoj web stranici pretragom baze podataka na www.hrc.ba.

1. Privremene mjere

Dom i dalje prima značajan broj zahtjeva za privremene mjere. U skladu sa članom VIII, stav 2(f) Sporazuma o ljudskim pravima, svi predmeti u kojima postoji takav zahtjev se prioritetno razmatraju. Dom je razvio pojednostavljen postupak bavljenja predmetima u kojima su zahtjevi za privremene mjere očito neutemeljeni.

2. Pitanja prihvatljivosti

Kada predmet dođe pred Dom, on mora odlučiti da li da ga prihvati, uzimajući u obzir kriterije prihvatljivosti navedene u članu VIII, stav 2 Sporazuma. Osnovni kriteriji se odnose na iscrpljivanje svih djelotvornih domaćih pravnih lijekova, podnošenje prijave u roku od šest mjeseci nakon donošenja konačne odluke u domaćem postupku, spojivost prijave sa Sporazumom (tj. da li prijava, u principu, spada pod nadležnost Doma u odnosu na vrijeme, mjesto, predmet prijave i odgovornost za stvari na koje se žali) i da li je prijava očito neutemeljena. Ove odredbe su slične, ali ne i identične, odredbama Evropske konvencije o ljudskim pravima prema kojima se određuje prihvatljivost prijave pred Evropskim sudom za ljudska prava, te Dom smatra da ima veću slobodu odlučivanja nego Evropski sud kod odlučivanja da li će prijavu prihvati.

Broj neprihvatljivih odluka se značajno povećao u toku ove godine. Naime, povećan broj predmeta je odbačen zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, pošto se popravila situacija u funkcioniranju domaćih sudova. Međutim, još uvijek u brojnim situacijama tokom ove godine, zbog kašnjenja ili drugih propusta u domaćem postupku, Dom nije osjećao da su u teoriji raspoloživi domaći pravni lijekovi bili zadovoljavajući i u praksi. U takvim slučajevima, slijedeći uhodanu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Dom odlučuje da pravni lijek koji je u pitanju nije potrebno iscrpiti. Takođe i dalje ostaje rijedak slučaj da domaći sudovi ili drugi organi vlasti pokažu spremnost da primijene odredbe Evropske konvencije prema drugih zakona, kao što se od njih zahtijeva Ustavom Bosne i Hercegovine (vidi Aneks 4 uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, član II, stav 2).

3. Brisanje i ostalo

Prema članu VIII, stav 3 Sporazuma, Dom može prekinuti razmatranje ili brisati prijavu na osnovu toga što podnositac prijave ne namjerava nastaviti sa postupkom, što je stvar riješena, ili što iz bilo kog drugog razloga više nije opravdano nastaviti s razmatranjem prijave. Takvu odluku Dom može donijeti samo u slučaju kada je uvjeren da je to u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava.

Dom sve više koristi ovu odredbu. Tokom ove godine brisano je ukupno 308 prijava. U mnogim slučajevima odluka se zasniva na tome da podnositac prijave povlači predmet ili ne odgovara na pokušaje Doma da stupi u kontakt sa njim, što dovodi do zaključka da podnositac prijave nema namjeru da nastavi sa postupkom.

Ako je predmet podnosioca prijave u suštini riješen, Dom takođe može brisati predmet, čak i ako zahtjevi podnosioca prijave nisu ispunjeni. Naime, u stambenoj oblasti, Dom je primio mnoge prijave od osoba koje se žale da se nisu mogle vratiti u imovinu koju su koristili prije rata. Nakon donošenja ranijih odluka Doma izvršene su značajne izmjene u zakonodavstvu i upravnoj praksi, čime je u većini ovih predmeta osigurano pravo na povratak prema domaćem zakonu. Ako su se podnosioci prijave uspjeli vratiti u posjed imovine tokom postupka, Dom ne zadržava predmet samo zbog toga da bi odlučio o zahtjevu za kompenzaciju radi navodnog kršenja prava podnosioca prijave do kojeg je došlo u prošlosti. Politika Doma u odnosu na takve predmete objašnjena je u predmetu *Vujčić protiv Federacije Bosne i Hercegovine* (predmet br. CH/99/2198, odluka od 10. oktobra 2002.) u kojem se podnositac prijave vratio u posjed svoje imovine. Dom je istakao da je, prema Sporazumu, obavezan dati prednost navodima o posebno ozbiljnim i sistematskim kršenjima Sporazuma, te onima koja se zasnivaju na navodnoj diskriminaciji. Zbog velikog broja predmeta u postupku pred Domom, kao i značajnog napretka u implementaciji imovinskih zakona, Dom je smatrao da dalje razmatranje ovog predmeta nije opravdano. Smatrao je da treba shvatiti da cilj poštivanja ljudskih prava, na koji se poziva u članu VIII(3)(c) Sporazuma, ne obuhvata samo prava podnositaca prijave nego i mnogo općenitiji mandat Doma da pomogne Stranama da osiguraju prava svim osobama pod njihovom jurisdikcijom. Isti pristup je usvojio u mnogim drugim predmetima.

4. Pitanja koja se pokreću u meritumu

Dom nastavlja da rješava veliki broj različitih predmeta. Slijedi izabrani pregled nekih značajnijih stvari koje je Dom rješavao u 2002. godini.

a) Pravo na život

U februaru 2002. godine Dom je uručio odluku u kojoj je ustanovio povredu *inter alia* prava na život prema članu 2 Konvencije, zbog propusta domaćih organa vlasti da efikasno provedu krivični postupak protiv ubice osobe (Š.T.), koju je, nakon svađe, na ulici ubio izvjesni B.B. Općinski sud u Livnu je proveo krivični postupak i osudio B.B. za ubistvo Š.T. Sud je, međutim, utvrdio da je odgovornost B.B. za postupke umanjena uslijed uticaja alkohola i post-traumatskog stresa i naredio je da izvjesno vrijeme bude podvrgnut psihijatrijskom liječenju. Nekoliko mjeseci kasnije, B.B. je pušten na slobodu. Nakon toga, po zahtjevu za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Federacije je utvrdio da je Općinski sud prekršio nekoliko odredbi zakona u donošenju odluke o odgovornosti B.B. Međutim, pošto *reformatio in peius* na štetu optuženog nije bio moguć, odluka Općinskog suda je postala pravosnažna i B.B. je ostao na slobodi. Dom je utvrdio da je došlo do značajnog propusta Općinskog suda da na pravi način razmotri pitanje krivične odgovornosti B.B., te da je došlo do povrede člana 2 Konvencije u dijelu u kojem je organima vlasti nametnuta pozitivna obaveza da preduzmu odgovarajuće korake, kao što su istraga i krivični postupak, kako bi obezbijedili sigurnost osobama pod njihovom nadležnosti.

Kao što je dole navedeno, Dom je takođe utvrdio povredu člana 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju, kojim se ukida smrtna kazna, u predmetu gdje su osumnjičeni za terorizam predati u pritvor snaga Sjedinjenih Država bez ikakvih garancija da neće biti podvrgnuti smrtnoj kazni (vidi predmet *Boudella* dole).

b) Nestala lica

Dom je primio mnogo predmeta od strane rođaka osoba koje su nestale u toku rata u Bosni i Hercegovini. On nema nadležnost *ratione temporis* da rješava žalbe koje se odnose na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine, kada je Sporazum stupio na snagu. Stoga ne može donositi odluke o pitanjima da li su za vrijeme rata povrijeđena prava na život ili slobodu nestalih osoba. Međutim, Dom može razmotriti da li su nakon ovog datuma organi vlasti svojim postupanjem prema rođacima nestalih osoba ispoštovali njihova prava prema Sporazumu.

Jedan od takvih predmeta koji se rješavao tokom godine je predmet *Unković protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, koji se odnosi na ubistvo članova porodice podnosioca prijave 1992. godine. Podnositelj prijave se žalio na navodne propuste u istragama organa vlasti i na njihov navodni propust da mu daju informacije o sudbini njegove porodice. U odluci o preispitivanju plenarni Dom je razmatrao da li su bila povrijeđena prava podnosioca prijave *inter alia* prema članu 3 (zabrana nehumanog i ponižavajućeg postupanja) i članu 8 (poštivanje porodičnog života). Osvrćući se na praksu Evropskog suda za ljudska prava, Dom je utvrdio da predmet pokreće pitanja koja spadaju u domen ovih odredbi, ali da u konkretnim okolnostima predmeta, gdje je uspješno proveden krivični postupak za ubistva, nije došlo do povrede prava podnosioca prijave.

U toku 2002. godine, Dom je primio oko 1.500 prijava upućenih protiv Republike Srpske koje su podnijeli rođaci osoba za koje se pretpostavlja da su ubijene u događajima vezanim za pad Srebrenice u julu 1995. godine. Ovi predmeti pokreću slična pitanja u pogledu prava članova porodica da budu obaviješteni o sudbini i mjestu gdje se nalaze nestala lica. Dom je proslijedio odabir od 49 ovih predmeta tuženoj Strani na pismena zapažanja prema članovima 3, 8 i 13 Konvencije. Dom je svoju odluku o prihvatljivosti i meritumu u tih 49 predmeta uručio u martu 2003. godine.

c) Lišavanje slobode i pritvor

Kao i prethodnih godina, Dom je rješavao nekoliko predmeta koji se odnose na lišavanje slobode i pritvor, uključujući i navode o zlostavljanju u pritvoru. Ovi predmeti su pokretali pitanja koja se odnose na zakonitost pritvora prema članu 5 Konvencije i postupanju prema pritvorenim osobama prema članu 3 (vidi, npr., odluke od 8. novembra 2002. u predmetu *Marjanović protiv Republike Srpske i Aleksić protiv Republike Srpske*). U predmetu *Bajrić protiv Federacije Bosne i Hercegovine* (odluka od 10. maja 2002.), Dom je utvrdio da je podnositelj prijave bio izložen nehumanom i ponižavajućem postupanju dok se nalazio u policijskom pritvoru. Konstatujući da je podnositelj prijave obavijestio istražnog suca o zlostavljanju i da je zadobio vidljive povrede, Dom je takođe utvrdio da je nepoduzimanje nikakvih radnji od strane istražnog suca da proveđe istragu o pritužbi uključivalo kršenje pozitivne obaveze tužene Strane da osigura prava podnosioca prijave prema članu 3.

d) Parnični i krivični postupak

Dom je rješavao brojne predmete koji se odnose na moguća kršenja člana 6 Konvencije, kojim se garantuje pravo na pravično suđenje u parničnom i krivičnom postupku. Pitanja koja su obično bila pokrenuta uključuju pravičnost određenog postupka i dužinu trajanja postupka.

U jednom dijelu predmeta pokrenuta su nova pitanja koja se odnose na mogućnost pristupa sudu s ciljem osporavanja odluka organa uprave koje utiču na privatna prava. U predmetu *"ORDO" - RTV "Sveti Georgije" protiv Bosne i Hercegovine* (odluka od 5. jula 2002.) Dom je utvrdio da je došlo do kršenja ovog prava u pogledu postupka koji je doveo do oduzimanja dozvole za emitovanje TV programa. Dom je smatrao da postupak pred organima uprave nije ispunio uslove iz člana 6 Konvencije i zbog nedostatka bilo kakve mogućnosti za preispitivanje odluke o oduzimanju dozvole koju je donio sud pune nadležnosti, došlo je do povrede prava pristupa sudu. Potom je donesena slična odluka u odnosu na odluku kojom je podnosiocima prijave uskraćena dugoročna dozvola za emitovanje radio i TV programa (*Televizija "MIB" Brčko i Muzička radio stanica "Studio 76" Brčko protiv Bosne i Hercegovine*, odluka od 6. decembra 2002.).

e) *Protjerivanje ili odvođenje sa teritorije*

Razmatrano je nekoliko predmeta koji se odnose na protjerivanje i odvođenje sa teritorije Bosne i Hercegovine. Posebno, plenarni Dom je u oktobru 2002. godine uručio svoju odluku o prihvatljivosti i meritumu četiri prijave podnesene u ime osoba osumnjičenih da su uključene u terorizam, a koje su predate vojnim snagama Sjedinjenih Američkih Država i odvedene u vojni zatvor u zaljevu Guantanamo na Kubi (*Boudella i drugi protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine*). Podnosioci prijava su uhapšeni u oktobru 2001. godine pod sumnjom da su planirali teroristički napad na Ambasade Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije u Sarajevu. Dana 17. januara 2002. godine nadležni domaći sud je naredio puštanje podnositelja prijava iz pritvora. Potom su odmah stavljeni pod nadzor policije Federacije, predati snagama SAD-a i prebačeni na Kubu. Dom je našao da prema domaćem zakonu nije bilo osnove ni za pritvor podnositelja prijava nakon njihovog puštanja od strane suda, niti za njihovo kasnije odvođenje. Dom je smatrao da su obje tužene Strane povrijedile prava podnositelja prijava da ne budu nezakonito protjerani prema članu 1 Protokola br. 7 uz Evropsku konvenciju, kao i njihova prava na slobodu i ličnu sigurnost prema članu 5 Konvencije. Dom je takođe smatrao da propust organa vlasti da traže garancije da podnosiocima prijava neće biti izrečena smrtna kazna predstavlja povredu prava podnositelja prijava prema članu 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju, koji zabranjuje smrtnu kaznu. U tri ovakva predmeta Dom je takođe smatrao da odluke o oduzimanju državljanstva podnosiocima prijava predstavljaju povredu pretpostavke o nevinosti u krivičnom postupku koji je predviđen prema članu 6 stav 2 Konvencije. Još dva slična predmeta su krajem godine ostala u postupku pred Domom.

U drugom predmetu koji se odnosi na imigraciju (*Unal protiv Bosne i Hercegovine*), plenarni Dom je usvojio odluku nalazeći povredu prava podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 7 uz Konvenciju, da iznese razloge protiv svog protjerivanja i da zatraži ponovno razmatranje svog predmeta (Odluka usvojena u decembru 2002. godine, uručena 10. januara 2003. godine). Podnositelj prijave, turski državljanin, u januaru 2002. godine primio je odluku kojom se naređuje njegovo protjerivanje. U odluci je navedeno da žalba nije dozvoljena, ali da se može pokrenuti upravni spor pred sudom Bosne i Hercegovine u roku od dva mjeseca od donošenja odluke. Dom je zapazio da je relevantnim zakonodavstvom predviđeno pravo na ulaganje žalbe žalbenom vijeću Vijeća ministara, ali da predmetno vijeće nije bilo konstituisano u vrijeme odluke. Ni sud Bosne i Hercegovine nije bio uspostavljen u to vrijeme.

f) *Vraćanje u posjed prijeratnog stambenog prostora*

Veliki broj predmeta koji se nalaze u postupku pred Domom i dalje se odnose na različite oblike imovinskih prava. Dom je nastavio da rješava predmete koji se odnose na odbijanje ili odugovlačenje u implementaciji prava izbjeglica i raseljenih lica na povratak u njihove prijeratne domove, te pošto je situacija općenito poboljšana u pogledu sprovođenja ovog prava Dom je, posebno u drugom dijelu godine, radije davao prioritet drugim pitanjima.

Određeni predmeti u vezi stabene problematike, koje je Dom razmatrao u toku godine, odnose se na posebne aspekte imovinskih zakona, koji nisu prethodno razmatrani. Jedna grupa takvih predmeta odnosi se na zakon koji se primjenjuje tamo gdje prijeratni korisnik imovine, koji je imovinom raspolagao na osnovu ugovora o zamjeni, potražuje pravo na povratak. Dom je u oktobru 2002. godine održao javnu raspravu u vezi sa četiri takva predmeta. Predmeti pokreću pitanja prema članovima 6 i 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Pitanja se posebno javljaju u vezi sa tim gdje bi trebao ležati teret dokazivanja u slučaju kada domaći sudovi ospore valjanost ugovora o zamjeni i u vezi sa postupanjem domaćih sudova kod zahtjeva za izdavanje privremene mjere. Nekoliko podnositelja prijava se žali da su od domaćih sudova tražili da ih zaštite od deložacije dok je sudski postupak u toku, a koji se odnosi na valjanost ugovora o zamjeni, ali da takvi zahtjevi ostaju neriješeni. Dom je na raspravi, osim što je saslušao strane, primio *amicus curiae* podneske od OSCE-a i Ureda visokog predstavnika o pitanjima od općeg interesa. Dom je u januaru i februaru 2003. godine uručio četiri odluke u "predmetima ugovora o zamjeni".

Drugi predmeti stanovanja koji pokreću nova pitanja odnose se na deložaciju privremenih korisnika iz stanova za koje prijeratni korisnik nije podnio zahtjev za vraćanje u posjed i isključenje određenih kategorija lica iz prava da se uknjiže kao vlasnici, ili vrate u posjed stanove koji su prije bili pod kontrolom Jugoslovenske Narodne Armije.

g) Ostali imovinski predmeti

Dom je ponovo razmatrao grupu predmeta koji se odnose na ekproprijaciju zemljišta u području Glamoča za potrebe vojnog poligona (*Ubović i drugi protiv Federacije Bosne i Hercegovine*). U odluci o prihvatljivosti i meritumu ovih predmeta donesenoj u septembru 2001. godine Dom je našao povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i člana 8 Konvencije i naredio Federaciji da odluči da li će nastaviti sa ekproprijacijom imovine podnositelja prijave u skladu sa zakonom ili, ako neće, da vrati zemljište podnosiocima prijave uz kompenzaciju za štetu koju su pretrpjeli. Federacija je obavijestila Dom da je odustala od eksproprijacije. U odluci o daljim pravnim lijevkama donesenoj u decembru 2002. godine Dom je naredio Federaciji *inter alia* da zvanično povuče objavu općeg interesa. Zbog nastavljenе neaktivnosti Federacije u pogledu davanja kompenzacije podnosiocima prijave, Dom je odlučio da imenuje jednog stručnjaka koji će izvijestiti o iznosu kompenzacije koji je potrebno isplatiti svakom podnosiocu prijave.

U drugoj grupi predmeta (*Hajder i drugi protiv Federacije Bosne i Hercegovine*) podnosioci prijave su se žalili da SFOR koristi njihovo zemljište u svrhu obuke. Dom je ove predmete proglašio neprihvatljivim u novembru 2002. godine na osnovu toga što Federacija nije odgovorna za aktivnosti SFOR-a i radi toga predmet nije bio spojiv sa Sporazumom *ratione personae*.

Dom je takođe riješio izvjestan broj predmeta koji se odnose na staru deviznu štednju u Federaciji, gdje su prava imalaca deviznih računa bila pretvorena u certifikate za upotrebu u procesu privatizacije. U jednoj grupi takvih predmeta (*Todorović i drugi protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. oktobra 2002.) Dom je razmatrao položaj osoba koje imaju takve račune u svjetlu izmjena relevantnog zakona i prakse koju su uvele vlasti Federacije nakon odluke Doma o prihvatljivosti i meritumu u vodećem predmetu *Poropat i drugi protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine* (odluka od 9. juna 2000.). U toj odluci Dom je naredio Federaciji da izmijeni i dopuni program privatizacije da bi se postigla pravična ravnoteža između općeg interesa i prava predmetnih deviznih štediša. Nakon toga su učinjene određene zakonske izmjene, ali je položaj dalje zakompliciran odlukom Ustavnog suda Federacije, koji je smatrao da su odredbe kojima se predviđa plan za pretvaranje deviznih računa u certifikate koji će se koristiti u procesu privatizacije u suprotnosti sa Ustavom Federacije.

U predmetu *Todorović i drugi* Dom je smatrao da je situacija podnositelja prijave, kao imalaca računa, povrijedila njihova prava iz člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Smatrao je da su stanje pravne nesigurnosti u koje su stavljeni podnosioci prijave, nastavljena primjena zakona uprkos odluci Ustavnog suda Federacije, nedostatak pravovremene izmjene i dopune zakona i očigledna nedostupnost pravnih lijekova pred domaćim sudovima stvorili neproporcionalno uplitanje u imovinska prava podnositelja prijave i tako povrijedili član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Naredio je Federaciji da doneše zakone ili propise koji će riješiti problem na način spojiv sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju u skladu s tumačenjem datim u odlukama Doma.

Oko 2.000 sličnih predmeta je još u postupku pred Domom. Približno 30 predmeta koji se odnose na staru deviznu štednju u Republici Srpskoj je takođe u postupku.

(g) Zapošljavanje

Dom prima mnogo prijave koje se odnose na pitanja zapošljavanja i pristupa javnoj službi. Pošto Evropska konvencija ne garantuje pravo na zaposlenje, Dom može jedino razmatrati takve predmete ako pokreću pitanja diskriminacije u vezi sa pravom na zaposlenje u okviru jednog od ostalih instrumenata za zaštitu ljudskih prava navedenih u Sporazumu.

U predmetu *Mitrović protiv Federacije Bosne i Hercegovine* (odluka od 2. septembra 2002.) Dom je ustanovio da je podnositelj prijave bio diskriminisan u vezi sa zaposlenjem zbog sudske odluke po kojoj je on bio zakonito otpušten sa posla zbog svog učešća u oružanom sukobu "na strani agresora". Pošto se ovaj osnov za otpuštanje primjenjivao gotovo isključivo na lica nebošnjačke nacionalnosti Dom je zaključio da je podnositelj prijave bio nezakonito diskriminisan zbog svog nacionalnog ili etničkog porijekla u vezi sa pravom na rad iz člana 6 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Drugi predmet (*Selimović i drugi protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka od 11. januara 2002.) odnosi se na odluku Doma naroda Parlamenta Federacije kojom je odlučio da ne odobri nominaciju osam podnositelaca prijava za njihovo ponovno imenovanje za suce Vrhovnog suda Federacije. Dom je ustanovio da je ova odluka nezakonito diskriminisala podnositelce prijava na osnovu starosti u uživanju njihovih prava na jednak pristup javnoj službi prema članu 25(c) Međunarodnog ugovora o građanskim i političkim pravima.

h) Penzije

Tokom godine Dom je razmatrao grupu predmeta (*Kličković i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske*) koji se odnose na prava raseljenih lica na penziju. Podnositelci prijava su penzioneri koji su prije rata živjeli u Sarajevu. Bili su raseljeni tokom rata i živjeli na teritoriji Republike Srpske. Onda su se vratili da žive u Sarajevu. Prema važećim sporazumima njihove penzije plaća penzioni fond Republike Srpske. Oni se žale da su penzije koje oni primaju manje od onih koje se isplaćuju drugim stanovnicima Federacije koji nisu bili raseljeni. Predmet pokreće pitanja prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju u vezi sa diskriminacijom u uživanju prava na socijalnu sigurnost prema članu 9 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Odluka Doma u ovim predmetima usvojena je i uručena u januaru 2003. godine.

i) Sloboda izražavanja

Dom je 5. jula 2002. godine uručio svoju prvu odluku o meritumu u žalbi koja se odnosi na slobodu izražavanja ("ORDO" - RTV "Sveti Georgije" protiv Bosne i Hercegovine). Podnositelj prijave, privatna radio i televizijska stanica, žalio se na oduzimanje privremene dozvole za emitovanje programa od strane Regulatorne agencije za komunikacije "CRA". CRA je prvo oduzela dozvolu na osnovu toga što je podnositelj prijave emitovao tendenciozne i jednostrane programe u vezi sa nasilnim neredima u Banja Luci prilikom ceremonije polaganja kamena temeljca za obnovu džamije Ferhadija. Dozvola je zatim bila oduzeta kada je podnositelj prijave prekršio uslove suspenzije. Nakon javne rasprave, Dom je ispitao predmet prema članu 10 Evropske konvencije (sloboda izražavanja). Razmotriviši sve okolnosti našao je da su odluke CRA bile opravdane kao neophodne u demokratskom društvu radi zaštite prava drugih, zaštite javne sigurnosti i sprečavanja nereda ili zločina.

5. Pravni lijekovi

Član XI, stav 1(b) Sporazuma daje Domu široka ovlaštenja da naredi pravne lijekove tamo gdje utvrdi povredu Sporazuma. Njime se predviđa da će Dom u svojim odlukama odrediti "koje korake će preuzeti tužena Strana da ispravi povredu, uključujući naredbe da se sa kršenjima prestane i od njih odustane, o novčanoj naknadi ... i privremenim mjerama".

Kompenzacija i povrat imovine su i dalje pravni lijekovi koji se najčešće naređuju. Međutim, dosuđuju se i ostali raznovrsni pravni lijekovi. Oni uključuju naredbe za: istraživanje navoda o zlostavljanju s ciljem gonjenja odgovornih; brzo okončavanje postupaka koji traju nerazumno dugo; puštanje iz pritvora i vraćanje na posao.

U predmetu *Selimović* (supra) Dom je naredio tuženoj Strani da uvrsti podnositelce prijave u novu proceduru za popunjavanje upražnjenih mjesta za Vrhovni sud. U svojoj odluci o daljim pravnim lijekovima u predmetu *Ubobić* (supra) naredio je tuženoj Strani da doneše formalnu odluku kojom se povlači deklaracija o općem interesu u vezi eksproprijacije zemljišta podnositelaca prijave. U predmetu *Boudellaia* (supra) Dom je naredio, *inter alia*, upotrebu diplomatskih kanala radi zaštite osnovnih prava podnositelaca prijave, traženje garancija da podnositelci prijave neće biti podvrgnuti smrtnoj kazni i angažovanje advokata radi zaštite interesa podnositelaca prijave dok su u pritvoru u SAD.

6. Postupak preispitivanja

Kada o predmetu odlučuje Vijeće, Dom može plenarno odlučiti, u skladu sa članom X, stav 2 Sporazuma, da preispita odluku. Pravilo 64 Pravila procedure predviđa da Dom neće prihvatiht zahtjev za preispitivanje ako ne smatra da predmet pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma, te da ukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke. Dom u praksi štedljivo koristi svoja ovlaštenja.

U predmetu *Unković (supra)*, u kojem je Vijeće utvrdilo povredu člana 3 Konvencije u vezi sa postupanjem vlasti prema podnositcu prijave kao rođaku nestalih osoba, Dom je prihvatio zahtjev tužene Strane za preispitivanje i izmijenio odluku Vijeća. U predmetu *Bajrić (supra)* zahtjev za preispitivanje u vezi sa dijelom odluke Vijeća bio je prihvaćen na osnovu toga što Vijeće nije uzelo u obzir izvjesne dokumente odnosno dokaze koje je podnijela tužena Strana. Odluka Doma o preispitivanju u ovom predmetu uručena je u januaru 2003. godine.

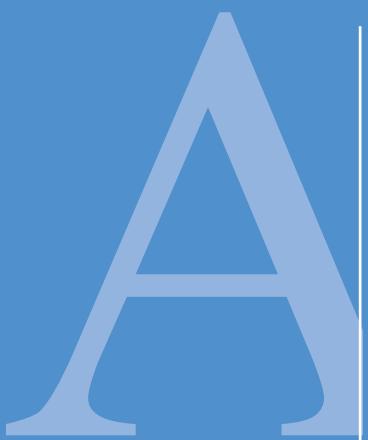
IX FINANSIJSKI STATUS DOMA

Dom je godinama dobijao dovoljna finansijska sredstva koja su mu omogućila da izvršava mandat, a isto je bilo i u 2002. godini. Međutim, Dom je, kao i uvijek, morao prenijeti dovoljno sredstava u narednu godinu kako bi mogao raditi prvih nekoliko mjeseci do stvarne realizacije obećanih sredstava. Kao i prethodnih godina, sredstva koja je Dom dobio u 2002. godini su došla gotovo isključivo od međunarodnih donatora, a najvećim dijelom od Evropske komisije i Sjedinjenih Država. Ostala sredstva su primljena kroz doprinose Kanade, Norveške i Švicarske. Njemačka i Nizozemska su obezbijedile finansiranje za po jednog pravnika. Vlada Sjedinjenih Država je nastavila velikodušnu podršku Domu u obliku dodatnih sredstava za troškove izvršnog službenika i tri američka pravnika. Država Bosna i Hercegovina je u 2002. godini dala svoj dosad najveći doprinos u finansiranju Doma. U skladu sa procedurom Državnog trezora, Dom je podnio račune za operativne troškove koji su potom nadoknađeni. Ukupan iznos podnesenih i nadoknađenih računa je bio 390.980 KM.

U prilogu ovog Izvještaja, kao *Aneks I*, nalazi se lista donatora i njihovih doprinosova, kao i kratki pregled troškova Doma u 2002. godini.

ANEKSI

A.	Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH
B.	Članovi Doma za ljudska prava
C.	Osoblje Sekretarijata Doma za ljudska prava
D.	Pravila procedure
E.	Statistički pregled
F.	Statistički grafikoni
G.	Odluke donesene u 2002. godini
H.	Kratki pregled odabranih odluka o meritumu
I.	Doprinosi i troškovi u 2002. godini

Aneks 6 Općeg
okvirnog sporazuma
za mir u BiH

ANEKS 6

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA

Republike Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska ("Strane") složile su se kako slijedi:

POGLAVLJE I: POŠTIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Članak 1 Temeljna prava i slobode

Strane će osigurati svim osobama pod svojom jurisdikcijom najviši stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, uključujući prava i slobode utvrđene u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i u njezinim Protokolima i u drugim međunarodnim dokumentima navedenim u Dodatku ovome Aneksu. Ta prava i slobode uključuju:

- (1) Pravo na život.
- (2) Pravo da ne budu podvrgavane mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.
- (3) Pravo da ne budu držane u ropstvu ili podčinjenosti, te pravo da ne obavljaju prisilan ili obvezantan rad.
- (4) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.
- (5) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim postupcima i druga prava vezana za krivične postupke.
- (6) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.
- (7) Slobodu mišljenja, savjesti i vjere.
- (8) Slobodu izražavanja.
- (9) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja.
- (10) Pravo na ženidbu i udaju, te osnivanje obitelji.
- (11) Pravo na imovinu.
- (12) Pravo na obrazovanje.
- (13) Pravo na slobodu kretanja i boravka.
- (14) Uživanje prava i sloboda utvrđenih u ovome članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu Ustava treba se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

POGLAVLJE II: KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA Dio A: OPĆE ODREDBE

Članak 2 Osnivanje Komisije

- Da bi si pomogle u poštivanju svojih obveza po ovom Sporazumu, Strane ovim osnivaju Komisiju za ljudska prava ("Komisija"). Komisija će se sastojati od dva dijela: Ureda Ombudsmana i Suda za ljudska prava.
- Ured Ombudsmana i Sud za ljudska prava razmatrat će sljedeće:
 - navodne i očigledne povrijede ljudskih prava zajamčenih u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i u njezinim Protokolima, ili
 - navodnu ili očiglednu diskriminaciju po bilo kojoj osnovi - kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status koji proizilazi iz uživanja bilo kojih prava ili sloboda utvrđenih u međunarodnim sporazumima navedenim u Dodatku ovome Aneksu - kad se za dotičnu povrijedu tvrdi ili je očigledno da su je počinile Strane, uključujući bilo kojeg dužnosnika ili organ Strana, veležupa, općina ili bilo kojeg pojedinca koji djeluje po ovlaštenju takvog dužnosnika ili organa.
- Strane priznaju pravo svim osobama da Komisiji i drugim tijelima za ljudska prava podnose žalbe glede navodnih povrijeda ljudskih prava, u skladu s postupkom navedenim u ovome Aneksu i s postupkom takvih tijela. Strane neće poduzimati nikakvu kaznenu radnju uperenu protiv osoba koje namjeravaju podnijeti, ili su podnijele, takve žalbe.

Članak 3 Objekti, osoblje, izdaci

- Komisija će imati odgovarajuće objekte i stručno osposobljeno osoblje. Imat će Izvršnog dužnosnika, kojeg zajednički postavljaju Ombudsman i Predsjednik Suda, a koji će biti odgovoran za sva potrebna administrativna rješenja koja se tiču objekata i osoblja. Izvršni dužnosnik podliježe direktivama Ombudsmana i Predsjednika Suda u stvarima koje se tiču njihovog administrativnog i stručnog uredskog osoblja.

2. Plaći i izdatke Komisije i njezinog osoblja zajednički utvrđuju Strane, a snosi ih Bosna i Hercegovina. Plaći i izdaci moraju biti u potpunosti dostatni za provođenje mandata Komisije.
3. Komisija će imati svoj stožer u Sarajevu, uključujući i stožer Ureda Ombudsmana i objekte Suda. Ombudsman će imati najmanje još jedan dodatni ured na teritoriju Federacije i Republike Srpske i u drugim mjestima bude li on to smatrao za potrebno. Sud se može sastajati i na drugim mjestima ako prosudi da potrebe nekog posebnog slučaja to zahtijevaju, a može se sastati na bilo kojem mjestu koje smatra podesnim za pregled imovine, dokumenata ili drugih stvari.
4. Ombudsman i svi članovi Suda neće biti krivično ili građanski odgovorni ni za kakva djela koja budu počinili u okviru svojih dužnosti. Ako Ombudsman ili članovi Suda nisu državljanji Bosne i Hercegovine, njima i njihovim obiteljima trebaju se odobriti povlastice i imuniteti kakve uživaju diplomatski predstavnici i njihove obitelji prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.
5. Uz puno uvažavanje potrebe da sačuva nepristrasnost, Komisija može primati pomoć, bude li smatrala to za potrebno, od bilo koje vladine, međunarodne ili nevladine organizacije.

Dio B: OMBUDSMAN ZA LJUDSKA PRAVA

Članak 4 Ombudsman za ljudska prava

1. Strane ovim osnivaju Ured Ombudsmana za ljudska prava ("Ombudsman").
2. Ombudsmana će imenovati za neobnovljiv petogodišnji mandat Predsjedatelj Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESSION), nakon dogovora sa Stranama. On će biti samostalno odgovoran za izbor svog osoblja. Do prijenosa opisanog u članku 14 dolje, Ombudsman ne može biti državljanin Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne države. Nakon prijenosa ombudsmane će postavljati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
3. Članovi Ureda Ombudsmana moraju biti osvijedočenih visokih moralnih kvaliteta i biti stručnjaci za područje međunarodnih ljudskih prava.
4. Ured Ombudsmana bit će neovisna agencija. Ni jedna osoba ili organ Strana ne može se miješati u njegove funkcije dok on izvršava svoj mandat.

Članak 5 Nadležnost Ombudsmana

1. Žalbe o povredama ljudskih prava, koje primi Komisija, po pravilu će se upućivati Uredu Ombudsmana, osim ako podnositelj izričito ne navede Sud.
2. Ombudsman može provoditi istragu - bilo na vlastitu inicijativu ili kao odgovor na žalbu bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtva povrijedje od strane bilo koje Strane, ili pak nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale - o navodnim ili očiglednim povrijedama ljudskih prava u okviru stavka 2 članka 2. Strane se obvezuju da ni na kakav način neće ometati učinkovito korištenje ovog prava.
3. Ombudsman će odlučiti koje prijave zahtijevaju istragu i po kojim prioritetima, dajući poseban prioritet pritužbama na naročito grube ili sustavne povrijedje i onima koje se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.
4. Po završetku istrage Ombudsman će bez odlaganja objaviti nalaze i zaključke. Strana za koju se utvrdi da je povrijedila ljudska prava mora, u navedenom roku, pismeno objasniti kako će udovoljiti zaključcima.
5. Ako primi pritužbu koja spada u nadležnost Suda za ljudska prava, Ombudsman je može proslijediti Sudu u bilo kojem trenutku.
6. Ombudsman može također podnosići posebna izvješća u bilo koje vrijeme bilo kojem nadležnom državnom organu ili dužnosniku. Oni koji prime takva izvješća moraju odgovoriti u roku koji navede Ombudsman, uključujući i posebne odgovore na zaključke koje dostavi Ombudsman.
7. Ombudsman će objavljivati izvješće, koje će, u slučaju da neka osoba ili subjekt ne postupi prema njegovim zaključcima i preporukama, biti proslijedeno Visokom predstavniku opisanom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva služba postoji, a također će biti dostavljeno i Predsjedništvu dotične Strane na daljnji postupak. Ombudsman može također pokrenuti postupak pred Sudom za ljudska prava na temelju takvog Izvješća. Ombudsman može također intervenirati kod bilo kojeg postupka pred Sudom.

Članak 6 Ovlaсти

1. Ombudsman će imati pristup i moći pregledati sve službene dokumente, uključujući i one povjerljive, kao i sudske i administrativne spise, a može zahtijevati od bilo koje osobe, uključujući i državnog dužnosnika, da surađuje tako što će pružiti relevantne podatke, dokumente i spise. Ombudsman može prisustvovati saslušanjima u upravnom postupku kao i sjednicama drugih organa, a može ući i pregledati svako mjesto gdje su zatočene ili rade osobe lišene slobode.
2. Ombudsman i osoblje je dužno čuvati tajnost svih dobivenih povjerljivih podataka, osim kad se oni traže naredbom Suda, a postupat će sa svim dokumentima i spisima u skladu s primjenljivim pravilima.

Dio C: SUD ZA LJUDSKA PRAVA

Članak 7 Sud za ljudska prava

1. Sud za ljudska prava sastojat će se od četrnaest članova.
2. U roku od 90 dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, Federacija Bosne i Hercegovine će imenovati četiri člana, a Republika Srpska će imenovati dva člana. Odbor ministara Vijeća Europe, temeljem rezolucije (93)6, a nakon dogovora sa Stranama, imenovat će preostale članove, koji ne smiju biti državljeni Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne zemlje i odredit će jednog od njih za predsjednika Suda.
3. Svi članovi Suda moraju imati kvalifikacije koje se traže za postavljanje na visoku sudsku dužnost ili biti pravnici priznate stručnosti. Članovi Suda imenuju se na period od pet godina, a mogu biti ponovno imenovani.
4. Nakon prijenosa opisanoga u članku 14 dolje, članove će postavljati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

Članak 8 Nadležnost Suda

1. Sud će primati, na razmatranje ili rješavanje, žalbe na navodne ili očigledne povrijede ljudskih prava iz stavka 2 članka 2, preko Ombudsmana u ime tužitelja, ili izravno od bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrijede od strane bilo koje Strane, ili koje nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale.
2. Sud će odlučiti koje žalbe prihvati i kojim ih redoslijedom rješavati. Pri tome će Sud uzimati u obzir sljedeće kriterije:
 - (a) Postoje li učinkoviti pravni lijekovi, kao i to je li podnositelj dokazao da ih je sve iscrpio i da je žalba podnesena Komisiji u roku od šest mjeseci nakon donošenja konačne odluke.
 - (b) Sud neće razmatrati žalbu koja je u biti ista kao i stvar koju je Sud već ispitao, ili je već podnesena u nekom drugom postupku, ili je već predmet međunarodne istrage ili rješenja.
 - (c) Sud će također odbiti svaku žalbu koju bude smatrao nespojivom s ovim Sporazumom, ili koja je očito neutemeljena, ili predstavlja zlouporabu prava žalbe.
 - (d) Komisija može odbiti ili prekinuti daljnje razmatranje ako se žalba odnosi na neku stvar koja se trenutno rješava pred nekim drugim međunarodnim tijelom za ljudska prava nadležnim za rješavanje žalbi ili donošenje presuda o slučajevima, ili pred bilo kojom drugom Komisijom osnovanom temeljem Aneksa Općeg okvirnog sporazuma.
 - (e) U načelu Sud će nastojati prihvati i dati posebnu prednost pritužbama na posebno teške ili sustavne povrijede i onima koje se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.
 - (f) Žalbe koje povlače za sobom zahtjeve za privremenim mjerama razmatrat će se prioritetno kako bi se utvrdilo (1) trebaju li biti primljene, te ako trebaju (2) je li opravdan veliki prioritet za zakazivanje rasprave o zahtjevu za privremenim mjerama.
3. Sud u bilo kojem trenutku svog postupka može obustaviti razmatranje neke žalbe, odbaciti je ili brisati iz razloga (a) što podnositelj namjerava odustati od žalbe; (b) što je stvar već rješena; ili (c) što iz bilo kojeg drugog razloga, koji utvrdi Sud, nije više opravданo nastaviti s razmatranjem žalbe; pod uvjetom da je takav rezultat u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava.

Članak 9 Miroljubivo rješavanje

1. Na početku procesa ili u bilo kojem trenutku tijekom postupka, Sud može pokušati ishoditi miroljubivo rješenje predmeta na temelju poštivanja prava i sloboda navedenih u ovom Sporazumu.
2. Ako Sud uspije ihoditi takvo rješenje, on će objaviti izvješće I proslijediti ga Visokom predstavniku opisanom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, OEŠ-u i Glavnom tajniku Vijeća Europe. Takvo izvješće će obuhvaćati kratko iznošenje činjenica i postignuto rješenje. Međutim, izvješće o rješenju u datom slučaju može biti povjerljivo u cjelini ili djelomično, ako to bude potrebno radi zaštite ljudskih prava ili ako se tako dogovore Sud i zainteresirane stranke.

Članak 10 Postupak pred Sudom

1. Sud će utvrditi pravičnu i učinkovitu proceduru za rješavanje žalbi. Takva procedura mora predvidjeti mogućnost odgovarajućih pismenih podnesaka i, po odluci Suda, saslušanje radi usmene rasprave ili podnošenja dokaza. Sud će imati ovlast da naredi privremene mjere, da imenuje vještake i da prisili na privođenje svjedoka i davanje dokaza.
2. Sud će normalno zasjedati u vijećima od po sedam članova; dva člana iz Federacije, jedan iz Republike Srpske i četiri člana koji nisu građani Bosne i Hercegovine ili neke susjedne države. Kad o nekoj žalbi odlučuje vijeće, Sud u punom sastavu može odlučivati, na prijedlog jedne od stranaka u postupku ili Ombudsmana, da se odluka preispita; to preispitivanje može uključivati i uzimanje dodatnih dokaza ako Sud tako odluči. Riječ "Sud" u ovome Aneksu može se u odgovarajućem slučaju odnositi i na vijeća, s tim da ovlast za donošenje općih pravila, propisa i procedure ima samo Sud kao cjelina.
3. Osim u izuzetnim okolnostima u skladu s pravilima, saslušanja u Sudu bit će javna.
4. Podnositelje žalbi mogu u postupku zastupati odvjetnici ili drugi predstavnici po njihovu izboru, ali moraju također biti i osobno nazočni osim ako ih Sud na ispriča zbog neke poteškoće, nemogućnosti ili nekog drugog opravdanog razloga.
5. Strane se obvezuju da će pruziti sve relevantne informacije Sudu i da će s njima u potpunosti surađivati.

Članak 11 Odluke

1. Po zaključenju postupka, Sud će odmah objaviti odluku koja će konstatirati:
 - (a) ukazuju li utvrđene činjenice na povrijedu obveza od strane dotične Strane i ukoliko je tako,
 - (b) koje će korake ta Strana poduzeti da bi ispravila tu povredu, uključujući i naredbe da se prestane i odustane, novčanu naknadu (uključujući novčane i nenovčane štete) i privremene mjere,
2. Sud svoje odluke donosi većinom glasova svojih članova. U slučaju neriješenog ishoda glasovanja o nekoj odluci, Predsjednik Suda ima odlučujući glas.
3. Pod uvjetom da je izvršeno preispitivanje predviđeno u stavku 2 članka 10, odluke Suda su konačne i obvezujuće.
4. Svaki će član imati pravo dati izdvojeno mišljenje o svakom slučaju.
5. Sud će obrazložiti svoje odluke. Njegove će odluke biti objavljene i dostavljene zainteresiranim stranama, Visokom predstavniku navedenom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma sve dok takva funkcija postoji, Glavnom tajniku Vijeća Europe i OEŠS.
6. Strane će u potpunosti provoditi odluke Suda.

Članak 12 Pravila i propisi

Sud će donijeti pravila i propise u skladu s ovim Sporazumom, potrebne za obavljanje njegovih funkcija, uključujući i odredbe o preliminarnim saslušanjima, ubrzanim odlukama o privremenim mjerama, odlukama vijeća Suda i preispitivanju odluka donesenih od strane tih vijeća.

POGLAVLJE III: OPĆE ODREDBE

Članak 13 Organizacije koje se bave ljudskim pravima

1. Strane će promicati i poticati aktivnosti nevladinih i međunarodnih organizacija za zaštitu i promicanje ljudskih prava.
2. Strane se pridružuju pozivu Visokoj komisiji UN-a za ljudska prava, OEŠS-u, Visokom povjereniku UN-a za izbjeglice i drugim međudržavnim i regionalnim misijama ili organizacijama za ljudska prava da pomno prate stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini između ostalog i putem otvaranja lokalnih ureda i postavljanja promatrača, izvješća ili drugih relevantnih osoba na stalnoj osnovi ili od misije i da im osiguraju pune i djelotvorne olakšice, pomoći i pristup.
3. Strane će omogućiti pun i djelotvoran pristup nevladnim organizacijama radi istraživanja i nadgledanja stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, i neće ih spriječavati ili ometati u vršenju njihovih funkcija.
4. Sve nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini surađivat će i osigurati neograničen pristup organizacijama osnovanim ovim Aneksom Općeg okvirnog sporazuma; svim međunarodnim mehanizmima za nadgledanje ljudskih prava uspostavljenim za Bosnu i Hercegovinu; nadzornim tijelima uspostavljenim bilo kojim međunarodnim instrumentom navedenim u Dodatku ovome Aneksu, Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju; i bilo kojoj drugoj organizaciji ovlaštenoj od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda s mandatom koji se tiče ljudskih prava ili humanitarnog prava.

Članak 14 Prijenos

Pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Vlada Bosne i Hercegovine preuzet će odgovornost za nastavak rada Komisije osnovane u Poglavlju II ovog Aneksa, osim ako se Strane drugačije ne dogovore. U ovome drugom slučaju, Komisija će nastaviti raditi kako je gore predviđeno.

Članak 15 Obavijesti

Strane će djelotvorno obznaniti odredbe ovog Sporazuma širom Bosne i Hercegovine.

Članak 16 Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu nakon potpisivanja.

DODATAK**SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA**

Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.

Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata iz 1949. i Ženevski protokoli I-II uz Konvencije iz 1977.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Protokoli uz Konvenciju iz 1950.

Konvencija o statusu izbeglica iz 1951. i Protokol uz Konvenciju iz 1966.

Konvencija o državljanstvu udatih žena iz 1957.

Konvencija o smanjenju broja lica bez državljanstva iz 1961.

Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. i Dodatni protokoli uz Pakt iz 1966. i 1989.

Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966.

Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.

Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1984.

Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1987.

Konvencija o pravima djeteta iz 1989.

Konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica iz 1990.

Evropska povelja o regionalnim jezicima ili jezicima manjina iz 1992.

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994.

Članovi Doma za
ljudska prava

Prof. Dr. Rona Aybay

Član od marta 1996. godine do danas

Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Turske

Gosp. Aybay se školovao u Istanbulu i Sjedinjenim Američkim Državama, gdje je stekao magisterij komparativnog prava na Columbia univerzitetu. Neki od položaja na kojima je bio su: potpredsjednik Advokatske komore Istambula; vanredni dekan Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Ankari; dekan Fakulteta administrativnih nauka na Bliskoistočnom tehničkom univerzitetu; član Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije; vanredni profesor sa Fulbrightovom stipendijom na Pravnom fakultetu Univerziteta Iowa u SAD. Trenutno je profesor na Pravnom fakultetu istambulskog Bilgi univerziteta i predsjednik Aybay fondacije za studij prava. Autor je više knjiga i članaka iz oblasti ljudskih prava, ustavnog prava i privatnog međunarodnog prava.

Doc. dr. Hasan Balić

Član od marta 1996. godine do danas

Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine

Gosp. Balić je nakon diplomiranja na Pravnom fakultetu u Sarajevu završio postdiplomski studij krivičnog prava na Univerzitetu u Sarajevu 1975. godine, a zatim je doktorirao na katedri krivičnog prava 6. decembra 1999. godine. Nakon što je bio sudija Opštinskog suda u Foči i Osnovnog suda I u Sarajevu, izabran je za sudiju Okružnog suda u Sarajevu (1975 - 1981); Suda udruženog rada u BiH (1981 -1984) i od 1984. do 1995. godine, sudiju Vrhovnog suda Republike Bosne i Hercegovine i predsjednika krivičnog vijeća koje je odlučivalo po molbama Haškog tribunalja. Takođe je bio član komisije za polaganje pravosudnog ispita. Objavio je i dvije knjige o radnom pravu i stanarskom pravu i učestvovao sa člancima u domaćim i međunarodnim pravnim časopisima. Autor je knjige " Bosanska kataklizma". To je bila njegova doktorska disertacija pod radnim naslovom "Genocid nad Bošnjacima 1992-1995. s posebnim osvrtom na općinu Foča", koja je u pripremi za objavljanje.

Gosp. Mehmed Deković

Član od marta 1996. godine do danas

Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine

Gosp. Deković je rođen u Podgorici, a dovršio je školovanje u Sarajevu, gdje je na Pravnom fakultetu u Sarajevu diplomirao 30. juna 1959. godine. Radio je kao sudski i advokatski pripravnik, nakon čega je položio pravosudni ispit 1963. godine. Obavljao dužnost pravnog referenta, a od 1967. godine rukovodi pravnom službom Republičkog zavoda za socijalno osiguranje. Imenovan za sudiju Osnovnog suda u Sarajevu (1971-1975), te Privrednog suda BiH (1975-1980), a od 1983. do 1996. godine bio je sudija Vrhovnog suda RBiH. Bio je član više stručnih komisija. Gosp. Deković je autor više knjiga o imovinskim i pravima iz radnog odnosa; objavljuje članke u više pravnih časopisa i glavni je i odgovorni urednik časopisa "Pravna misao". Objavio je preko 200 stručnih priloga /"Informator" Zagreb, "Savremena praksa" Beograd, ZIPS i "Pravna misao" Sarajevo/. Kao predavač učestvovao na više međunarodnih i domaćih simpozija. Od 1987. do 1990. godine bio predsjednik Republičke izborne komisije. Bio je član Komisije za polaganje pravosudnog ispita, te Komisije za državne sužbenike i sudije za prekršaje.

Prof. Dr. Giovanni Grasso

Član od marta 1996. godine do danas

Potpredsjednik od decembra 1998. godine do decembra 2002. godine

Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Italije

Gosp. Grasso je magistar pravnih nauka sa Univerziteta Catania. Od 1987. godine je redovni profesor krivičnog prava na Pravnom fakultetu Univerziteta u Cataniiji; bivši pravni savjetnik za međunarodnu saradnju u krivičnim pitanjima italijanskog Ministra unutarnjih poslova; član Advokatske komore Catania; Naučnog vijeća ISISC (Instituta za krivično pravo) i španskog evropskog instituta; i Predsjednik Centra za evropsko krivično pravo u Cataniiji. Bio je i član Istraživačke grupe koju je uspostavila Evropska komisija kako bi davala preporuke "Evropskom pravnom prostoru." Bivši je član nekoliko komiteta eksperata Vijeća Evrope i brojnih komisija i delegacija. Bio je pravni savjetnik Zastupnika italijanske vlade pred Evropskom komisijom i Sudom za ljudska prava od 1987. do 1989., i u 1992. godini. Autor je nekoliko knjiga, komentara na italijanski Krivični zakon, te brojnih publikacija u oblasti krivičnog prava, ljudskih prava i međunarodnog prava.

Gosp. Andrew William Grotrian*Član od decembra 1997. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Ujedinjenog Kraljevstva*

Gosp. Grotrian je diplomirao pravo (LLB) 1966. godine na Univerzitetu St. Andrews (Kraljičin koledž, Dundee), i 1970. godine je primljen na Advokatski fakultet (Škotska). Gosp. Grotrian je radio kao advokat u periodima od 1970. do 1974. i od 1984. do 1996. godine. Od 1974. do 1984. godine je radio kao pravnik u Sekretarijatu Evropske komisije za ljudska prava. Kasnije se pridružio Nezavisnim pravnicima Ujedinjenih nacija za Namibiju kao asistent, gdje je imenovan i u UN Misiju za zatvorenike. Od 1996. do 1997. godine je radio kao Arhivar Doma za ljudska prava.

Gosp. Želimir Juka*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine*

Stekavši obrazovanje na Univerzitetu u Sarajevu, gosp. Juka je imenovan za sudiju Općinskog suda II u Sarajevu do 1969. godine. Nakon toga je postavljen za zamjenika općinskog i okružnog tužioca u Splitu, te zamjenika republičkog javnog tužioca od 1983. do 1994. godine, kada je imenovan za sudiju Ustavnog suda Republike BiH. Povukao se iz Ustavnog suda 1996. godine. Godine 1997. radio je kao zamjenik javnog tužioca Federacije BiH, ali je 1998. godine dao ostavku.

Prof. Dr. Viktor Masenko-Mavi*Član od marta 1997. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Mađarske*

Nakon što je specializirao međunarodno pravo na Državnom univerzitetu u Kijevu, gdje je stekao doktorsku titulu, gosp. Masenko-Mavi je od 1989. godine radio kao viši savjetnik za istraživanja na Institutu za pravne i administrativne nauke pri Mađarskoj akademiji nauka. Obavljao je predavačke aktivnosti istovremeno sa istraživačkim radom. Trenutno je na međunarodnoj katedri univeziteta u Budimpešti za ekonomiju i javnu upravu. Od 1991. godine je član Komiteta za unapređenje ljudskih prava pri Vijeću Evrope i Zamjenik direktora Mađarskog centra za ljudska prava. Objavio je tri knjige i bezbroj članaka i izveštaja o različitim problemima iz međunarodnog prava.

Mr. Jakob Möller*Član od marta 1996. godine do danas,**Potpredsjednik od decembra 1996. - decembra 1997. godine,**Vršilac dužnosti Predsjednika od jula do oktobra 1997. godine**Imenovan od strane Vijeća Evrope, sa Islanda*

Pravnik i sudija sa Islanda, gosp. Möller je radio pri UN Centru za ljudska prava (1971-1996) kao šef Odjeljenja za komunikacije (1974-1996) i kao Sekretar Komisije za ljudska prava UN (1995-1996). Bio je i predavač za UN i držao predavanja na univerzitetima i institutima o programima UN za zaštitu ljudskih prava. Gosp. Möller piše članke i komentare za nekoliko međunarodnih pravnih publikacija o ljudskim pravima.

Prof. Dr. Manfred Nowak*Član 1996. godine do danas**Potpredsjednik od decembra 1997. godine do decembra 1998. godine**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Austrije*

Gosp. Nowak je stekao magisterij i doktorat na Univerzitetu u Beču i Columbia univerzitetu u New Yorku. Trenutno drži katedru Olof Palme za ljudska prava i humanitarno pravo na Univerzitetu u Lundu, Švedska. Direktor je Ludwig Boltzmann instituta za ljudska prava Univerziteta u Beču od 1992. godine. član je Međunarodne komisije pravnika, stručnjak UN za nasilne nestanke, predsjedavajući Evropskog programa za magisterij u oblasti ljudskih prava i demokratizacije u Veneciji i dobitnik "Nagrade UNESCO-a za podučavanje o ljudskim pravima" 1994. godine. Između ostalog je bio Direktor Holandskog instituta za ljudska prava Univerziteta Utrecht (1987-1989), član Austrijske delegacije u Komisiji Ujedinjenih nacija za ljudska prava (1986-1994), i stručnjak UN za nestale osobe u bivšoj Jugoslaviji (1994-1997). Autor je brojnih knjiga i članaka u oblasti ljudskih prava, ustavnog i međunarodnog prava i politike.

Gosp. Miodrag Pajić*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Republike Srpske*

Nakon diplomiranja na Pravnom fakultetu u Banja Luci, gospodin Pajić je radio kao zastupnik, zatim direktor pravno-kadrovskog sektora, te direktor proizvodnog preduzeća u Brčkom. Gospodin Pajić je 1990. godine imenovan za direktora Sekretarijata za imovinsko pravne poslove i katastar nekretnina Opštine Brčko i člana vlade Opštine Brčko. Obavljao je i funkciju sekretara Skupštine Opštine Brčko. U periodu od marta 1994. do kraja 1997. godine je Predsjednik Skupštine opštine Brčko. Imenovan je za člana Vlade Brčko Distrikta, te nakon toga za potpredsjednika prelazne Skupštine Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Gđa Michèle Picard*Član od marta 1996. godine do danas**Predsjednica od novembra 1997. godine do danas**Imenovana od strane Vijeća Evrope, iz Francuske*

Nakon što je stekla magisterij na Univerzitetu Paris II, gđa Picard je imenovana za sudiju 1982. godine. Pridružila se Kasacionom суду као виши правни asistent 1984. godine. Od 1987. do 1989. godine radila je pri Ministarstvu privrede i finasija na privrednom i društvenom pravu. Gđa Picard, 1989. godine, počinje raditi za Ministarstvo inostranih poslova u pravnom odjelu, gdje se bavila međunarodnim ljudskim pravima, uključujući predmete pred Evropskim sudom za ljudska prava i Vijećem UN za ljudska prava. Od 1995. do 2001. godine gđa Picard je radila kao sudija na Tribunal de Grande Instance u Parizu. Od 2001. godine ona je potpredsjednica Tribunal de Grande Instance u Nanterre.

Prof. Dr. Vitomir Popović*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Republike Srpske*

Gosp. Popović je magistar nauka sa pravnog fakulteta u Banja Luci i doktorirao je međunarodno privredno pravo na Univerzitetu u Beogradu. Bio je Predsjednik i sudija Osnovnog suda u Banja Luci i Potpredsjednik Vlade Republike Srpske za unutrašnje poslove; direktor Instituta za međunarodno pravo i međunarodnu poslovnu saradnju u Banja Luci; arbitar Republike Srpske za oblast Brčko, arbitar spoljnotrgovinske arbitraže u SR Jugoslaviji i Makedoniji. Stalno je zaposlen kao profesor međunarodnog trgovinskog prava na Pravnom fakultetu Univerziteta u Banja Luci; bio je sudija je Ustavnog suda BiH. Objavio je nekoliko knjiga te veći broj stručnih i naučnih radova u zemlji i inostranstvu. Rukovodio je i učestvovao u izradi nekoliko projekata iz oblasti osnivanja slobodnih carinskih zona i stranih ulaganja u Republici Srpskoj.

Prof. Dr. Dietrich Rauschning*Član od marta 1996. godine do danas**Imenovan od strane Vijeća Evrope, iz Njemačke*

Gosp. Rauschning je stekao pravno obrazovanje na univerzitetima u Hamburgu, Münchenu, Vancouveru kao i sudovima Hamburga. Stekavši doktorsku titulu na Univerzitetu u Hamburgu dobio je habilitaciju na Pravnom fakultetu Kiel. Od 1970. je redovni profesor javnog prava. Od 2000. godine, on je glavni koordinator Eurofakulteta Ruskog državnog univerziteta u Kaliningradu. Bio je, *inter alia*, Direktor Instituta za javno međunarodno pravo na Univerzitetu Göttingen, dekan svog fakulteta, vanredni dekan Pravnog fakulteta u Haleu/Saal i pravni savjetnik za Vladu pokrajine Donja Saksonija. Knjige i članci koje je objavio se uglavnom tiču tema iz javnog međunarodnog prava i ustavnog prava.

Gosp. Mato Tadić*Član od juna 1999. godine do danas**Potpredsjednik od decembra 2002. godine do danas**Imenovan od strane Federacije Bosne i Hercegovine*

Nakon što je diplomirao na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 1977. godine, gosp. Tadić je radio u Općinskom javnom tužiteljstvu u Brčkom. Krajem 1978. godine imenovan je za zamjenika javnog tužitelja, a od početka 1983. godine obnaša dužnost javnog tužitelja u Brčkom. Godine 1990. postavljen je za zamjenika Republičkog javnog tužitelja Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Od 1994. do konca 1998. godine gospodin Tadić obavlja funkciju Ministra pravde u Republici odnosno Federaciji Bosne i Hercegovine. Član je Komisije za superviziju propisa u Brčko Distriktu sukladno Arbitražnoj odluci za Brčko Distrikt, član više eksperternih skupina za reformu pravosuđa u FBiH i BiH, posebno u kaznenu - pravnoj oblasti. Autor je nekoliko radova iz oblasti kaznenog prava, ustavnog prava, lokalne samouprave i ljudskih prava. Dana 30. jula 2002 godine, izabran je suca Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Osoblje Sekretarijata
Doma za ljudska prava

Izvršni službenik:	Therese Nelson
Arhivar:	Ulrich Garms
Zamjenici Arhivara:	Olga Kapić Antonia De Meo
Pravnici:	Julien Attuil Andreas Busch (<i>do maja 2002</i>) Toby Cadman Mira Čondrić Darko Čurić Ćazim Hasanspahić Meagan Hrle Vanesa Ibrićimović Ljiljana Jakšić (<i>Banja Luka</i>) Cara Jordan (<i>do marta 2002</i>) Sanela Kovač (<i>viši pravnik</i>) Javier Leon Diaz Stephanie van Lokven Andreas Ljungholm (<i>do marta 2002</i>) Katharina Peschke Mirjana Prijović-Mikić Čedomir Radnić Belma Skalonjić David J. Yeager Erda Začiragić
Odgovorni prevodilac:	Mirsada Panjeta
Odgovorni tumač:	Dubravka Fijala
Prevodioci/tumači:	Azra Abdulahagić Jelena Avlijaš Hidajeta Demirović Ivana Falatar Suzana Karamehmedović Sanja Maunaga Ognjen Radić (<i>Banja Luka</i>) Borjana Stanišljević (<i>Banja Luka</i>)
Finansijski službenik:	Tatjana Lučić
Asistent finansijskog službenika:	Anesa Čukojević
Izvršni asistent:	Emina Dolić Jasmina Hadžić (<i>until August 2002</i>)

Data Manager:	Igor Slipičević
Šef ureda:	Branko Čupović
Upisničari:	Nirmela Boršić Bojan Lisac
Koordinator ureda/ Finansijski asistent:	Katarina Jovanović (<i>Banja Luka</i>)
Repcioneri/Sekretari:	Suzana Trubajić (<i>Banja Luka</i>) Azra Zornić
Odgovorni vozač:	Nedžmedin Zaimović
Vozač/administrativni asistent:	Izet Bibić
Radnici na obezbjeđenju (Banja Luka):	Dragiša Dujaković (<i>do februara 2002</i>) Predrag Gatařić Veličko Markičević Rajko Runic
Stažisti:	Amir Bajrić Nermin Bećirbašić (<i>Banja Luka</i>) Mark Gurevich Geert-Jan van den Hoek Francesca Lunardi Amila Muslić Marko Nuić Sonja Stamenić (<i>Banja Luka</i>) Nina Šahinpašić

D

Pravila procedure

Pravila procedure

Sadržaj

PREAMBULA

DIO I - ORGANIZACIJA DOMA

Poglavlje 1 - Dom

- Pravilo 1 - Neovisnost Doma
- Pravilo 2 - Dom u punom sastavu i vijeća

Poglavlje 2 - Članovi Doma

- Pravilo 3 - Nesmjenjivost članova i svečana zakletva
- Pravilo 4 - Redoslijed prvenstva
- Pravilo 5 - Ostavka člana

Poglavlje 3 - Predsjedništvo Doma

- Pravilo 6 - Dužnosti Predsjednika Doma
- Pravilo 7 - Predsjedavanje vijećima
- Pravilo 8 - Izbor Potpredsjednika Doma i vijeća
- Pravilo 9 - Dužnosti Potpredsjednika Doma i vijeća
- Pravilo 10 - Zamjena za Predsjednika i Potpredsjednika
- Pravilo 11 - (uklonjeno)
- Pravilo 12 - Povlačenje Predsjednika ili Potpredsjednika

Poglavlje 4 - Sekretarijat Doma

- Pravilo 13 - Imenovanje Izvršnog dužnosnika, Arhivara i ostalog osoblja
- Pravilo 14 - Dužnosti Arhivara
- Pravilo 15 - Registriranje prijava

DIO II - RAD DOMA

Poglavlje 1 - Opća pravila

- Pravilo 16 - Sjedište Doma
- Pravilo 17 - Zasjedanja Doma
- Pravilo 18 - Povjerljivost rasprava
- Pravilo 19 - Glasanje
- Pravilo 20 - Zapisnici sa razmatranja i rasprava
- Pravilo 21 - Jamstvo nepristrasnosti članova
- Pravilo 22 - Povlačenje članova
- Pravilo 23 - Kvorum nakon povlačenja članova

Poglavlje 2 - Dom u punom sastavu

- Pravilo 24 - Prijave koje rješava Dom u punom sastavu
- Pravilo 25 - Kvorum Doma u punom sastavu

Poglavlje 3 - Vijeća

- Pravilo 26 - Uspostava vijeća
- Pravilo 27 - Nasljednici članova vijeća
- Pravilo 28 - Kvorum i zasjedanje vijeća
- Pravilo 29 - Prosljeđivanje prijava Domu u punom sastavu i vijećima

DIO III - PROCEDURA

Poglavlje 1 - Opća pravila

- Pravilo 30 - Zvanični jezici
- Pravilo 31 - Zastupanje Strana u Sporazumu
- Pravilo 32 - Podnošenje prijava; zastupanje podnositelaca prijava
- Pravilo 32 bis - (uklonjeno)
- Pravilo 32 ter - Amici curiae
- Pravilo 33 - Postupanje Doma u posebnim slučajevima
- Pravilo 34 - Spajanje prijava

Pravilo 35	-	Prioritet određenih prijava
Pravilo 36	-	Privremene mјere
Poglavlje 2	-	Rasprave
Pravilo 37	-	Javna priroda i organizacija rasprava
Pravilo 38	-	Propust strane da se pojavi
Pravilo 39	-	Pozivanje pojedinih podnosiča prijava, vještaka i svjedoka
Pravilo 40	-	Svečana zakletva za svjedočke i vještakе
Pravilo 41	-	Vođenje rasprava
Pravilo 42	-	Zapisnici sa rasprava
Pravilo 43	-	Troškovi
Poglavlje 3	-	Prijateljska rješenja
Pravilo 44	-	Prijateljska rješenja
Poglavlje 4	-	Podnošenje i sadržaj prijava
Pravilo 45	-	Oblik prijava
Pravilo 46	-	Sadržaj prijava
Poglavlje 5	-	Postupak prihvatanja prijave
Pravilo 47	-	Prijave Strane protiv Strane
Pravilo 47 bis	-	(uklonjeno)
Pravilo 48	-	Informacije tuženoj Strani u hitnim predmetima
Pravilo 49	-	Prvo razmatranje i pismeni dio postupka
Pravilo 50	-	Dalji pismeni postupak ili rasprave u pojedinim predmetima
Pravilo 51	-	Vremenski rokovi
Pravilo 52	-	Odluka o prihvatljivosti, o obustavljanju razmatranja, o odbijanju ili o brisanju prijave sa liste predmeta pred Domom
Poglavlje 6	-	Postupak nakon prihvatanja prijave
Pravilo 53	-	Razmatranje merituma
Pravilo 54	-	Privremena mišljenja
Pravilo 55	-	(uklonjeno)
Pravilo 55 bis	-	Odluke o prihvatljivosti i meritumu
Poglavlje 7	-	Odluka Doma o meritumu
Pravilo 56	-	Propust strane da se pojavi ili prezentira svoj predmet
Pravilo 57	-	Forma odluke o meritumu
Pravilo 58	-	Sadržaj odluke o meritumu
Pravilo 59	-	Posebna odluka o pravnim lijekovima
Pravilo 60	-	Uručenje odluke
Pravilo 61	-	Izdvojena mišljenja i izjave o neslaganju
Poglavlje 8	-	Objavljivanje odluka
Pravilo 62	-	Objavljivanje odluka
Poglavlje 9	-	Postupak preispitivanja
Pravilo 63	-	Zahtjev za preispitivanje
Pravilo 63 bis	-	Obavijest o prijemu zahtjeva za preispitivanje
Pravilo 64	-	Postupak odlučivanja po zahtjevu za preispitivanje
Pravilo 65	-	Postupak nakon prihvatanja zahtjeva za preispitivanje
Pravilo 66	-	Konačna i obavezujuća priroda odluka (Pravomoćnost)
DIO IV	-	ODNOSI DOMA SA UREDOM OMBUDSMANA
Pravilo 67	-	(uklonjeno)
Pravilo 68	-	Proceduralni položaj Ombudsmana
ZAVRŠNI DIO		
Pravilo 69	-	Izmjena i suspendiranje ovih pravila
Pravilo 70	-	Saopćenje o ovim pravilima

Pravila procedure

DOMA ZA LJUDSKA PRAVA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Usvojena 13. decembra 1996. godine
(izmijenjena i dopunjena 15. maja i 11. septembra 1998., 8. marta 2001.,
4. novembra 2002. i 8. marta 2003. godine)

PREAMBULA

Dom za ljudska prava,

S obzirom na:

- Sporazum o ljudskim pravima (Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) između Republike Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u daljem tekstu Sporazum;
- shodno članu X st. 1. i 2. i članu XII Sporazuma,

Usvaja ova Pravila:

DIO I Organizacija Doma

Poglavlje 1. Dom

Pravilo 1.
Neovisnost Doma

Ustanovljen po Sporazumu kao sudsko tijelo, Dom djeluje u potpunoj neovisnosti.

Pravilo 2. Dom u punom sastavu i vijeća

1. Dom zasjeda u punom sastavu i u vijećima uspostavljenim po članu X stav 2. Sporazuma.
2. Osim ako je drugačije određeno, izrazi "Dom" i "Predsjednik" u ovim pravilima znače "vijeće" i "Predsjednik vijeća" u odnosu na predmete koji su upućeni na vijeće, i "Dom" i "Predsjednik Doma" u odnosu na predmete upućene Domu.

Poglavlje 2. Članovi Doma

Pravilo 3.
Nesmjenjivost članova i svečana zakletva

1. Članovi Doma rade u okviru vlastite sposobnosti kao sudije i ne mogu biti razriješeni svoje dužnosti za vrijeme trajanja mandata kako je definirano u članu VII (3) Sporazuma.
2. Prije preuzimanja dužnosti, članovi Doma, na prvom sastanku Doma kojem prisustvuju nakon imenovanja, daju sljedeću svečanu izjavu: "Svečano izjavljujem da će sve obaveze i dužnosti izvršavati časno i vjerno, nepristrasno i savjesno i da će čuvati tajnu svih postupaka pred Domom."

Pravilo 4. Redoslijed prvenstva

1. Članovi Doma imaju prednost iz Predsjednika i Potpredsjednika ovisno o dužini vremena provedenog na dužnosti.
2. Članovi koji su na dužnosti isto vrijeme imaju prednost prema životnoj dobi.
3. Ponovno imenovani članovi imaju prednost s obzirom na trajanje njihovog prethodnog mandata.

*Pravilo 5.
Ostavka člana*

O ostavci člana obavještava se Predsjednik Doma koji tu obavijest proslijedi Stranama, generalnim sekretarima Vijeća Europe i Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) i Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog Sporazuma, dok takva funkcija postoji.

**Poglavlje 3.
Predsjedništvo Doma**

*Pravilo 6.
Dužnosti Predsjednika Doma*

Predsjednik Doma upravlja radom Doma i predsjedava na zasjedanjima.

*Pravilo 7.
Predsjedavanje vijećima*

1. Predsjednik takođe predsjedava na zasjedanjima jednog vijeća. Potpredsjednik predsjedava na zasjedanjima drugog vijeća.
2. Izraz "Predsjednik" u ovim Pravilima, tamo gdje odgovara, podrazumijeva svakog člana koji vrši dužnost Predsjednika.

*Pravilo 8.
Izbor Potpredsjednika Doma i vijeća*

1. Dom bira svog Potpredsjednika na mandat od godinu dana.
2. Svako vijeće, glasajući odvojeno, bira svog Potpredsjednika čim vijeća budu konstituirana u skladu sa pravilom 26. stav 3.
3. Izbori se obavljaju tajnim glasanjem, a u njemu učestvuju samo prисutni članovi.
4. Izbor je na osnovu apsolutne većine glasova. Ako ni jedan član ne dobije takvu većinu, obavlja se drugo glasanje. Član koji dobije najviše glasova je time izabran. U slučaju jednakog glasanja, bira se član koji ima prednost po pravilu 4.

*Pravilo 9.
Dužnosti Potpredsjednika Doma i vijeća*

1. Potpredsjednik zauzima mjesto Predsjednika Doma ako je on spriječen u obavljanju svojih dužnosti Predsjednika ili ako je mjesto Predsjednika upražnjeno.
2. Potpredsjednik vijeća preuzima predsjedavanje vijećem ako je Predsjednik, odnosno Potpredsjednik, spriječen u obavljanju svojih dužnosti ili ako je mjesto Predsjednika vijeća upražnjeno.
3. Predsjednik Doma može povjeriti izvjesne dužnosti Potpredsjedniku.

*Pravilo 10.
Zamjena za Predsjednika i Potpredsjednika*

1. Ako su Predsjednik Doma i Potpredsjednik u isto vrijeme spriječeni da obavljaju svoje dužnosti ili ako su njihova mjesta istovremeno upražnjena, dužnosti Predsjednika Doma obavlja drugi član u skladu sa poretkom prednosti iz pravila 4.
2. Ako su osobe koje predsjedavaju sastancima vijeća prema pravilima 7. i 9. spriječene u obavljanju svojih dužnosti u pogledu tog vijeća, ili ako su njihova mjesta istovremeno upražnjena, njihove dužnosti obavlja drugi član u skladu sa poretkom prednosti iz pravila 4.

*Pravilo 11.
(uklonjeno)*

*Pravilo 12.
Povlačenje Predsjednika i Potpredsjednika*

Kada Predsjednik Doma ili Potpredsjednik iz nekih posebnih razloga smatraju da ne bi trebali predsjedavati u određenom predmetu, zamjenjuju se u skladu sa odredbama iz pravila 9. i pravila 10.

Poglavlje 4.

Sekretarijat Doma

Pravilo 13.

Imenovanje izvršnog dužnosnika, Arhivara i ostalog osoblja

1. Sekretarijat Doma se sastoji od Izvršnog dužnosnika, Arhivara, zamjenika Arhivara i drugog administrativnog i stručnog osoblja.
2. Arhivara i zamjenike Arhivara imenuje Dom.
3. Izvršnog dužnosnika imenuje Predsjednik Doma.
4. Izvršni dužnosnik i Arhivar se u pogledu Sekretarijata Doma rukovodi uputama Predsjednika Doma.
5. Osoblje Doma, osim Izvršnog dužnosnika, Arhivara i zamjenika Arhivara, bira Izvršni dužnosnik i Arhivar nakon konsultacija sa Predsjednikom a nakon toga ih imenuje Predsjednik.
6. Osoblje koje Dom zaposli potpisuje pismenu izjavu o povjerljivosti koju potpisuju i svjedoci ili daje sljedeću izjavu na narednom zasjedanju prije obavljanja bilo kakvih dužnosti:
"Svečano izjavljujem da ču svoje dužnosti izvršavati vjerno, neovisno, nepristrasno i uz puno poštivanje povjerljivosti."
7. Sekretarijat je smješten u sjedištu Doma u Sarajevu.

Pravilo 14.

Dužnosti Arhivara

1. Arhivar je, pod rukovodstvom Predsjednika, odgovoran za rad Sekretarijata a posebno:
 - (a) pomaže Domu i njegovim članovima u ispunjavanju njihovih dužnosti;
 - (b) predstavlja put za sve komunikacije koje se tiču Doma;
 - (c) vodi brigu o arhivi Doma.
2. Arhivar je odgovoran za objavljanje:
 - (a) odluka Doma;
 - (b) svakog drugog dokumenta kako odluči Dom.

Pravilo 15.

Registriranje prijava

U Sekretarijatu se vodi poseban register u kojem su zavedeni datum registriranja svake prijave i datum prestanka relevantnog postupka pred Domom.

DIO II

Rad Doma

Poglavlje 1.

Opća pravila

Pravilo 16.

Sjedište Doma

1. Sjedište Doma je u Sarajevu.
2. Dom, ako to smatra podesnim, može odlučiti da drži zasjedanja negdje drugo.
3. Dom može odlučiti, u bilo kojem stadiju ispitivanja prijave, da je neophodno da istragu ili neku drugu djelatnost sproveđe negdje drugo ili da to učini jedan ili više njegovih članova.

Pravilo 17.

Zasjedanja Doma

1. Dom određuje broj i datume zasjedanja.
2. Odlukom Predsjednika Dom se sastaje u drugom terminu ako to okolnosti nalažu. Dom zasjeda i ako to zahtijeva najmanje trećina njegovih članova.
3. Članovi koji su zbog bolesti ili nekih drugih ozbiljnih razloga sprječeni da prisustvuju cijelom ili dijelu zasjedanja Doma, ili da obave neku drugu dužnost, o tome obavještavaju Arhivara što je moguće ranije, a on obavještava Predsjednika.

*Pravilo 18.
Povjerljivost rasprava*

1. Sve diskusije Doma su i ostati će povjerljive. Na sastancima Doma, osim ako Dom ne odluči drugačije, mogu biti prisutni samo Arhivar, članovi Sekretarijata, prevodioci i osobe koje pružaju tehničku ili sekretarsku pomoć.
2. U bilo kojoj fazi ispitivanja prijave, Predsjednik Doma, Potpredsjednik, Izvršni dužnosnik i Arhivar mogu saopćiti informacije štampi u mjeri koja je primjerena legitimnim interesima strana i prema posebnim uputama Doma.

*Pravilo 19.
Glasanje*

1. Nakon svake diskusije, a prije nego se obavi glasanje po nekom pitanju u Domu, Predsjednik može zatražiti od članova da o tome iznesu svoje mišljenje.
2. Ako je isti broj glasova, obavlja se glasanje prozivkom, a Predsjednik ima odlučujući glas.
3. Članovi ne mogu ostati uzdržani prilikom glasanja o zaključcima odluke ili o preporuci Vijeća u odlukama o zahtjevu za preispitivanje.

*Pravilo 20.
Zapisnici sa razmatranja i rasprava*

1. Zapisnici sa diskusija sadržavaju izvještaj o predmetu diskusija, obavljenom glasanju, imenima onih koji su glasali za i protiv prijedloga, kao i svaku izjavu datu isključivo za zapisnik.
2. Zapisnici sa rasprava sadrže imena prisutnih članova i svake osobe koja se pojavi; kratak izvještaj o toku rasprave i svaku donesenu odluku.

*Pravilo 21.
Jamstvo nepristrasnosti članova*

1. Članovi ne učestvuju u ispitivanju prijave pred Domom ako:
 - a) imaju neki lični interes u predmetu;
 - b) su u nekoj odluci o činjenicama na kojima je prijava utemeljena učestvovali kao savjetnik bilo koje Strane ili kao član nekog suda ili istražnog tijela.
2. U slučaju bilo kakve sumnje s obzirom na stav 1. ovog pravila ili pod nekim drugim okolnostima za koje se čini da bi mogle utjecati na nepristrasnost članova u ispitivanju prijave, ako ti članovi ili Predsjednik smatraju da oni ne bi trebali učestrovati, odlučuje Dom.

*Pravilo 22.
Povlačenje članova*

Kada, iz nekih posebnih razloga osim onih iz pravila 21., članovi smatraju da ne bi trebali učestrovati ili nastaviti učešće u ispitivanju predmeta, o tome obavještavaju Predsjednika.

*Pravilo 23.
Kvorum nakon povlačenja članova*

Svaki član, koji po odredbama pravila 21. ili pravila 22. ne učestvuje u ispitivanju prijave, ne čini dio kvoruma za vrijeme takvog ispitivanja.

**Poglavlje 2.
Dom u punom sastavu**

*Pravilo 24.
Prijave koje rješava Dom u punom sastavu*

Dom u punom sastavu rješava prijave:

- (a) koje podnese strana u skladu sa članom II stav 2. i članom VIII stav 1. Sporazuma;
- (b) kada se vijeće odreklo nadležnosti po pravilu 29. stav 2. Pravila procedure;
- (c) kada je predmet proslijeden Domu po pravilu 63.

*Pravilo 25.
Kvorum Doma u punom sastavu*

Kvorum Doma u punom sastavu čini osam članova.

Poglavlje 3. Vijeća

Pravilo 26. Uspostava vijeća

1. Po članu X stav 2. Sporazuma uspostavljaju se dva vijeća.
2. Vijeća se sastoje od četiri člana koja je imenovao Savjet ministara Vijeća Europe, dva člana koja je imenovala Federaciju Bosne i Hercegovine i jednog člana kojeg je imenovala Republika Srpska.
3. Vijeća se konstituiraju za utvrđeni period koji odredi Dom.
4. Dom može organizirati vijeća na poseban način u pogledu sastava, ako bude smatrao prikladnim.

Pravilo 27. Nasljednici članova vijeća

Kada članovi vijeća prestanu da budu članovi Doma prije isteka roka za koji je vijeće konstituirano, njihovi nasljednici u Domu ih nasljeđuju kao članove vijeća.

Pravilo 28. Kvorum i zasjedanje vijeća

1. Kvorum vijeća čine četiri člana.
2. Vijeća se po pravilu sastaju za vrijeme zasjedanja Doma u punom sastavu.
3. Kada to okolnosti zahtijevaju, vijeće, a ako ono ne zasjeda, Predsjednik vijeća, može odlučiti, nakon konsultacija sa Predsjednikom Doma, da se vijeće sastane i kada Dom u punom sastavu ne zasjeda.

Pravilo 29. Prosljedivanje prijava Domu u punom sastavu i vijećima

1. Prijave se obično upućuju na vijeće u skladu sa općim smjernicama koje je donio Dom u punom sastavu.
2. Kada predmet u postupku pred vijećem postavlja ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja Sporazuma, ili nekog od međunarodnih sporazuma na koji se on poziva, ili ako bi rješavanje pitanja pred vijećem moglo imati ishod koji je u suprotnosti sa ranijom jurisprudencijom Doma, vijeće se, prije donošenja konačne odluke, može odreći nadležnosti u korist Doma u punom sastavu.
3. Predsjednik može odlučiti da, u skladu sa pravilom 49., proslijedi na razmatranje Domu u punom sastavu svaku prijavu koja još nije bila pred vijećem, za koju mu se učini
 - (a) da postavlja ozbiljna pitanja u vezi sa tumačenjem Sporazuma ili bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma na koji se on poziva, ili
 - (b) da iziskuje donošenje konačne odluke bez prekomernog odlaganja, ili
 - (c) da je iz bilo kojeg drugog opravdanog razloga takav postupak potreban.
4. Predsjednik može odlučiti proprio motu da prenese sa jednog vijeća na drugo svaku prijavu koja još nije bila pred vijećem na razmatranju u skladu sa pravilom 49, ukoliko smatra da je takav postupak uputan kako bi se sprječilo pojavljivanje različite prakse, ili kako bi se ispravila neujednačenost u opterećenosti brojem predmeta, ili iz nekog drugog opravdanog razloga.
5. Iz istih razloga kao u pravilu 29(4), Predsjednik može, u svakoj narednoj fazi postupka odlučiti da prenese bilo koju prijavu sa jednog vijeća na drugo po prijedlogu vijeća koje je već razmatralo prijavu.

DIO III Procedura

Poglavlje 1. Opća pravila

Pravilo 30. Zvanični jezici

1. Zvanični jezici Doma su bosanski, engleski, hrvatski i srpski.
2. Predsjednik može dozvoliti članu da govori drugim jezikom.
3. Predsjednik može dozvoliti strani ili osobi koja zastupa stranu, da koristi neki drugi jezik osim službenog jezika na raspravama ili u dokumentima. Svaki takav dokument se podnosi kao original uz najmanje dvije kopije.
4. Arhivar je ovlašten da u prepisci s podnosiocem prijave koristi drugi jezik osim službenog jezika.

*Pravilo 31.
Zastupanje Strana u Sporazumu*

Strane iz Sporazuma pred Domom zastupaju njihovi zastupnici, kojima mogu pomagati savjetnici.

*Pravilo 32.
Podnošenje prijava; zastupanje podnosiča prijava*

1. Osobe, nevladine organizacije, ili grupe osoba koje tvrde da su žrtva povrede koju je počinila neka od Strana ili koju nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale, mogu podnijeti prijave i nastaviti sa postupkom po članu VIII stav 1. Sporazuma.
2. Takvi podnosioci prijave mogu imenovati advokate ili druge zastupnike po vlastitom izboru koji će ih zastupati u postupcima pred Domom.
3. Svaki takav podnosič prijave ili zastupnik se osobno pojavljuje pred Domom:
 - (a) kako bi prezentirao prijavu na raspravi koju je zakazao Dom, ili
 - (b) nekim drugim povodom, ako ga pozove Dom.
4. Dom može oslobođiti podnosioca prijave od prisustva uslijed nesreće, spriječenosti ili drugog valjanog razloga.
5. U drugim odredbama ovih Pravila izraz "podnosič prijave", tamo gdje odgovara, podrazumijeva zastupnike podnosioca prijave.

*Pravilo 32. bis
(uklonjeno)*

*Pravilo 32. ter
Amici curiae*

1. Dom može u bilo kojoj fazi postupka dozvoliti ili pozvati neko vladino ili nevladino tijelo ili organizaciju, pojedinca, ili grupu pojedinaca, a naročito Ombudsmana za ljudska prava koga imenuje Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine ili Republika Srpska, da učestvuju kao *amicus curiae*.
2. Takvo učešće se može ograničiti na činjenična ili pravna pitanja naznačena odlukom Doma.
3. Odluka Doma u predmetu sadržava proceduru koja će se slijediti.

*Pravilo 33.
Postupanje Doma u posebnim slučajevima*

1. Dom može, proprio motu ili na zahtjev strane, preuzeti svaku radnju koju smatra primjeronom ili potrebnom za propisno obavljanje svojih dužnosti po Sporazumu.
2. Dom može odrediti jednog ili više svojih članova da preduzmu neku od takvih radnji u njegovo ime, posebno da saslušaju svjedoček ili vještak, pregledaju dokumente ili posjeću neko mjesto. Takav član ili članovi pravovremeno izvještavaju Dom.
3. U hitnom slučaju, kada Dom ne zasjeda, Predsjednik Doma, ili ako je on spriječen u obavljanju svojih dužnosti, Potpredsjednik može preuzeti potrebne radnje u ime Doma. Čim Dom ponovo bude zasjedao, biće mu predložena svaka radnja koja je poduzeta prema ovom stavu.

*Pravilo 34.
Spajanje prijava*

Dom može, ako smatra potrebnim, odrediti spajanje dvije ili više prijava.

*Pravilo 35.
Prioritet određenih prijava*

1. Dom rješava prijave po redu kako budu spremne za ispitivanje.
2. Dom ipak može odlučiti da određenoj prijavi da prednost.
3. Dom daje posebnu prednost navodima o naročito teškim i sistematskim povredama i onima koji se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.

*Pravilo 36.
Privremene mjere*

1. Prijave koje sadrže zahtjeve za privremene mjere razmatraju se prioritetno. Dom, a ako Dom ne zasjeda, Predsjednik određuje posebno da li bi takve prijave trebalo prihvati i ako je tako, da li je hitnost za zakazivanje postupka za donošenje traženih privremenih mjeropravdana.
2. Dom, a kada ne zasjeda, Predsjednik odlučuje, u interesu strana ili zbog propisnog vođenja postupka, da li treba narediti privremene mjere po članu X stav 1. Sporazuma.
3. Dom, a kada ne zasjeda, Predsjednik svim dostupnim sredstvima obavještava o takvoj naredbi Stranu na koju se ona odnosi, kako bi osigurao njenu djelotvornu implementaciju u skladu sa Sporazumom.

4. Kada Predsjednik naredi neku privremenu mjeru o tome obavještava Dom po stavu 3. pravila 33.
5. U slučaju kada naredba za privremene mjere nije više opravdana, Dom takvu naredbu povlači formalnom odlukom.

Poglavlje 2. Rasprave

Pravilo 37. Javna priroda i organizacija rasprava

1. Rasprave pred Domom se održavaju javno.
2. Štampa i javnost mogu biti isključeni sa cijele ili dijela rasprave u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, gdje to zahtijeva interes maloljetnika ili zaštita privatnog života strana, ili isključivo po procjeni Doma u posebnim okolnostima gdje bi publicitet naškolio interesima pravde.
3. Ako je podnositac prijave nevladina organizacija ili grupa lica, Dom utvrđuje da li oni koji se pred njim pojavljuju imaju pravo da ih zastupaju.
4. Dom može ograničiti broj zastupnika ili savjetnika strana koji mogu prisustvovati kada smatra da je to u interesu propisnog vođenja rasprave.
5. Strane se na vrijeme obavještavaju o odluci Doma da održi raspravu. Strane dostavljaju Domu imena i funkcije osoba koje će se u njihovo ime pojavit na raspravi.
6. Odredbe ovih pravila se primjenjuju mutatis mutandis na raspravama pred delegatima Doma u skladu sa pravilom 33. stav 2.

Pravilo 38. Propust strane da se pojavi

Kada strana propusti da se pojavi bez opravdanog razloga, Dom može nastaviti sa raspravom pod uvjetom da je takav tok zadovoljavajući i u skladu s odgovarajućim sudskim postupkom.

Pravilo 39. Pozivanje pojedinih podnositaca prijave, vještaka i svjedoka

1. Arhivar poziva svakog pojedinog podnosioca prijave, vještaka ili drugu osobu koju Dom želi saslušati kao svjedoka. Pozivi sadrže:
 - (a) strane u prijavi;
 - (b) činjenice ili pitanja u vezi kojih će dotična osoba biti saslušana;
 - (c) pripreme koje su napravljene, u skladu sa pravilom 43. stav 1. ili 2., kako bi se dotičnim osobama nadoknadili troškovi koje su pretrpjeli.
2. Predsjednik može dozvoliti svakoj od tih osoba, ako ne zna dovoljno neki od službenih jezika, da govori nekim drugim jezikom.

Pravilo 40. Svečana zakletva za svjedoke i vještake

Nakon utvrđivanja identiteta svjedoka ili vještaka, Predsjednik ili opunomoćeni član o kojem je riječ u pravilu 33. stav 2. traži da oni daju sljedeću izjavu:

- (a) za svjedoke:
"Svečano izjavljujem po časti i savjesti da će govoriti istinu, samo istinu i ništa drugo do istinu."
- (b) za vještake:
"Svečano izjavljujem po časti i savjesti da će moja izjava biti u skladu sa mojim iskrenim i profesionalnim uvjerenjem."

Pravilo 41. Vođenje rasprava

1. Predsjednik ili opunomoćeni član vodi raspravu ili ispitivanje svake osobe koja se saslušava. On određuje redoslijed po kojem će strane biti pozvane da govore.
2. Svaki član može postavljati pitanja stranama ili osobama koje se saslušavaju s dopuštenjem Predsjednika ili opunomoćenog člana.
3. Strana može takođe postavljati pitanja bilo kojoj osobi koja se saslušava uz dopuštenje Predsjednika ili opunomoćenog člana.

Pravilo 42. Zapisnici sa rasprava

1. Arhivar je odgovoran za zapisnik sa doslovno zabilježenom raspravom pred Domom.
2. Rasprave pred Domom se snimaju na traku. Strane ili njihovi zastupnici, gdje je to odgovarajuće, dobijaju nacrt doslovnog zapisnika njihovih argumenata, izjave ili dokaza kako bi mogli Arhivaru dostaviti predložene ispravke u vremenskom roku koji je odredio Predsjednik. Nakon potrebnih ispravki, ako ih ima, tekst predstavlja zvanični sadržaj zapisnika.

*Pravilo 43.**Troškovi*

1. Troškovi kojima je bila izložena osoba koju je Dom saslušao u svojstvu svjedoka ili vještaka na zahtjev strane, snosi ili ta strana ili Dom, o čemu Dom odlučuje.
2. Troškovi kojim je bila izložena osoba koju Dom saslušava proprio motu snosi Dom.
3. Kada Dom pribavlja pismeno mišljenje vještaka ili se to čini na njegov zahtjev, sve nastale troškove snosi Dom.
4. Kada strana na zahtjev Doma podnese pismene dokaze, sve troškove snosi ili ta strana ili Dom, o čemu Dom odlučuje.
5. Kada pismene dokaze, uključujući i nalaz vještaka, dostavi strana, ali ne na zahtjev Doma, sve troškove snosi ta strana, osim ako Dom ne odluči drugačije.
6. Iznos svih troškova i izdataka koje plaća Dom po ovom Pravilu odobrava Predsjednik.

**Poglavlje 3.
Prijateljska rješenja***Pravilo 44.
Prijateljska rješenja*

1. Na početku spora ili u bilo kojoj fazi u toku postupka, Dom može pokušati da omogući prijateljsko rješenje problema na osnovu poštivanja prava i sloboda navedenih u Sporazumu.
2. Ako Dom uspije u ostvarivanju takvog rješenja, objavljuje Izvještaj i šalje ga Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, generalnim sekretarima Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) i Vijeća Europe, kao i stranama iz spora.
3. Izvještaj Doma uključuje kratak pregled o činjenicama i postignutom rješenju.
4. Međutim, izvještaj o rješenju u datom predmetu može biti povjerljiv bilo u cijelosti ili djelimično zbog zaštite ljudskih prava ili zbog sporazuma između Doma i strana kojih se tiče.
5. Prijateljsko rješenje u predmetu, postignuto posredovanjem Doma, ima zakonsku snagu jednaku konačnoj odluci Doma.

**Poglavlje 4.
Podnošenje i sadržaj prijave***Pravilo 45.
Oblik prijava*

1. Svaka prijava po članu VIII stav 1. Sporazuma se podnosi pismeno i potpisuje je podnositelj prijave ili njegov zastupnik.
2. Kada prijavu podnese nevladina organizacija ili grupa osoba, potpisuju je one osobe koje su nadležne da zastupaju takvu organizaciju ili grupu. Dom određuje da li su osobe koje su potpisale prijavu ovlaštene da to učine.
3. Kada podnosioci prijave imaju zastupnika u skladu sa stavom 2. pravila 32., punomoć advokata ili pismeno ovlaštenje pribavlja njihov zastupnik ili zastupnici.

*Pravilo 46.
Sadržaj prijava*

1. Svaka prijava po članu VIII stav 1. Sporazuma sadrži:
 - (a) identitet podnosioca prijave i navodne žrtve uključujući, gdje to odgovara, ime, dob, zanimanje i adresu dotične osobe;
 - (b) ime, zanimanje i adresu zastupnika, ako ga ima;
 - (c) ime Strane protiv koje je podnesena prijava;
 - (d) izjavu o činjenicama;
 - (e) izjavu o pravima po Sporazumu koja su navodno prekršena i sve relevantne argumente;
 - (f) izjavu o privremenim mjerama ili drugim traženim pravnim lijekovima; i svim relevantnim dokumentima.
2. Podnosioci prijave osim toga:
 - (a) dostavljaju informaciju o tome da li su zadovoljeni kriteriji postavljeni u članu VIII stav 2. tačka (a) Sporazuma;
 - (b) naznačavaju da li je predmet prijave već bio podnesen Domu, nekoj drugoj komisiji ustanovljenoj po Aneksima Općeg okvirnog sporazuma ili u nekom drugom međunarodnom postupku presuđivanja, istrage ili rješavanja;
 - (c) navode na kojem službenom jeziku žele da prime odluku Doma;
 - (d) navode da li se protive ili ne da njihov identitet bude objelodanjen javnosti;
3. Prijave, osim onih koje podnese Strana, bi normalno trebale biti popunjene na obrascu prijave koji je pripremio Arhivar.
4. Propust da se ispoštuju zahtjevi postavljeni u gore navedenim stavovima od 1. do 3. može dovesti do toga da prijava ne bude registrirana i ispitana od strane Doma.

5. Datumom podnošenja prijave se generalno smatra datum prve obavijesti od podnosioca prijave koji, iako ukratko, navodi predmet prijave. Pored toga, Dom može zbog važnog razloga odlučiti da se neki drugi datum smatra datumom podnošenja prijave.
6. Podnosioci prijava redovno obavještavaju Dom o svakoj promjeni adrese ili nekim drugim okolnostima relevantnim za prijavu.

Poglavlje 5. Postupak prihvatanja prijave

*Pravilo 47.
Prijave Strane protiv Strane*

1. Kada, prema članu VIII stav 1. Sporazuma, prijavu Domu podnese Strana, Predsjednik Doma o takvoj prijavi obavještava Stranu protiv koje je prijava podnesena i poziva je da podnese Domu pismena zapažanja o prihvatljivosti takve prijave. Tako dobivena zapažanja dostavljaju se Strani koja je podnijela prijavu kako bi mogla u odgovoru dati svoja pismena zapažanja.
2. Prije odlučivanja o prihvatljivosti prijave, Dom u punom sastavu može pozvati Strane da podnesu dodatna zapažanja, bilo pismeno ili na raspravi.

*Pravilo 47. bis
(uklonjeno)*

*Pravilo 48.
Informacije tuženoj Strani u hitnim predmetima*

Arhivar može, u slučaju hitnosti, ne prejudicirajući preuzimanje nekih drugih koraka u proceduri, obavijestiti tuženu Stranu iz prijave, svim dostupnim sredstvima, o podnošenju prijave i kratkom sadržaju predmeta te prijave.

*Pravilo 49.
Prvo razmatranje i pismeni dio postupka*

1. Svaka prijava podnesena prema članu VIII stav 1. Sporazuma, osim one koju je podnijela Strana u Sporazumu, upućuje se Domu koji će razmotriti prihvatljivost prijave i proceduru koja će uslijediti.
2. Dom može odmah proglašiti prijavu neprihvatljivom po drugom stavu člana VIII Sporazuma ili može odlučiti da prekine razmatranje, odbaci ili briše prijavu po stavu 3. člana VIII.
3. Alternativno, Dom može:
 - (a) zatražiti relevantne informacije o stvarima koje su povezane sa prijavom, bilo od podnosioca prijave ili dotične tužene Strane. Tako dobivena informacija od tužene Strane dostavlja se podnosiocu prijave na komentar;
 - (b) obavijestiti tuženu Stranu o prijavi koja je protiv nje podnesena i pozvati tu Stranu da podnese pismena zapažanja o prijavi, uključujući relevantne informacije koje Dom traži. Tako dobivena zapažanja se dostavljaju podnosiocu prijave da u odgovoru da pismena zapažanja.

*Pravilo 50.
Dalji pismeni postupak ili rasprave u pojedinim predmetima*

Prije odlučivanja o prihvatljivosti prijave Dom može pozvati strane da:

- (a) dostave dodatna pismena zapažanja;
- (b) daju druga zapažanja o pitanjima prihvatljivosti prijave usmeno na raspravi i u isto vrijeme o meritumu prijave, ako tako odluči Dom.

*Pravilo 51.
Vremenski rokovi*

Dom određuje vremenski rok za sve informacije, zapažanja ili komentare zatražene po pravilu 49. ili pravilu 50.

*Pravilo 52.
Odluke o prihvatljivosti, o obustavljanju razmatranja, o odbijanju ili o brisanju prijave sa liste predmeta pred Domom*

1. Svaka odluka Doma o prihvatljivosti po stavu 2. člana VIII Sporazuma donosi se u pisanoj formi i Arhivar je dostavlja podnosiocu prijave i tuženoj Strani.
2. Stav 1. ovog pravila primjenjuje se mutatis mutandis na svaku odluku Doma po stavu 3. člana VIII o odlaganju razmatranja, odbacivanju ili brisanju prijave koja već nije bila proglašena prihvatljivom.
3. U odluci Doma se navodi da li je donesena jednoglasno ili većinom, a uz nju se navode razlozi ili oni slijede kasnije.
4. Svaki član koji je učestvovao u razmatranju predmeta ima pravo da odluci o prihvatljivosti, o obustavljanju razmatranja, o odbijanju ili o brisanju prijave sa liste predmeta doda izdvojeno mišljenje o slaganju ili neslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Poglavlje 6.

Postupak nakon prihvatanja prijave

*Pravilo 53.
Razmatranje merituma*

1. Po odluci da prihvati prijavu, Dom može odlučiti o postupku koji slijedi:
 - (a) za ispitivanje prijave po članu XI stav 1. tačka (a) Sporazuma o tome da li ustanovljene činjenice ukazuju ili ne da je tužena Strana prekršila svoje obaveze po Sporazumu;
 - (b) s ciljem da osigura priateljsko rješenje predmeta po članu IX st. 1. i 2.
2. Dom može pozvati strane da dostave nove dokaze ili zapažanja. Dom odlučuje u svakom pojedinom predmetu da li bi ta zapažanja trebala biti dostavljena u pismenoj formi ili usmeno na raspravi.
3. Dom postavlja rok u kome strane dostavljaju dokaze i pismena zapažanja.

*Pravilo 54.
Privremena mišljenja*

Kada smatra odgovarajućim, Dom može raspravljati s ciljem donošenja privremenog mišljenja o meritumu spora.

*Pravilo 55.
(uklonjeno)*

*Pravilo 55. bis
Odluke o prihvatljivosti i meritumu*

Kada smatra odgovarajućim, Dom može odlučiti o prihvatljivosti i meritumu prijave u isto vrijeme.

Poglavlje 7.

Odluke o meritumu

*Pravilo 56.
Propust strane da se pojavi ili prezentira svoj predmet*

Propuštanje strane da se pojavi ili da obrazloži svoj predmet ne sprječava Dom da doneše odluku u predmetu.

*Pravilo 57.
Forma odluke o meritumu*

Odluka sadrži:

- (a) imena Predsjednika i članova prisutnih na zasjedanju Doma ili vijeća kao i ime Arhivara, a gdje je potrebno i njegovog zamjenika;
- (b) datume kada je usvojena i uručena;
- (c) opis strane ili strana;
- (d) imena zastupnika strana;
- (e) prikaz provedenog postupka;
- (f) kratak pregled podnesaka strana;
- (g) činjenice predmeta;
- (h) mišljenje Doma;
- (i) zaključke;
- (j) naređene pravne lijekove;
- (k) broj članova koji čine većinu.

*Pravilo 58.
Sadržaj odluke o meritumu*

Mišljenje Doma i zaključci odluke posebno su usmjereni na sljedeće:

- (a) da li utvrđene činjenice ukazuju na to da je tužena Strana prekršila svoje obaveze iz Sporazuma; i, ako je tako,
- (b) kakve će korake preduzeti ta Strana kako bi ispravila takav prekršaj, uključujući naredbe da se sa određenim djelovanjem prestane i od njega uzdrži, novčanu naknadu (uključujući kompenzaciju za materijalnu i nematerijalnu štetu) kao i naredbe za privremene mjere.

Pravilo 59.
Posebna odluka o pravnim lijekovima

I pored pravila 57(j), Dom može, ako smatra potrebnim, odgoditi donošenje odluke o pravnim lijekovima u cjelini ili djelimično.

Pravilo 60.
Uručenje odluke

1. Odluku potpisuju Predsjednik i Arhivar.
2. Relevantne dijelove odluke čita Predsjednik, ili neki drugi član Doma kojeg je on ovlastio, na javnoj raspravi na jednom od službenih jezika. Nije neophodno da ostali članovi budu prisutni. Strane se pravovremeno obaveštavaju o datumu i vremenu uručenja odluke.
3. Međutim, u pogledu odluke koja se odnosi samo na pravne lijekove prema pravilu 59, Dom može dati uputstvo da se obavijest predviđena stavom 4. ovog pravila računa kao uručenje.
4. Arhivar dostavlja odluke Stranama i Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, generalnom sekretaru Vijeća Europe i OSCE-a.
5. Original, propisno potpisani i zapečaćeni, pohranjuje se u arhivu Doma.

Pravilo 61.
Izdvojena mišljenja i izjave o neslaganju

Svaki član koji je učestvovao u razmatranju predmeta ima pravo da odluci o meritumu doda izdvojeno mišljenje bilo o slaganju ili neslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Poglavlje 8.
Objavljivanje Odluka

Pravilo 62.
Objavljivanje odluka

1. Arhivar je odgovoran za objavljivanje odluka Doma.
2. Svaka odluka o meritumu, svaka odluka kojom se prijava proglašava prihvatljivom, odbija ili briše sa liste predmeta ili se obustavlja razmatranje po prijavi, odluka o zahtjevu za preispitivanje ili odluka o preispitivanju je dostupna javnosti. Naredbe koje se tiču privremenih mjera koje je donio Dom je dostupna javnosti ukoliko Dom, ili neki član u ime Doma prema pravilu 33, st. 2. i 3, ne odluči drugačije. Ostale odluke će biti dostupne javnosti ako Dom tako odluči.
3. Od Strana u Sporazumu može se zatražiti da objave odluke Doma u svojim Službenim glasilima.

Poglavlje 9.
Postupak preispitivanja

Pravilo 63.
Zahtjev za preispitivanje

1. Na prijedlog strane u sporu Dom u punom sastavu može odlučiti da preispita:
 - odluku vijeća o proglašavanju prijave neprihvatljivom po članu VIII stav 2. Sporazuma;
 - odluku vijeća o odbijanju ili brisanju prijave ili o obustavljanju njenog razmatranja po članu VIII stav 3. Sporazuma;
 - odluku vijeća o meritumu prijave;
 - odluku da se prijava proglaši prihvatljivom. Međutim, strana može zatražiti preispitivanje tih odluka samo nakon usvajanja odluke o meritumu;
 - odluku o pravnim lijekovima.
2. Svaki takav zahtjev za preispitivanje navodi osnove zahtjeva.
3. Svaki takav zahtjev za preispitivanje se podnosi:
 - a) ukoliko je upućen protiv odluke uručene na javnoj raspravi u skladu sa pravilom 60. stav 2. u roku od mjesec dana počev od prvog radnog dana nakon onog dana kada je obrazložena odluka vijeća uručena na taj način;
 - b) u svim ostalim slučajevima: u roku od mjesec dana počev od prvog radnog dana nakon onog dana kada je obrazložena odluka vijeća uručena Stranama u pismenoj formi.

*Pravilo 63. bis
Obavijest o prijemu zahtjeva za preispitivanje*

Nakon što od neke strane primi zahtjev za perispitivanje, Arhivar obavještava druge strane o prijemu takvog zahtjeva.

*Pravilo 64.
Postupak odlučivanja po zahtjevu za preispitivanje*

1. Svaki zahtjev za preispitivanje po pravilu 63. upućuje se vijeću koje nije donijelo predmetnu odluku, a to vijeće daje preporuku Domu u punom sastavu da li odluku treba preispitati ili ne.
2. Dom u punom sastavu razmatra zahtjev za preispitivanje i preporuku vijeća i odlučuje da li će prihvati zahtjev ili ne. Ne prihvata zahtjev osim ako ne smatra da (a) predmet pokreće ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja i (b) da sveukupna situacija opravdava preispitivanje odluke.
3. Svaki član koji je učestvovao u razmatranju zahtjeva za preispitivanje ima pravo da odluci o zahtjevu za preispitivanje doda izdvojeno mišljenje bilo o slaganju ili naslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

*Pravilo 65.
Postupak nakon prihvatanja zahtjeva za preispitivanje*

1. Ako Dom u punom sastavu prihvati zahtjev za prispitivanje on odlučuje kakav će postupak preuzeti. On može pozvati strane da podnesu pismena ili usmena zapažanja ili dodatne dokaze o svim aspektima predmeta.
2. Dom u punom sastavu odlučuje o svakom predmetu u kome prihvati zahtjev za preispitivanje. Odredbe pravila 56. do 61. se primjenjuju mutatis mutandis.

*Pravilo 66.
Konačna i obavezujuća priroda odluka (Pravomoćnost)*

1. Odluke Doma su konačne i obavezujuće u skladu sa članom XI stav 3. Sporazuma.
2. Odluke vijeća koje se mogu preispitati po pravilu 63. postaju konačne i obavezujuće:
 - (a) kada strane izjave da neće tražiti preispitivanje;
 - (b) kada vremenski rok iz pravila 63. stav 3. istekne bez zahtjeva za preispitivanje;
 - (c) kada se odbaci zahtjev za preispitivanje po pravilu 64.
3. Kada vijeće doneše odluku koja se može podvrći preispitivanju po pravilu 63., ono može, ako smatra potrebnim, odrediti odgovarajuće privremene mjere kako bi se zaštitili interesi strana dok odluka ne postane konačna i obavezujuća u skladu sa prethodnim stavom.
4. Nakon zahtjeva za preispitivanje Dom u punom sastavu može izdati naredbu za privremene mjere i može opozvati ili promijeniti takvu naredbu koju je dalo vijeće koje je donijelo odluku koja se preispituje.

*Pravilo 66. bis
Ispravljanje grešaka u odlukama*

Dom može izvršiti ispravke grešaka u pisanju, grešaka u izračunavanju ili očiglednih grešaka.

DIO IV
Odnosi Doma sa Uredom Ombudsmana

*Pravilo 67.
(uklonjeno)*

*Pravilo 68.
Proceduralni položaj Ombudsmana*

1. U slučaju kada Ombudsman:
 - (a) pokrene postupak na osnovu Izvještaja u skladu sa članom V stav 7. Sporazuma; ili
 - (b) prosljedi predmet Domu u ime podnosioca prijave po članu VIII stav 1. Sporazuma, odredbe ovih pravila koje se odnose na postupke koje su pokrenule druge strane, se primjenjuju mutatis mutandis kao i kada je Ombudsman strana u postupku.
2. U slučajevima propisanim stavom 1. ovog pravila pod tačkom (a), Ombudsman ima pravo da prosljedi na razmatranje Domu dio pitanja ili sva pitanja koja su pokrenuta prvobitnom prijavom.

ZAVRŠNI DIO

Pravilo 69.

Izmjena i suspendiranje ovih pravila

1. Svako pravilo može biti izmijenjeno i dopunjeno po unaprijed najavljenom prijedlogu svakog člana kada takav prijedlog usvoji na sjednici Doma u punom sastavu apsolutna većina članova Doma. Najava o takvom prijedlogu se u pismenom obliku dostavlja Arhivaru najmanje mjesec dana prije zasjedanja na kojem će se o tome raspravljati. Po primitku tog prijedloga od Arhivara se traži da obavijesti sve članove Doma što je prije moguće.
2. Dom ili Vijeće mogu svako pravilo suspendirati nakon prijedloga bez najave ako je odluka donesena jednoglasno. Suspendiranje pravila u ovom slučaju se ograničava u svom djelovanju na posebnu svrhu za koju je traženo.

Pravilo 70.

Saopćenje o ovim pravilima

1. Ova Pravila i njihove izmjene i dopune se, po usvajanju od strane Doma u punom sastavu saopćavaju Stranama u Sporazumu, generalnim sekretarima Vijeća Europe i Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi, Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini dok takva funkcija postoji.
2. Od Strana u Sporazumu se zahtijeva da objave ova Pravila i njihove izmjene i dopune u Službenim glasilima.

E

Statistički pregled

Statistički pregled

zaključno sa 31. decembrom 2002. godine

Prijave koje je Dom registrovao (zaključno sa 31. decembrom 2002)	12,659
Prijave koje je Dom riješio (zaključno sa 31. decembrom 2002)	1,878

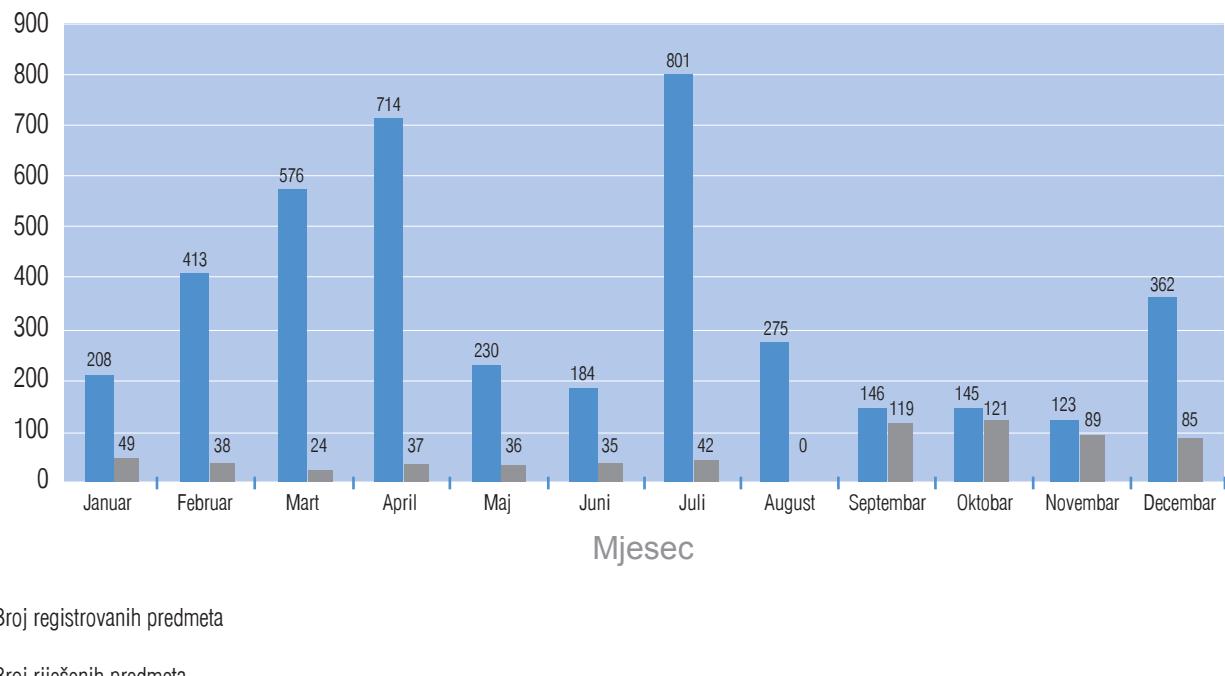
Odluke Doma*	1,590
Odluke o prihvatljivosti	758
- prihvatljivo (20)	
- neprihvatljivo (738)	
Odluke o prihvatljivosti i meritumu	156
Odluke o zahtjevu za preispitivanje	90
- prihvaćen (9)	
- odbijen (81)	
Odluke o preispitivanju	5
Odluke o brisanju	567
Odluke o odvojenim zahtjevima za kompenzaciju	12
Odluke o dalnjim pravnim lijekovima	1
Izvještaji o prijateljskom rješenju	1

*Jednom odlukom može se riješiti više od jedne prijave, a iz jedne prijave može uslijediti više od jedne odluke

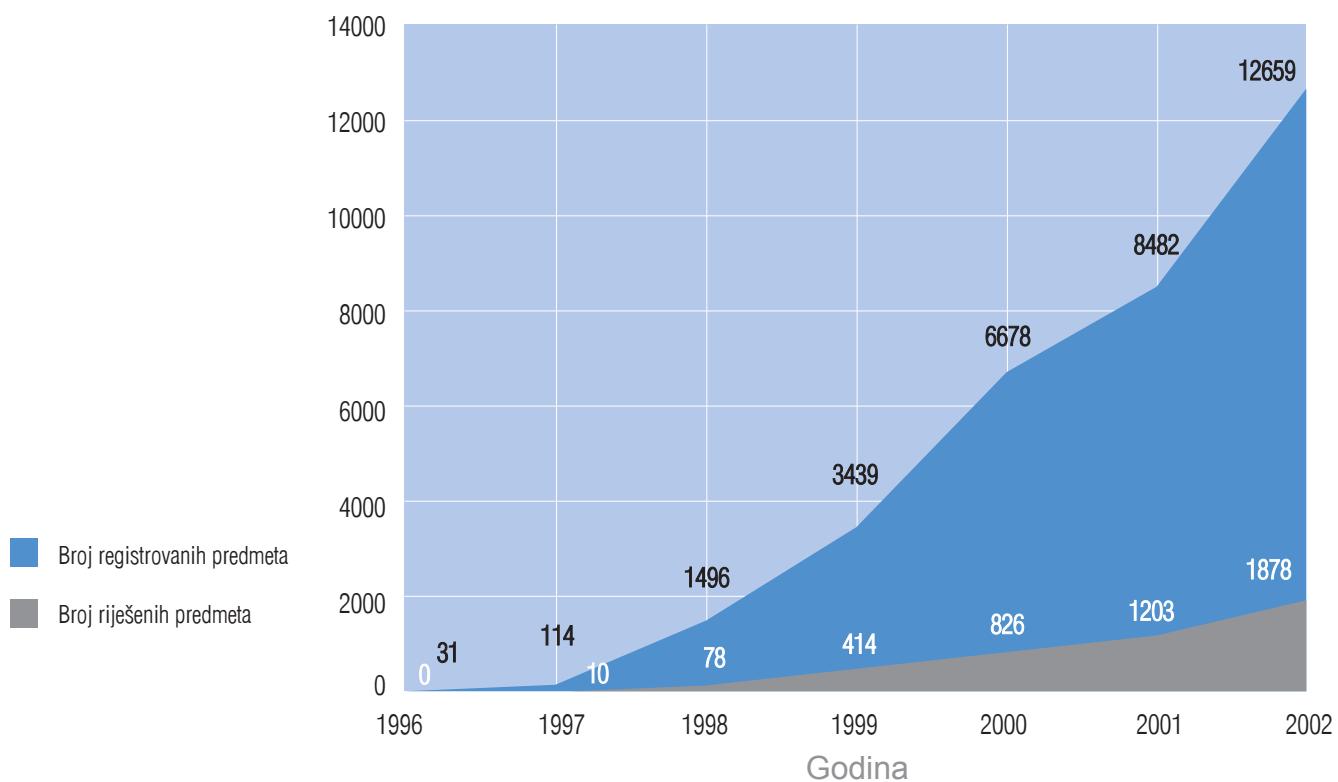
F

Statistički grafikoni

Usporedba između registrovanih i riješenih predmeta od 01. januara - 31. decembra 2002.

Raskorak između registrovanih i riješenih predmeta od 1996-2002.

G

Odluke donesene
u 2002. godini

CH/97/60, 98/276, 287, 362 i 99/1766

Miholić, Čorapović, Ćirić, Ristić i Buzić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje i o prijedlogu za ponavljanje postupka,
usvojena 8. februara 2002. godine

CH/97/66

Jahić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine

CH/97/104, 106, 107, CH/98/374, 386, CH/99/2997 i CH/00/4358

Todorović, Hodžić, Hadžić, Mulalić-Papo, Ilić, Višnjevac i Janković protiv BiH i
Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. oktobra 2002. godine

CH/97/109

Subanović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine

CH/98/123

D.P. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine

CH/98/136

Bratanović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/140

Ramić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine

CH/98/145

Mehmedinović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine

CH/98/175

Dražetić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine

CH/98/177

Malokas protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine

CH/98/189

Stojanov protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine

CH/98/193

Mitrinović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine

CH/98/195

Todorović - Ostrogović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/201

Pletikosić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/203

Medan protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine

CH/98/207 i CH/98/982

Izgarević protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/212

Vujović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine

CH/98/214

Šešum protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. jula 2002. godine

CH/98/216

Durić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine

- CH/98/223 Šolaja protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/98/227 Uljarević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/98/228 Ostojić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 3. jula 2002. godine
- CH/98/242 Džindžovski protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/98/245 Martinović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/98/246 Jović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/249 Zenunović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/98/253 Džankić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/254 Duradbegović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
- CH/98/258 Galić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
- CH/98/259 Spahić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/98/291, 310, 318 i 328 Dubravčević, Vilič, Palalić i Gradaščević protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
- CH/98/296 Nikešić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/98/298 Nikić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2002. godine
- CH/98/302 Škopelja protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/98/303 Kozica protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/98/304 Bešlagić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/98/322, 324, 334, 346, 352, 354, 358 i 675 Kurilić, Bećirović, Mehicić, Živković, Đokić, Kovačević, Mrkajić i Rončević protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/98/330 Stefanović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/98/368 Ž.D. protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine

CH/98/381	S. i B. Đonlagić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/98/401	Bandov protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/98/438	Pelja protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 7. oktobra 2002. godine
CH/98/543	R.B. protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/98/603	R.T. protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. novembra 2002. godine
CH/98/628	R.P. protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. aprila 2002. godine
CH/98/654	Kecman protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/98/656	Karić protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/98/688	Muftić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. novembra 2002. godine
CH/98/704	Kovačević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. januara 2002. godine Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 12. aprila 2002. godine
CH/98/705	Imamović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/713	A.J. protiv BiH i Federacije BiH Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. marta 2002. godine
CH/98/729	Kahrić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/739	M.V. protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/98/742	S. Zidar protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/98/746	J. Zidar protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/98/747	Jusufović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/765	Tadić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 9. maja 2002. godine
CH/98/777	Pletilić protiv Republike Srpske Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. januara 2002. godine
CH/98/782	Pranjić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine

- CH/98/791 Šević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/98/799 Brčić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 10. maja 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/98/818 Tošić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/98/836 Milak protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/98/863, CH/00/3463, 3464 i 4490
Čutuna, Andelić, Z.P. i Momčilović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. maja 2002. godine
- CH/98/880, 882 i CH/02/9449
Goganović, Vidović i Jovanović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/98/883 R.N. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/885 Miodrag protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/886 Šukurma protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/98/900 Milašinović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. januara 2002. godine
- CH/98/902 Došen protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. januara 2002. godine
- CH/98/909 D. i Z. Zekić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/916 Tomić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. januara 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. marta 2002. godine
- CH/98/928 Džomba protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/98/936 Galeb protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/98/948 Mitrović protiv Federacije BiH
Odluka o meritumu, uručena 6. septembra 2002. godine
- CH/98/956 Hadžagić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. aprila 2002. godine
- CH/98/964 Kalender protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/974 Pindžo protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine

CH/98/988	Jovanović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/98/1010	Hacibasioglu protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/98/1048	Dragičević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/98/1051	Remetić protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/98/1064	Čančar protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/98/1075	Laketić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/98/1118, 1207, 1222, 1254, 1270, 1288, 1293 i 1395	Tufeković, Čanković, Poško, Pajić, Kupinić, Hukić, Raković i Ademović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 6. jula 2002. godine
CH/98/1142	Samardžić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
CH/98/1154, 1173, 1178 i 1190	Gerzić, Kasumović, Hasanbegović i Rizvanović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 6. jula 2002. godine
CH/98/1158	Livak protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
CH/98/1168	Dubičanac protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/98/1172	Kurbegović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
CH/98/1179	Fajković protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/1180	Rizvić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
CH/98/1183	Murić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
CH/98/1196	Isić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
CH/98/1231	Hatić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
CH/98/1252	Sejkić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/98/1256	Jeličić protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/1279	Mehanić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine

CH/98/1309, 1312, 1314, 1318, 1319, 1321, 1322, 1323 i 1326
 Kajtaz, Bijedić, Sivčević, Mešić, Begić, Dević, Cvijetić, Šljivo i Šehović protiv BiH
 Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. februara 2002. godine

CH/98/1311 i CH/01/8542
 Kurtišaj i M.K. protiv Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. septembra 2002. godine
 Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. novembra 2002. godine

CH/98/1320 Kozić protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/1324 Hrvačević protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. marta 2002. godine

CH/98/1334 Pandur protiv Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine

CH/98/1335, 1370, 1505, 2805 i CH/00/4371
 Rizvić, Huskić, Šabančević, Sefić i Gračanin protiv Federacije BiH
 Djelimična odluka o prihvatljivosti i odluka o meritumu, uručena 8. marta 2002. godine

CH/98/1341 Silajdžić protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine

CH/98/1350 Zuko protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine

CH/98/1351 Lesko protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine

CH/98/1361 M.K. protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine

CH/98/1367 Knežević protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/1368 Repija protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/98/1373 Bajrić protiv Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 10. maja 2002. godine
 Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 5. jula 2002. godine

CH/98/1374 Pržulj protiv Federacije BiH
 Odluka o zahtjevu za kompenzaciju, usvojena 5. jula 2002. godine

CH/98/1378 Jusufović protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine

CH/98/1381 Duraković protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine

CH/98/1382 S. Softić protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine

CH/98/1396 F. Softić protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine

CH/99/1415 Kurilić protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine

CH/99/1423	Paradžik protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
CH/99/1431	Vujić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/99/1436	Besarović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/99/1445	Trifunović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/99/1466	Drašković protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/98/1480	Bešić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
CH/98/1485	Spahić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/1490	Vukadinović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/98/1491	Ibrišević protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/98/1499	Hubijar protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/99/1501	Jovanović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/99/1518	Ćebić protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/99/1546	Krstić protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/99/1568	Čoralić protiv Federacije BiH Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 9. maja 2002. godine
CH/98/1582	Dubarić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/98/1583	Mutapčić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/98/1585	Crnović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/98/1586	Suhonjić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
CH/99/1603	Božić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/99/1635	Nujić protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine

- CH/98/1687 Mujkanović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/98/1697 Merdanović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/1706 Subašić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/1714 Vanovac protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. novembra 2002. godine
- CH/99/1773 Vuković protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/1775 Grgić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/98/1783 Čatak protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/98/1800 E.Ć. protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/1835 i CH/99/2803 Odžaković i Miljanović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/1900 i CH/99/1901 D.Š. i N.Š. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. aprila 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. juna 2002. godine
- CH/99/1951 D. i P. Spremo protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/1975 Raković protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/99/2028 Crnogorčević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/2030, 2544, CH/00/4644, 4952, 5290, 5584, 6236, 6315, 6401, 6565, 6587, 6590 i CH/01/7098 Rudić, Simić, Nedimović, Trogrlić, Šekara, Mitić, Predojević, Vukotić, Milovac, Nedić, Vujović, Džakula i Petrović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. januara 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. marta 2002. godine
- CH/99/2065 M.J. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/99/2068 Mašić i 8 drugih protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2081 Mujagić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/99/2091, 2092 i 2093 M.A., S.B. i E.M. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2002. godine

- CH/99/2095, 2096, 2097, 2099, 2100, 2101, 2103, 2111, 2112 i 2113
 R.H., R.G., I.B., E.Č., Ž.J., A.T., A.M., I.S., H.H. i I.J. protiv Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/2115, 2116, 2193, 2199, 2235, 2281, 2284, 2285, 2294 i 2295
 M.H., N.H., N.O., Husić, E.B., Lipovac, Gurda, Salkić, Šehanović i Lapandić protiv Federacije BiH
 Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/2150 Unković protiv Federacije BiH
 Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. januara 2002. godine
 Odluka o preispitivanju, uručena 10. maja 2002. godine
- CH/99/2160 Jovančić protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/99/2198 Vujičić protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 10. oktobra 2002. godine
- CH/99/2257 Baluković protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/2309 Solomun protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/99/2324 S.K. protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
- CH/99/2329 Berberović protiv Republike Srpske
 Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/2368, 2780, 2383, 2815, 2826, 2863, 2987, 3031, 3035, 3091, 3131, 3294, 3295 i 3374
 Plavulj, Hegić, Kišmetović, Zdionica, Crnkić, Berberović, Bećirbegović, Talić,
 Bedžedović, Arapović, Adilović, Delalić, Imširović i Smajlagić protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2422 Bešlagić protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2433, 2434 i 2435
 Ubović, Ubović, Ubović, Hajder, Travar, Krčmar, Juzbašić, Hajder, Šavija i Radičić protiv Federacije BiH
 Odluka o daljim pravnim lijekovima, uručena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2439 A. i D. Vukoje protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
- CH/99/2450 Perić protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/2479 Škorić protiv Republike Srpske
 Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/2511 J. i D. Trogrančić protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/99/2538 Novaković protiv Federacije BiH
 Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2544 Simić protiv BiH i Federacije BiH
 Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. februara 2002. godine

- CH/99/2564 Belevski protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/2620 Šiljkut protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/2634 M.B. protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2650 Gašović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/99/2697 Brkić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/99/2727 P. i S. Milanović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/2805 Sefić protiv Federacije BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/99/2830 E.V. protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2888 M.S. protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/2985 Brkić protiv Federacije BiH
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/99/3033 Zdionica protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/99/3071, 3391, 3395, CH/00/5090, 5946, 6177, 6336, 6556, 6697, 6705 i CH/01/6808
Jokić, Jakšić, Derenj, Simeunović, Kuljanin, Bjelovuk, Marić, Bajović, Mitrović, Mijatović i Latinović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. februara 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 12. aprila 2002. godine
- CH/99/3081 Mehmedbašić protiv Republike Srpske i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/99/3097 Bagarić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/99/3100 Krasnići protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/99/3150 i CH/99/3166
Dedić i Šumić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/99/3329 O.F. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/99/3354 F. i N. Džindžić protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/99/3355 Ranislav protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine

CH/00/3556	Živković protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
CH/00/3575	Budimir protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/00/3605	Stočić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/00/3642	Aleksić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. novembra 2002. godine
CH/00/3653	Karanović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/00/3654	Latinović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/00/3711	Radošević protiv Republike Srpske i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
CH/00/3714	Not protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/00/3731	Mustafovski protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/00/3737	Kos protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
CH/00/3771, 6263, 6264, 6265, 6266, 6267, 6268, 6269, 6270 i 6275	Hajder, Mrđen, Mrđen, Mrđen, Mrđen, Stanivuk, Stanivuk, Stanivuk i Marković protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
CH/00/3826	Vujadinović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/00/3880	Marjanović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. novembra 2002. godine
CH/00/3926	Karović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/00/3942	Popović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/00/3999	J.N. protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/00/4018	Miličević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/00/4043	Artuković protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
CH/00/4063	Bešić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. septembra 2002. godine
CH/00/4072	Korać protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine

- CH/00/4225 Grahovac protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/00/4269 Doroslovac protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/00/4295 Osmanagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. aprila 2002. godine
- CH/00/4455 Šolaja protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/4538 Hasanagić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju i o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/00/4566, 4674, 5180, 5213, 5216 i 5593 Jusić, Šehović, Šukilović, Velagić, Redžić i Ajdarević protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 7. juna 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/00/4765 Gaco protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/00/4861 Bulatović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/00/4889 Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini (Mezarje Jakeš) protiv Republike Srpske
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 10. januara 2002. godine
- CH/00/4900 Lončarić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/4906 Korjenić protiv BiH, Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/00/4932 Mihić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/00/4972 Kasumović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/00/4987 Boras protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/00/5022 Karaičić protiv BiH, Republike Srpske i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/00/5079 Radulović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/00/5080 Nikšić protiv BiH, Republike Srpske i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/00/5134, 5136, 5138 i CH/01/7668 Škrgić, Čerimović, Murtić i Udruženje za zaštitu nezaposlenih dioničara "Agrokomerca" protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. marta 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 9. maja 2002. godine
- CH/00/5148 Ajanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine

- CH/00/5168 Hodžić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/5169 Nikolić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/5189, 5194 i 5206 Šukilović, Velagić i Đezić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/5244 Rahić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/00/5248 Pepić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/00/5262 M. Muratagić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/00/5263 J. Muratagić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/00/5277 Fazlagić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/00/5284 Mušanović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/00/5362 Đurić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/00/5366 Bilek protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/00/5370 Dodig protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/00/5440 Đurović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/00/5474 M. i D. Kureš protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/5535 M. i M. Macanović protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/00/5551 Dervišbegović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/00/5666 Anđelić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/00/5738 Federacija BiH protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. aprila 2002. godine
- CH/00/5777 Ćučić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/5863 Polić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine

- CH/00/5895 N. i D. Šegedin protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 4. decembra 2002. godine
- CH/00/5918 Alić protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/00/5969 Rusić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
- CH/00/5979 Majstorović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/00/5990 Simić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/6024 Lović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/00/6035 Runić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/00/6051 G.R. protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/00/6067 Milivojević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/00/6134 V. Šrbac, T. Šrbac, J. Šrbac, i Vego protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. septembra 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. novembra 2002. godine
- CH/00/6139 Lozo protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/00/6288 Malkoč protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
- CH/00/6298 Tešić protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/00/6337 Ninković protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/00/6391 Đerić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/00/6422 Palikuća protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/00/6427 Hajić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/00/6436 i CH/00/6486 Krvavac i Pribišić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 5. jula 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/00/6444, 6506, 6511 i 6513 Trkija, Đikić, Ovčina i Avdalović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 10. maja 2002. godine
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 5. jula 2002. godine

CH/00/6532	Bajat protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. jula 2002. godine
CH/00/6555	Dolić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/00/6558	Garaplija protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. aprila 2002. godine
CH/00/6578	Tepšić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/00/6593	Fatić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/00/6622	Đukić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/00/6623	Čarapić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/01/6658	Kadrić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. februara 2002. godine
CH/01/6670	Golijanin protiv BiH i Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
CH/01/6738	Tulić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/6754, 7046 i 7216	Živković protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/01/6763	Rončević protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/6848	Arsić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/01/6850	Hukić protiv BiH i Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 2. jula 2002. godine
CH/01/6860	Ćatić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/6864	Tvica protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/01/6889	Grbović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/6898	Ibrišević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/01/6914	Milićević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/01/6932	Bajramović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine

- CH/01/6940 Đuherić i 27 drugih protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. marta 2002. godine
- CH/01/6944 Babić protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/01/6947 Tešević protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/01/6961 Posavec-Tušek protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/01/6974 Janković protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/01/6979 E.M. i Š.T. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 8. marta 2002. godine
- CH/01/7027 Tatar protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/01/7100, 7101 i 7102 Palačković, Buzaković i Stojanović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/01/7159 Prosen protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/01/7212 Najman-Šiljak protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/01/7219 Bošković protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
- CH/01/7248 "ORDO" - RTV "Sveti Georgije" protiv BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 5. jula 2002. godine
- CH/01/7253 Stojić protiv Republike Srpske
Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. marta 2002. godine
- CH/01/7256 Karabegović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/01/7291 Stanivuk protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/01/7313 Mukić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. novembra 2002. godine
- CH/01/7351 Kraljević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 12. aprila 2002. godine
- CH/01/7398 A.M. protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/01/7411 Đurđelija protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/01/7441 Pojužina protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine

CH/01/7448	Imamović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/01/7462	Skramončin protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. januara 2002. godine
CH/01/7468	Hadžiabdić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/01/7471	Jurić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 7. decembra 2002. godine
CH/01/7476	Drakovac protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
CH/01/7488	Buzuk protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 5. jula 2002. godine
CH/01/7509	E.H. protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
CH/01/7512	V.L. protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/01/7530	M.L. protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/7534	Milosavljević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/7587	Bašić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/01/7599	Džananović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/01/7617 i CH/01/7969	Mičić protiv BiH i Republike Srpske i Kobelj protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. februara 2002. godine
CH/01/7633	Ališkanović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/7637	Vuković protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/01/7645	Tanović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/7649	Hodžić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
CH/01/7670	Zukić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
CH/01/7700	Karhasanović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine

CH/01/7725	Hasanagić protiv Federacije BiH Odluka o zahtjevu za preispitivanje, usvojena 6. juna 2002. godine Odluka o brisanju, usvojena 6. novembra 2002. godine
CH/01/7747	Jovanović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
CH/01/7754	Đurđević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/01/7807	RADIO BET FRATELLO protiv BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/01/7816	Luković protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
CH/01/7856	Šehić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
CH/01/7867	Zornić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2002. godine
CH/01/7879	Močević protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/01/7880	Milinković protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/01/7894	Bajrić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/7899	Mustabašić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. oktobra 2002. godine
CH/01/7911	Lingo protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
CH/01/7924	Travničanin protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/01/7935	Travanj protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/7936	Bajrović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/01/7950	Mujkić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/01/7951	M.K. protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/7952	Selimović, Salman, Ilić, Zelić, Čupka, Obradović, Jočić i Potparić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. januara 2002. godine
CH/01/7955	Bećirević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
CH/01/7956	Balić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine

CH/01/7964	Pejanović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
CH/01/7965	Pejić protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/8041	Čaušević protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/01/8054	Pilipović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. decembra 2002. godine
CH/01/8064	Medaković protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/01/8068	Stanić i drugi protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/8086	Todorović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/99/8104	Kuzmanović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/01/8128	Kepčija protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2002. godine
CH/01/8130	Mačković protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/01/8135	Knez protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 12. januara 2002. godine
CH/01/8150	Pečanac protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
CH/02/8181	Đuran protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. oktobra 2002. godine
CH/02/8195	Klajić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/8254	Berendika protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
CH/01/8306	Hodžić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/01/8316	Beširević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
CH/01/8325	Lozančić, Jozinović, Tomić, Babić, Mrkonjić, Jozić, Markanović, Spajić, Vrbić, Martić, Jukić, Dragičević, Čorlaku i Jakovljević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. marta 2002. godine
CH/01/8327	Ališahović protiv BiH i Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/01/8332	Brkić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine

- CH/01/8334 Škulj protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/01/8336, 8373, 8374, 8375 i 8376
Omanović, Bičić, Ć. Dizdarević, B. Dizdarević i B. Dizdarević protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/01/8351 Lepuzanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/01/8362 Buljubašić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. aprila 2002. godine
- CH/01/8381 S.I. protiv BiH, Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
- CH/01/8385 Kovačević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/01/8408 Kepeš protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/01/8409 Fejić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/01/8429 Garić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/01/8441 Buzadžić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/01/8454 Čengić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/01/8461 Ljubijankić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/01/8462 R.Lj. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. januara 2002. godine
- CH/01/8466 Lendo protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/01/8471 Husejinović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/01/8474 Avdić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/01/8479 Delić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/01/8491 Korjenić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/01/8526 Mušanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/01/8533 Grabovica protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine

- CH/01/8536 Š.Ć. protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/01/8538 Graholski protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
- CH/01/8541 Bugarin protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/01/8543 Zametica protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/01/8552 Akšamija protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. februara 2002. godine
- CH/01/8560 Tutnjić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. januara 2002. godine
- CH/01/8577 Ibrićić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/01/8590 i CH/02/8670 Televizija "MIB" Brčko i Mužička radio stanica "Studio 76" Brčko protiv BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 6. decembra 2002. godine
- CH/01/8602 Halilović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. januara 2002. godine
- CH/01/8610 Hadžović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/01/8611 Zeba protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/01/8619 Vražalica protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/01/8623 Ibrahimagić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
- CH/01/8624 I. i M. Muhamremović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. marta 2002. godine
- CH/01/8627 Brka protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/8628 Bečić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/02/8644 Mešanović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/8645 Ganija protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/8646, 8658 i 8685 Bahto, Jamaković i Babić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. aprila 2002. godine

- CH/02/8647 i CH/02/8649
Ganić i Arnautović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. marta 2002. godine
- CH/02/8648
Salkić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/02/8652
Rožajac protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. februara 2002. godine
- CH/02/8674
Kovač protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. aprila 2002. godine
- CH/02/8676
Jovović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/8679, 8689, 8690 i 8691
Boudellaa, Lakhdar, Nechle i Lahmar protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti i meritumu, uručena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/8682
Kordić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/02/8688
Kicara protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/02/8694
Hajdarević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/02/8696
Jašarević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/8700
Šanta protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/8702
Rahmanović protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/02/8716
Ibrelijić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/8726
Kehić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
- CH/02/8733
Ajanović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/8735
Aluminij d.d. Mostar, Skupština "Aluminija" d.d. Mostar, Čavar, Galić, Kordić, Šoljić i Petković protiv Federacije BiH
Odluka o obustavi razmatranja, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/8783
"ČAVKUNOVIĆ" d.o.o. Bihać protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
- CH/02/8786
Jovanović protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/02/8788
Jašarević protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/02/8789
S.K. protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine

CH/02/8795	Mulasalihović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/02/8820	Tomanić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/8826	Mastilo protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/8848	Mladenović protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/02/8856	Dacić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/8874	Mustafićić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/8885	Herić protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/02/8896	Husić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/02/8914	Zečević i 36 drugih protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 4. septembra 2002. godine
CH/02/8917	Đonlagić i 97 drugih protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/8934	Karajkić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/8935	Grupa građana općine Žepče protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 2. jula 2002. godine
CH/02/8949	Gogić, Čerimović, F. Vehab, H. Vehab, J. Vehab i N. Vehab protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/8971	Kazakov protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
CH/02/8995	Hrustanović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9024	Šavija protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/02/9043	Suvajac protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/02/9074	Mihajlović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/02/9117	Malivojević protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 9. aprila 2002. godine
CH/02/9158	Nikolić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine

CH/02/9171	Kričković protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/02/9202	Majstorović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/02/9249	Kapetanović protiv Republike Srpske Odluka o brisanju, usvojena 6. septembra 2002. godine
CH/02/9291	Koprena protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/02/9292	Simić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 3. jula 2002. godine
CH/02/9299	Šikanjić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
CH/02/9302	Smolo protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9319	Čolaković protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
CH/02/9337	Marković protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/9346	Mutapčić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/02/9365	Hamzić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2002. godine
CH/02/9416	Hajvazović protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/02/9424	Halilagić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 10. maja 2002. godine
CH/02/9425	Pinjo protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/02/9436	Hamzić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/02/9448	Članovi nadzornog odbora mjesne zajednice Mladikovine protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/9500	Šabić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/9501	Golub protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/9519	Osmančević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/9526	Đogović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine

CH/02/9554	Dragičević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9588	K. i H. Kovač protiv BiH i Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9599	Ahmić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9625	Dokić-Vukojević protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9778	Jović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9786	Prusac protiv BiH i Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
CH/02/9796	F. i H. Džozo protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/02/9817	Hodžić protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2002. godine
CH/02/9832	Skender protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
CH/02/9835	Gajić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
CH/02/9840	Šemović protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
CH/02/9853	Mještani Diviča protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. septembra 2002. godine
CH/02/9854	E.P. protiv BiH, Federacije BiH i others Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9855	Bekonja protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/02/9857 i CH/02/11271	Višnjić protiv BiH i Federacije BiH i Nahodović protiv Federacije BiH i Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. oktobra 2002. godine
CH/02/9866	T.L. protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
CH/02/9876	Ević protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
CH/02/9924	Pejović protiv Federacije BiH Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
CH/02/9973	Bencun protiv Federacije BiH Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
CH/02/9993	Škorić protiv Republike Srpske Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. novembra 2002. godine

- CH/02/10007 Čato protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 7. juna 2002. godine
- CH/02/10032 Radojević protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. septembra 2002. godine
- CH/02/10060, 10061 i 10063 H. Mulać, Ć. Mulać i J. Mulać protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10062, 10064 i 10065 J. i E. Mulać protiv Republike Srpske, H. Mulać i H. Mulać protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10427 Fejzović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10448 Carina protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10474 Muhamremović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10478 Stevanović protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/02/10479 Uzelac protiv Federacije BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti i o brisanju, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/10497 Ikić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/10540 Martić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10541 Kecman protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/02/10547 Balaban protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. jula 2002. godine
- CH/02/10558 Đukić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10600 Krneta protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10620 Lalatović protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/10627 Nikić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/10638 Moreti protiv Republike Srpske
Odluka o brisanju, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/11022 Mirković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/11045 Pudar protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 11. oktobra 2002. godine

- CH/02/11052 Sendo protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. septembra 2002. godine
- CH/02/11070 Poparić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11073 Zejnilović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/11107 Mulamustafić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/02/11138 Hergić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11140 Muhedinović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/11146 Botić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11176 Tokić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/02/11182 Zametica protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11187 Memišević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/02/11200 Prlijača protiv BiH i Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/02/11239 Knežević protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11259 Mulaosmanović, H. Aganović i F. Aganović protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/11262 Luketa protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 12. oktobra 2002. godine
- CH/02/11291 Kuka protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/11292 Drugovac protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11293 Hodžić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11327 Beganović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/02/11927 Akšamija protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/11932 SUBNOR protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine

- CH/02/1195 Hodžić i Ljevaković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/12006 Peljto protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/02/12032, 12198 i 12199 Muharemović, H. Hadžić i I. Hadžić protiv Republike Srpske
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/12060 Hasić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/02/12191 Simić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/02/12193 M. i M. Marković protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/12195 Čelik protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. novembra 2002. godine
- CH/02/12205 Bašović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/12208 Mostarac protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/12214 Džananović protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 11. oktobra 2002. godine
- CH/02/12268 Đokić protiv BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/12290 Velagić protiv BiH i Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 8. novembra 2002. godine
- CH/02/12299 Jurić protiv BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
- CH/02/12303 Marković protiv Federacije BiH
Odluka o brisanju, usvojena 7. novembra 2002. godine
- CH/02/12329 Bradić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/12333 Zorić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/12368 Bratić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 6. decembra 2002. godine
- CH/02/12379 K. i P. Bahun protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine
- CH/02/12439 Čamđić protiv Federacije BiH
Odluka o prihvatljivosti, usvojena 5. decembra 2002. godine

Kratki pregled
odabranih odluka
o meritumu

Predmet br.:	CH/01/7952
Podnositelj prijave:	Suada SELIMOVIC i 7 drugih
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. januar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su osam bivših sudija Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine čiji je petogodišnji mandat istekao 2001. godine. Rođeni su između 1933. i 1937. godine što ih čini podobnjim za ponovno imenovanje jer sudije u Federaciji mogu nastaviti sa službom do starosne dobi od 70 godina, kad je obavezno penzionisanje. Predmet se odnosi na odluku Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine da ne potvrdi njihovo imenovanje na poziciju sudija Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine po prijedlogu predsjednika Federacije. Podnosioci prijave navode da je starosna dob bila odlučujući faktor pri odbijanju njihovog imenovanja. Oni tvrde odluka Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine predstavlja diskriminaciju na starosnoj osnovi u uživanju prava na javnu službu, čime je prekršen član 25(c) Međunarodnog ugovora o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: MUGPP) u vezi sa članom II(2)(b) Sporazuma o ljudskim pravima.

Prihvatljivost

Tužena Strana nije istakla prigovor na prihvatljivost prijave i, ustvari, ukazala je da je sklona da vjeruje da su podnosioci prijava bili diskriminirani. Nalazeći da nije bilo djelotvornih pravnih lijekova dostupnih podnosiocima prijave, tako da pitanje neiscrpljivanja nije pokrenuto, Dom je proglašio prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 25(c) MUGPP

Primjenjujući trostepenu analizu tvrdnje da je došlo do diskriminacije, Dom je prvo ustanovio da je starosna dob zabranjena osnova diskriminacije koja je pokrivena "drugim statusom" prema članu 2(1) MUGPP.

Drugo, Dom je ustanovio da su podnosioci prijave zaista bili podvrgnuti različitom postupanju na osnovu starosne dobi. U ovu svrhu, Dom je pregledao transkript zasjedanja Doma naroda, na kojem izglasano imenovanje podnositelja prijave. Dom je ustanovio da su govornici i Hrvatskog i Bošnjačkog kluba u Domu naroda izjavili da sudije starije od 65 godina ne bi trebalo ponovo imenovati. Ove izjave, skupa sa činjenicom da su svi, osim jednog podnosioca prijave, imali 65 i više godina, a nijedan od sudija čije je imenovanje potvrđeno nije imao 65 godina ili više, dovele su Dom do zaključka da su godine podnositelja prijave bile razlog za odbijanje njihovog ponovnog imenovanja.

Treće, Dom je ispitao da li je različito postupanje imalo razumno i objektivno opravdanje, da li se slijedio legitiman cilj i da li su upotrijebljena sredstva i traženi ciljevi bili u proporcionalnom odnosu. Dom je zapazio da je u diskusiji u Domu naroda izjavljeno da sudovi Federacije Bosne i Hercegovine nisu radili na zadovoljavajući način i da bi se obnovom sastava Vrhovnog suda moglo unaprijediti njegovo funkcionisanje. Dom je ustanovio da je ovo bio opravдан cilj Doma naroda. Međutim, Dom je zapazio da se insistiranjem na "starosnoj strukturi", umjesto pristupa zasnovanog na procjeni sposobnosti, ističe neopravdanost izabranog kriterijuma. Dom je utvrdio da Dom naroda nije uspostavio razuman odnos proporcionalnosti između željenog cilja i usvojenih sredstava te je zaključio da su podnosioci prijave diskriminirani u uživanju prava na pristup javnoj službi u svojoj zemlji, po opštim uslovima jednakosti.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da uvrsti podnosiče prijave u sadašnji izborni krug popunjavanja upražnjenih radnih mesta u Vrhovnom sudu, a da se od njih ne traži da se ponovo prijavljuju ili da ponovo idu na razgovor za posao. Dom je odbio zahtjeve podnositelja prijave za novčanu kompenzaciju zbog toga što zaključak o diskriminaci predstavlja dovoljnu kompenzaciju za moralnu štetu koju su podnosioci prijava pretrpili.

Izdvojena mišljenja

Gosp. Rona Aybay, kojem su se pridružili gđa Michèle PICARD te gospoda Dietrich RAUSHNING i Viktor MASENKO-MAVI, djelimično se ne slaže i smatra da Dom nije trebao ustanoviti povredu člana 25(c) MUGPP. Gosp. Aybay uvjerava da je pitanje da li neke imenovane sudsije, koji su određene starosne dobi i čije imenovanje jeste ili nije trebao potvrditi Dom naroda, van kritičkog preispitivanja bilo kojeg suda ukoliko nema ozbiljnih proceduralnih grešaka u postupku glasanja. Dolazeći do ovog zaključka, gosp. Aybay je zapazio da znatan broj članova Doma naroda nije učestvovao u odlučivanju, da se pojedinačni motivi svih onih koji su glasali protiv podnositaca prijava ne mogu utvrditi, te da odluke članova parlamentarnog tijela ne treba pažljivo ispitivati ili podvrgavati vanjskim pritiscima.

U svom izdvojenom mišljenju, gosp. Viktor Masenko-Mavi, kojem se pridružio gosp. Dietrich Rauschning, uvjerava da član 25(c) ne daje pravo na određeno radno mjesto. On je ukazao da podnosioci prijave nisu lišeni pristupa državnoj službi već im je bilo dopušteno da učestvuju u izbornom postupku do njegovog posljednjeg stepena. Gosp. Masenko-Mavi uvjerava, da je Dom naroda, u toku ovog posljednjeg stepena, ispravno iskoristio svoje zakonodavno diskreciono pravo da imenuje druge kandidate sa kvalifikacijama i starosnoj dobi koje više odgovaraju.

Gosp. Mehmed Deković je takođe izdvojio svoje mišljenje iz zaključka Doma da je zaključak o diskriminaciji dovoljan da se ispravi moralna šteta koja je proistekla iz povrede. Gosp. Deković je umjesto toga zaključio da je novčana kompenzacija odgovarajuća.

U četvrtom izdvojenom mišljenju, gosp. Andrew Grotian, kojem se pridružio i gosp. Jakob Möller, izrazio je gledište da je Dom naroda imao pravo da zauzme stav da je nametanje starosnog praga način da se u sastav Vrhovnog suda uvedu svježe snage. Moguće je da je takav pristup bio prihvatljiviji u odnosu na alternativu koju je sugerisala većina, a to je procjena obavljanja sudske funkcije pojedinačnih kandidata... Gosp. Grotian nije smatrao da je parlamentarno tijelo, kao što je Dom naroda, dobro opremljeno da bi sprovedlo takvu procjenu koja može nositi rizik neprihvatljivog političkog upitanja u pravosuđe. Prema tome, on nije bio zadovoljan sa zaključkom da je Dom naroda izašao van slobode odlučivanja tako da on tu ne nalazi povredu Sporazuma.

Odluka usvojena 8. januara 2002. godine

Odluka uručena 11. januara 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/5134, CH/00/5136, CH/00/5138 i CH/01/7668
Podnositelj prijave:	Muhamed ŠKRGJIĆ, Raska ČERIMOVIC, Fikret MURTIĆ i Udruženje za zaštitu nezaposlenih dioničara "Agrokomerca"
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"Predmet Agrokomerca"
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava Muhamed Škrgić, Raska Čerimović, Fikret Murtić i članovi Udruženja za zaštitu nezaposlenih dioničara Agrokomerca (u daljem tekstu: Udruženje dioničara) bili su zaposleni u preduzeću Agrokomeru u Velikoj Kladuši. Oni su tvrdili da posjeduju dionice u privatnom vlasništvu u Agrokomeru, koje su navodno stekli u periodu od 1991. do 1994. prema tzv. "Markovićevoj Šemi" privatizacije. Podnosioci prijava su prvenstveno naveli da su te dionice stekli kao djelimične isplate za lične dohotke.

Podnosioci prijava su se žalili da su im od 1994. godine osporena prava da učestvuju u procesu donošenja odluka u Agrokomeru i da ostvaruju druga dionička prava. Pored toga, Skupština Unsko-Sanskog Kantona je 17. jula 1997. donijela odluku koja "uspstavlja listu preduzeća na području Unsko-Sanskog Kantona prema kojima ovlaštenja i obaveze vlasnika po osnovu državnog kapitala vrši Vlada Kantona". Agrokomer se nalazio na predmetnom spisku. Podnosioci prijava su ovu odluku tumačili kao proglašavanje Agrokomerca isključivo državnim vlasništvom. Na osnovu zaključka o odobrenju Agencije za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine, 7. marta 2001. Revsar, preduzeće za reviziju i poslovni konsulting Sarajevo, donio je rješenje o rezultatima svoje ponovljene revizije o prethodno izvršenoj vlasničkoj transformaciji Agrokomerca. U svojoj ponovljenoj reviziji, Revsar je zaključio da upisani dionički kapital nije bio propisno i efektivno formiran; prema tome, Revsar ga je u postupku revizije potpuno poništio u korist državnog kapitala. Podnosioci prijava su osporavali valjanost obje ove odluke, kao i svakog drugog zvaničnog akta koji ih je lišio njihovih prava kao dioničara Agrokomerca.

Prihvatljivost

Razmatrajući nadležnost *ratione personae*, Dom je zapazio da je Federacija imala zvanične ovlasti i kontrolu nad upravnim organima preduzeća i da se radnje ovih organa radi toga mogu pripisati Federaciji. Osim toga, Udruženje dioničara je imalo legitimaciju da podnese prijavu, pošto je pravno lice i kao takvo žrtva navodnih povreda.

Nadalje, Dom je našao da je događaj koji je stvarno lišio podnosioce prijava njihove zaštićene imovine bio poništavanje internih dionica u korist državnog kapitala, a ne raniji zakoni ili akti. Pošto se to desilo nakon 1995. godine, Dom je imao nadležnost *ratione temporis* da ispita prijave. Međutim, žalbeni navodi podnositelja prijave u vezi sa pravom na rad odnosili su se na ranije događaje, tako da su proglašeni neprihvatljivim.

Razmatrajući prijavu u vezi s neiscrpljivanjem djelotvornih domaćih pravnih lijekova, Dom je razmatrao bezuspješne pokušaje podnositelja prijave da pokrenu sudske, upravne i vanredne sudske postupke i zapazio da podnosioci prijava u praksi nisu imali dostupne djelotvorne pravne lijekove. Dom je takođe zapazio da šestomjesečni period od donošenja konačne odluke, na koju se podnosioci prijava žale, nije istekao u vrijeme podnošenja prijave. Prema tome, Dom je prijavu proglašio prihvatljivom u pogledu navodnih povreda prava podnositelja prijave na pravično suđenje i prava na mirno uživanje imovine, kako je zagarantovano članom 6 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je svoju analizu člana 1 u odnosu na potraživanje podnositelja prijave podijelio na tri dijela: (1) da li potraživanja podnositelja prijave obuhvataju "imovinu" koja je zaštićena prema ovom članu; (2) da li je došlo do upitanja u njihovo uživanje imovine; i (3) da li je to upitanje provedeno pod uslovima predviđenim zakonom. Dom je prvo zapazio da su podnosioci prijava stekli zaštićenu imovinu u internim dionicama Agrokomerca, za koju je plaćanje izvršeno po osnovu sljedećeg: a) trajnih uloga; b) izdvajanja dijelova ličnih dohodaka, bilo po mjesecnom osnovu u periodu od 1991. do 1994. ili po godišnjem osnovu za 1992; c) raspodjelom dobiti za 1992, srazmjerno iznosu uplaćenih internih dionica. Međutim, Dom nije priznao

nikakvu zaštićenu imovinu podnosiča prijava za interne dionice koje su rezultat pretvaranja potraživanja radnika za umanjene lične dohotke od 1987. do 1991., ili pretvaranja vrijednosti zaliha robe.

Dom je potom našao da su vršenjem djelotvorne isključive kontrole nad upravljanjem u Agrokomeru, organi vlasti Federacije izvršili dalje uplitanje u prava podnosiča prijava da učestvuju u upravljanju i raspodjeli dobiti Agrokomerca u odnosu na njihove uplaćene interne dionice. S obzirom na to, Dom je smatrao da Federacija nije djelovala "pod uslovima predviđenim zakonom" i prema tome, zaključio je da je Federacija prekršila prava podnosiča prijava na uživanje imovine zaštićena članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da ni Revsar, ni Zavod za računovodstvo i reviziju Federacije, a ni Federalno ministarstvo finansija nisu podnosičima prijava dali nijednu pravu priliku da predoče dokumente, iskaze ili zakonske argumente, bilo usmeno ili pismeno, u toku provođenja postupka revizije. Dom je zaključio da su, zbog nepostojanja stvarnih i djelotvornih postupaka u kojima bi podnosiči prijava bili pozvani da učestvuju, povrijedena njihova prava prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je odredio pravni lijek koji će omogućiti da podnosiči prijava vrate vlasništvo nad njihovim uplaćenim internim dionicama i ostvaruju prava na upravljanje i učešće, a koja prirodno i zakonski proističu iz tih dionica. Dom je izdao sljedeće naredbe Federaciji Bosne i Hercegovine: a) da poduzme sve neophodne mјere radi priznavanja podnosiča prijava kao imalaca internih dionica u odnosu na iznos njihovih uplaćenih internih dionica u Agrokomeru i da podnosičima prijava osigura ostvarivanje prava na upravljanje po osnovu ovih dionica, kako je opisano u odluci Doma; b) da, o svom trošku, angažuje međunarodno priznate revizore, uz strogo poštivanje pravila za najbolju praksu u nabavci za međunarodne tendere, da izvrše reviziju radi utvrđivanja cijelokupne sadašnje vlasničke strukture Agrokomerca, u skladu s odlukom Doma i u skladu s Međunarodnim knjigovodstvenim standardima i Međunarodnim revizorskim standardima; c) da nakon okončanja revizije poduzme sve neophodne radnje da osigura propisno i brzo provođenje rezultata revizije, uključujući propisnu registraciju nove vlasničke strukture Agrokomerca, izdavanje pojedinačnih dioničkih potvrda svakom podnosiču prijave u skladu sa Zakonom o vrijednosnim papirima Federacije, kao i sazivanje skupštine dioničara u skladu sa zakonom, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana uručenja rezultata revizije. Osim toga, Dom je, kao privremene mјere, donio nekoliko zaključaka kojima je podnosičima prijava omogućeno da učestvuju u upravljanju Agrokomercom do objavljivanja rezultata revizije. Dom je, radi toga, naredi da se izvrši revizija, da se prizna vlasnička struktura preduzeća kako je registrovana kod nadležnog suda 1991. godine, odnosno, 53% dioničkog i 47% državnog kapitala. Dom je, dalje, naredio uspostavljanje privremenog nadzornog odbora u čije sastavu će biti tri člana koje imenuje Federacija i četiri člana koja imenuju podnosiči prijava, putem Udruženja dioničara. Dom je odbacio zahtjev podnosiča prijava za nadoknadu za materijalnu štetu, ali je zadražao pravo da doneše daljnje naredbe za pravne lijekove.

Mišljenja o neslaganju

Gosp. Viktor Masenko-Mavi nije se složio s nekoliko zaključaka Doma. On je tvrdio da bi naredbe, protiv kojih je glasao, mogle imati negativne posljedice za dioničko društvo Agrokomer, jer bi Udruženje dioničara moglo steći privilegovanu poziciju u upravljanju preduzećem, a što u svijetu činjenica u ovom predmetu nije opravdano. Sudija koji se nije složio sugerisao je pažljivije formulisanje naredbi, tako da se tuženoj Strani pruži prilika da nađe najbolji način da ispravi kršenje.

Odluka usvojena 8. februara 2002. godine

Odluka uručena 8. marta 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosiči prijava su podnijeli zahtjev za preispitivanje u kojem su tražili da Dom prizna Udruženje dioničara kao predstavnika svih dioničara Agrokomerca, uključujući i one koji nisu njegovi članovi, i da se u svojim zaključcima isključivo pozove na sve dioničare. Drugo, podnosiči prijava su osporavali odluku u pogledu zaključka o proglašavanju neprihvatljivim žalbenog navoda u vezi sa pravom podnosiča prijava na rad. Osim toga, oni su tražili da im se prizna pretvaranje potraživanja radnika za umanjene lične dohotke isplaćene u periodu od 1987. do 1991. godine. Podnosiči prijava su takođe tražili da im se kao uplata za interne dionice prizna pretvaranje vrijednosti zaliha robe. Pored toga, tražili su da Dom ovlasti Privremeni nadzorni odbor da odluke o imenovanju uprave i o svim pitanjima koja u skladu sa Zakonom o privrednim društvima potpadaju pod nadležnost skupštine dioničara donosi običnom većinom glasova umjesto dvotrećinskom većinom kako je predviđeno u odluci Doma od 8. februara 2002. godine. Podnosiči prijava su takođe tražili da Dom ili smijeni postojeći Upravni odbor Agrokomerca i prenese sve ovlasti na Privremeni nadzorni odbor ili naredi da se Upravni odbor sastoji od četiri direktora koja će imenovati Udruženje dioničara i tri direktora koja će imenovati tužena Strana.

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je navela da podnosiče prijava priznaje kao imaoce plaćenih internih dionica, ali je osporavala valjanost odluke Radničkog savjeta o emisiji internih dionica, jer je donesena nakon propisanog roka i stoga ništavna. Nadalje, tužena Strana nije smatrala razumnim to što je Dom dao "većinska prava u upravljanju preduzećem u toku tzv. privremenog perioda" predstavnicima Udruženja

dioničara u Privremenom nadzornom odboru. Konačno, Federacija je stavila prigovor na neravnopravan položaj dioničara koji nisu ni podnosioci prijava, niti članovi Udruženja dioničara.

Dom je našao da zahtjevi za preispitivanje ne pokreću "ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma, ili ozbiljno pitanje od općeg značaja", kako se zahtijeva prema članu 64(2)(a) Pravila procedure Doma, ili da ukupne okolnosti ne opravdavaju preispitivanje odluke, što je drugi zahtjev sadržan u Pravilu 64(2). Prema tome, Dom je odlučio da odbije zahtjeve za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. maja 2002. godine

ODLUKA O DALJNJIM PRAVNIM LIJEKOVIMA

Promjene nakon donošenja odluke o prihvatljivosti i meritumu

Kao što je gore navedeno, odlukom Doma o prihvatljivosti i meritumu propisano je uspostavljanje sedmočlanog privremenog nadzornog odbora Agrokomercu (četiri člana imenuju podnosioci prijava, a tri člana imenuje Federacija). Za donošenje odluka u okviru opšte nadležnosti skupštine dioničara te za promjene članova uprave propisana je dvotrećinska većina od 5 članova. Privremeni nadzorni odbor je uspostavljen u aprili 2002. godine, a prvi sastanak je sazvan u maju 2002. godine. Međutim, privremeni nadzorni odbor, od uspostavljanja, nije mogao donijeti nijednu odluku niti izvršiti nijednu funkciju. Četiri člana koja su imenovali podnosioci prijava bili su spriječeni da vrše svoje dužnosti od strane uprave koja im nije omogućila pristup dokumentima i prostorijama preduzeća. Dalje, čini se da su nejasnoćom, u vezi sa tim da li se "Agrokomercom" trenutno upravlja prema Zakonu o preduzećima iz 1995. godine, ili prema Zakonu o privrednim društvima iz 1999. godine, upravnom odboru (koji je imenovala Federacija 2. avgusta 2001. godine) i upravi (koju je imenovao upravni odbor) date dodatne osnove za opstrukciju svakog značajno učešća u upravljanju preduzećem članova privremenog nadzornog odbora koje su imenovali podnosioci prijava. Upravni odbor je nastavio da funkcioniše kao nadzorni odbor dok je privremeni nadzorni odbor, uspostavljen odlukom Doma, postojao samo na papiru, bez stvarne moći. Podnosioci prijava su se žalili Domu na ovakvo stanje u više navrata.

Daljnji pravni lijekovi

Kako bi riješio ovu situaciju, Dom je 5. marta 2003. godine, dalnjim pravnim lijekovima, između ostalog, odlučio sljedeće:

- (a) da naredi Federaciji da obezbijedi da upravni odbor "Agrokomerca" prestane funkcionisati kako bi omogućio privremenom nadzornom odboru da izvršava predviđene funkcije;
- (b) da djelimično povuče uslov apsolutne većine te da ovlasti privremeni nadzorni odbor da zamjeni tri od sadašnjih šest izvršnih direktora uprave, imenuje jednog izvršnog direktora na upražnjeno mjesto u upravi, te da odluci koji će od četiri imenovana izvršna direktora vršiti funkciju zamjenika direktora preduzeća.

Dom je zadržao pravo da izda još dalnjih naredbi ako ocijeni da je to potrebno kako bi se ispravila kršenja ustanovljena u odluci o prihvatljivosti i meritumu.

Odluka usvojena 5. marta 2003. godine

Odluka uručena 7. marta 2003. godine.

Predmet br.:	CH/01/6979
Podnositelj prijave:	E.M. i Š.T.
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Prijavu pred Domom je predala E.M., u svoje ime kao i u ime svog brata Š.T-a. U julu 1998. godine, pod dejstvom alkohola, B.B. je pucao Š.T-u u glavu i ubio ga. Dana 21. oktobra 1998. godine, po okončanju krivičnog suđenja za ubistvo Š.T-a, Općinski sud u Livnu je utvrdio da je B.B. počinio krivično djelo ubistva. Međutim, uslijed smanjene krivične odgovornosti u trenutku izvršenja zločina zbog konzumiranja alkohola, Sud je utvrdio da je kazna zatvora ili druga kazna nije odgovarajuća. Umjesto toga, Sud je rješenjem izrekao B.B. mjeru sigurnosti obaveznog psihijatriskog liječenja u zatvoru. Nakon tri mjeseca, naredba za psihijatrijsko liječenje u zatvoru promjenjena je na liječenje na slobodi. B.B. je od tada na slobodi. Podnositelj prijave je bezuspješno pokretala nekoliko postupaka pred sudovima da bi postigla ponovno razmatranje rješenja prvostepenog suda. Sudsko vijeće, javni tužilac, advokat odbrane i optuženi na suđenju pred Općinskim sudom svi su bili državlјani Bosne i Hercegovine hrvatske nacionalnosti, dok su žrtva i njegova porodica bili državlјani Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti. Podnositelj prijave E.M., sestra Š.T.-a, navela je povredu svojih prava, kao i prava ubijenog.

Prihvatljivost

Tužena Strana je ustvrdila da prijavu treba proglašiti neprihvatljivom po pravilu šest mjeseci (član VIII(2)(a) Sporazuma) pošto je prošlo više od šest mjeseci od dana kada je Općinski sud u Livnu izdao rješenje do dana podnošenja prijave. Dom je utvrdio da je šestomjesečni period počeo da teče od 15. januara 1999. godine, dana kada je Kantonalni sud odbio žalbu podnosioca prijave, a prekinut je manje od šest mjeseci nakon toga, kada je podnositelj prijave 17. juna 1999. godine podnijela Domu prvo pismo u kojem je sažela svoje žalbene navode. Tada je otvoreni privremeni spis. Činjenica da je formalna prijava podnesena dosta kasnije (13. marta 2001. godine) ne znači da podnositelj prijave nije ispoštovala pravilo šest mjeseci.

Pošto nisu iznesene nikakve druge osnove za neprihvatljivost, Dom je proglašio prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 2 Konvencije

Dom je zapazio da član 2 stvara pozitivnu obavezu Strani ne samo da se uzdrži od namjernog i nezakonitog oduzimanja života, nego i da preduzme odgovorajuće ranje da zaštiti živote osoba pod svojom nadležnošću. Uzimajući u obzir pasivno postupanje tužioca tokom suđenja B.B-u, Dom je zapazio da krivični postupak nije na odgovarajući način odvratio B.B-a od zločina, jer je počinilac vjerovatno nije očekivao da će biti kažnjен. Dom je zaključio da ovaj propust Strane da odvrati od zločina predstavlja kršenje obaveze da se zaštiti život u skladu sa članom 2. Dom je utvrdio da je ovo kršenje predstavljalo povredu prava kako ubijenog tako i podnosioca prijave.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da je tužena Strana diskriminisala ubijenog u uživanju prava na život, na jednako postupanje pred sudovima i zaštitu države od nasilja kako je garantovano članom 5 (a) i (b) CERD-a. Uz to, utvrđeno je da je tužena Strana diskriminisala podnosioca prijave u uživanju prava zaštićenih članom 5 (a) CERD-a, čime je tužena Strana prekršila član I Sporazuma o ljudskim pravima i prava E.M. prema članu 2 Konvencije na odgovarajuću istragu i pravično suđenje u vezi sa smrću njenog brata.

Član 13 Konvencije

Dom je odlučio da predmet prvenstveno postavlja pitanja prema članu 2 Konvencije. U svjetlu zaključka u vezi s navedenim članom, kao i u vezi sa zaključcima o diskriminaciji, Dom nije smatrao neophodnim da razmotri zahtjeve podnosioca prijave prema članu 13.

Pravni lijekovi

Jedini pravni lijek koji je tražila podnositac prijave je da bude ponovljeno suđenje B.B-u. Pri procjenjivanju suprotstavljenih interesa podnosioca prijave (sprovodenje pravičnog suđenja) i B.B-a (da mu više ne sudi), Dom je zapazio da bi se moglo narediti ponovno suđenje za ubistvo preminulog. Međutim, on nije izdao takvu naredbu, između ostalog, s obzirom na period koji je protekao između prvog pisma podnosioca prijave Domu 17. juna 1999. godine i podnošenja formalne prijave 13. marta 2001. godine.

Odluka usvojena 8. februara 2002. godine

Odluka uručena 8. marta 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/1335, CH/98/1370, CH/99/1505, CH/99/2805 i CH/00/4371
Podnosioci prijava:	Zuhdija RIZVIĆ, Sead HUSKIĆ, Almir ŠABANČEVIĆ, Ahmet SEFIĆ i Ismet GRAČANIN
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine (djelimična odluka o prihvatljivosti i odluka o meritumu)

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Fikret Abdić je 27. septembra 1993. godine proglašio "Autonomnu Pokrajinu Zapadnu Bosnu" (u daljem tekstu: Autonomija) na teritoriji općina Velika Kladuša i Cazin. Podnosioci prijava Rizvić, Huskić, Šabančević i Gračanin, svi bošnjačke nacionalnosti, bili su pripadnici oružanih snaga Autonomne Pokrajine. Podnositelj prijave Sefić, koji je takođe bošnjačke nacionalnosti, bio je zatvorenik u srpskom koncentracionom logoru "Sana Keran" u Unsko-Sanskom Kantonu. Poslije pobjede Armije Bosne i Hercegovine nad oružanim snagama Autonomne Pokrajine, podnosioci prijava su bili uhapšeni, optuženi i osuđeni bilo za ratni zločin ili ubistva po više tačaka optužnice.

Prihvatljivost (odvojene odluke od 3. jula, 12. oktobra i 7. novembra, te djelimična odluka od 5. marta 2002. godine)

Dom je sve prijave proglašio prihvatljivim u pogledu žalbi u vezi s povredom prava na pravično suđenje te nepostupanja tužene Strane u skladu sa Pravilima puta. Za neke podnosioce prijava, Dom je takođe ustanovio da su prihvatljivi žalbeni navodi o maltretiranju u toku policijskog pritvora ili pritvora u okružnom zatvoru, o nepostojanju istrage od strane istražnog sudije te o dvostrukom riziku.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je napomenuo da postupanje na koji se žali, da bi bio obuhvaćen članom 3, mora doći do minimalnog nivoa grubosti. Dom je posebno obratio pažnju na ranjivost podnositelja prijava u toku policijskog pritvora, za vrijeme trajanja pritvora i njihove nemogućnosti da se zaštite u toku premlaćivanja. U preispitivanju dokazâ, Dom je našao da podnosioci prijava Huskić, Šabančević i Gračanin nisu mogli da se zaštite od policajaca koji su ih danima udarali, šutirali i tukli po tijelu, glavi i tabanima palicom za bejzbol i gumenim palicama. Dom je ustanovio da je ovo dovelo do povrede člana 3 - neljudskog i ponižavajućeg postupka. Dom je ustanovio da nije bilo povrede člana 3 u predmetu podnosioca prijave Rizvića, jer navodi podnosioca prijave nisu bili potkrijepljeni dokazima.

Član 5 Konvencije

Dom je ustanovio da tužena Strana nije postupila u skladu sa Pravilima puta niti u jednom predmetu, čime je prekršila prava svih podnositelja prijava prema članu 5, stav 1. Dom je zapazio da su Pravila puta, kao zakon, stupila na snagu 18. februara 1996. godine i da, iako su podnosioci prijava uhapšeni nedugo poslije, tužena Strana je imala obavezu da postupi po Pravilima u toku pritvora podnositelja prijava koji je uslijedio. U odgovoru na tvrdnju Federacije da bihački sudovi nisu znali za Pravila puta, Dom je zapazio da je dužnost tužene Strane da obavijesti sudove o Pravilima puta i da je propust da se to uradi povreda Konvencije.

Član 6 Konvencije

Što se tiče prava na pravično suđenje zagarantovano članom 6 stav 1, Dom je zaključio da nije bilo povrede u predmetima podnositelja prijave Sefića i Gračanina. U predmetima podnositelja prijave Huskića, Rizvića i Šabančevića, međutim, Dom je ustanovio povredu ovih prava. Dom je našao da Huskić nije bio dovoljno obaviješten o optužbama protiv njega i nije mogao na odgovarajući način da pripremi odbranu. Uz to, Dom je zapazio da prema domaćem zakonu, nije bilo mogućnosti da se podnositelj prijave žali na njegovu osudu jer je bio proglašen krimen za djelo koje je drugačije od onog za koje je optužen. Povrede u predmetima Šabančević i Rizvić tiču se prava da se ispitaju i pozovu svjedoci. Dom nije ustanovio da je broj svjedoka saslušanih po prijedlogu optužbe i odbrane neproporcionalan. Međutim, u kombinaciji sa činjenicom da je svjedočenje jednog od odbijenih svjedoka vjerovatno od velike važnosti za ishod postupaka, i da je važnost suočavanja svjedoka sa činjenicom da je njihovo svjedočenje suprotno odlučujućim tačkama, Dom je bio mišljenja da je obrazloženje suda, dato pri odbijanju zahtjeva odbrane, da je bilo dovoljno rasprava i izjava u ovom predmetu za donošenje presude Suda, nedovoljno i da nije u skladu sa konceptom pravičnog suđenja.

Član 4 Protokola br. 7 uz Konvenciju

Dom je ustanovio da nije bilo povrede prava gosp. Gračanina da ne bude osuđen ili kažnjen za isto djelo dva puta kako je to zagarantovano članom 4 Protokola br. 7 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio da Federacija Bosne i Hercegovine isplati podnosiocima prijava Huskiću, Šabančeviću i Gračaninu iznos od 3.000 KM na ime kompenzacije za pretrpljeno maltretiranje dok su bili u pritvoru policije u Bihaću. Dom je dalje naredio da se podnositelj prijave Huskić osloboди iz pritvora najkasnije na dan kad odluka Doma postane konačna i obavezujuća u skladu s njegovim Pravilima procedure. Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da isplati podnosiocu prijave Gračaninu iznos od 2.000 KM na ime kompenzacije za nezakonit pritvor. Konačno, Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme sve neophodne korake da obnovi suđenje u krivičnom predmetu protiv podnositelja prijave Rizvića, Huskića i Šabančevića.

Odluka usvojena 5. marta 2002. godine

Odluka uručena 8. marta 2002. godine

ODLUKA PO ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

U svom zahtjevu za preispitivanje, podnositelj prijave Ahmet Sefić, predmet br. CH/99/2805 tvrdi (a) da Dom, ne nalazeći povredu člana 6 Konvencije, nije razmotrio činjenicu da podnositelj prijave nije imao odgovarajuće vrijeme za pripremu svoje odbrane poslije promjene optužnice sa djela ratnog zločina na obično ubistvo, što je podnositelj prijave saznao na dan suđenja; (b) da Dom, ne nalazeći povredu člana 6 Konvencije, nije adekvatno razmotrio njegove navode da nisu saslušani svjedoci koje je on predložio i (c) da, iako je u oba njegova predmeta i predmetu podnosiocu prijave Gračanina, ustanovljena povreda člana 5(1), i iako je podnositelj prijave bio nezakonito pritvoren skoro sedam mjeseci, Dom nije dosudio kompenzaciju podnosiocu prijave Sefiću, dok je podnosiocu prijave Gračaninu dosudio 2.000 KM. Dom je u vezi sa svim pokrenutim pitanjima u zahtjevu za preispitivanje odlučio da se ne može smatrati da oni pokreću "ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opštег interesa" kako se to zahtijeva pravilom 64(2)(b) Pravila procedure Doma. Stoga je Dom odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Predmeti br:	CH/99/1900 i CH/99/1901
Podnosioci prijava:	D.Š. i N.Š.
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. april 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenična osnova

Dana 23. septembra 1995. godine, podnosioce prijava, oficire Vojske Republike Srpske, uhapsili su i pritvorili pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine. Držani su u pritvoru kao ratni zarobljenici do 4. avgusta 1997. godine kada su pušteni na slobodu. Podnosioci prijava su naveli da su u toku pritvora bili ozbiljno i u više navrata maltretirani. Predmete je Domu proslijedio Ombudsman 13. aprila 1999. godine, nakon što je propao pokušaj za prijateljsko rješenje koji je pokrenuo Ombudsman.

Prihvatljivost

Dom je podsjetio da nije nadležan *ratione temporis* da ispituje navodne povrede koje su se dogodile prije 14. decembra 1995. godine. Dom je zaključio da nema nadležnost da ispita hapšenje i pritvor podnositelja prijava prije 14. decembra 1995. godine, ali da može ispitati povrede njihovih prava koje su se odigrale u periodu od 14. decembra 1995. godine pa do puštanja iz pritvora 4. avgusta 1997. godine. Priznajući da su podnosioci prijava po Zakonu o krivičnom postupku na raspolaganju imali domaći pravni lijek za traženje naknade za bespravni pritvor, Dom je zapazio da tužena Strana nije dokazala da je ovaj pravni lijek djelotvoren niti je pokazala da je bio uspješno korišten u prošlosti. Pošto nije bilo dokaza da su raspoloživi pravni lijekovi djelotvorni, Dom je odbio da proglaši predmete neprihvatljivima zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Primjenjujući pravilo šest mjeseci, Dom je proglašio prihvatljivim dijelove žalbi podnositelja prijava koje je pokrenuo Ombudsman u okviru roka od šest mjeseci. Međutim, on je utvrdio da su žalbe po članovima 3, 8, 9, 12 i 13 Konvencije neprihvatljive pošto nisu predočene u prvobitnoj prijavi pred Ombudsmanom već su uvrštene u prijavu kasnije, više od godinu dana nakon što su se odigrale povrede.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je zapazio da se žalbe podnositelja prijava moraju razmotriti u kontekstu njihovog statusa ratnih zarobljenika kao i u kontekstu člana IX Aneksa 1A Opštег okvirnog sporazuma kojim se reguliše postupanje prema ratnim zarobljenicima. Dom je primijetio i to da su podnosioci prijava ostali u pritvoru znatno duže nego drugi ratni zarobljenici u njihovom kampu, da njihova imena nisu bila na spiskovima ratnih zarobljenika te da su bili sakriveni od odgovarajućih organa vlasti. Iako je pritvor mogao biti opravдан u periodu neposredno nakon završetka neprijateljstava zbog ratnih okolnosti, on nije bio opravdan u tako dugom periodu. Dom je smatrao da pritvor podnositelja prijava od početka marta 1996. godine do 4. avgusta 1997. godine predstavlja povredu njihovog prava na ličnu slobodu i sigurnost, zagarantovano članom 5 stav 1 Konvencije, čime je Federacija Bosne i Hercegovine povrijedila član I Sporazuma. Dom je pritom smatrao da nije potrebno ispitati da li su podnosioci prijava bili diskriminirani u uživanju prava zagarantovanih članom 5 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da svakom podnosiocu prijave isplati iznos od po 25.000 KM, kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 6. marta 2002. godine

Odluka uručena 12. aprila 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem se žalila da iznos kompenzacije dosuđen za nematerijalnu štetu nije proporcionalan iznosu kompenzacije dosuđenom u drugim sličnim ranijim odlukama Doma. Dom je zaključio da prigovor tužene Strane ne pokreće ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljno pitanje od opštег značaja. Pritom, Dom je zaključio da sveukupna situacija ne opravdava preispitivanje odluke. Pošto zahtjev nije ispunio uslove sadržane u pravilu 64(2) Pravila procedure Doma, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. juna 2002. godine

Predmet br.:	CH/01/7351
Podnositelj prijave:	Ana KRALJEVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. aprila 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositelj prijave je državljanka Bosne i Hercegovine, hrvatske nacionalnosti. Prije oružanih sukoba u Bosni i Hercegovini, ona je bila vozač kola hitne pomoći u Domu zdravlja na Ilidži. U toku rata, ona nije mogla doći na svoje radno mjesto. Nakon završetka rata podnositelj prijave je bezuspješno tražila da se vrati na posao.

U junu 1996. godine Dom zdravlja je donio odluku kojom prestaje radni odnos podnosioca prijave od 2. maja 1992. godine zbog toga što se nije javila na posao više od 20 dana, a nije navela razloge svog odsustva. Odluka je stavljena na oglasnu ploču u prostorijama Doma zdravlja.

U toku 1996. godine, nakon reintegracije Ilidže u teritoriju Federacije, Dom zdravlja je zaposlio dva nova vozača. Oni nikada ranije nisu radili u Domu zdravlja i bošnjačke su nacionalnosti.

U januaru 2000. godine, nakon stupanja na snagu Zakona o radu, podnositelj prijave je podnijela zahtjev Domu zdravlja tražeći vraćanje na svoje radno mjesto. Dom zdravlja je u februaru 2000. godine tražio od nje da dostavi svoj personalni dosije koji se mogao naći u Općini Ilidža. Iz dosjea, koji je podnositelj prijave dobila od Općine Ilidža, ona je po prvi put otkrila rješenje o prestanku radnog odnosa od 13. juna 1996. godine.

U martu 2000. godine podnositelj prijave je uložila prigovor Domu zdravlja na rješenje od 13. juna 1996. godine. Dom zdravlja je 1. juna 2000. godine poslao obavještenje podnosiocu prijave da se u skladu sa uputstvom o članu 143. stav 2. Zakona o radu njen zahtjev od januara 2000. godine smatra neosnovanim i da se, stoga, odbija.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da iako je podnositelj prijave bila sprječena da se vrati na posao prije 14. decembra 1995. godine (dana stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma), odluka o prestanku radnog odnosa donesena 1996. godine te stoga Dom ima nadležnost *ratione temporis* da razmatra predmet. Dom je takođe zapazio da podnositelj prijave nije mogla da se vrati na posao putem relevantnih domaćih sudova i nije imala na raspolaganju pravni lijek koji bi joj omogućio vraćanje na posao. Dom, međutim, zapaža da je podnositelj prijave imala pristup domaćim sudovima i ustanovio je da je zahtjev podnosioca prijave prema članu 6 Konvencije neprihvatljiv kao očigledno neosnovan.

Meritum

Ispitujući dokaze, Dom je prvo ustanovio da je prema podnosiocu prijave postupano drugačije nego prema drugima u istim ili relevantno sličnim situacijama. Dom je zatim zaključio da je odluka Doma zdravlja da zaposli dva nova vozača umjesto podnosioca prijave diskriminatorna i da je na nju uticalo to što je podnositelj prijave hrvatske nacionalnosti. Dom je naveo da je u toku oružanog sukoba podnositelj prijave bila opravданa odsutna sa posla i da nije morala na vrijeme da objašnjenje za svoje odsustvo. Pored toga, odluka o prestanku radnog odnosa nije uručena podnosiocu prijave kako je propisano domaćim zakonom, pa nije postala pravosnažna dok podnositelj prijave nije našla tu odluku u svom personalnom dosjeu. Dom je stoga zaključio da tužena Strana nije ispunila svoju obavezu da dokaže da su njeni postupci bili razumno i objektivno opravdani. Dom je ustanovio da je podnositelj prijave bila diskriminirana u uživanju prava na rad te na pravične i dobre uslove za rad definisane u članovima 6(1) i 7(a)(i) i (ii) Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i članom 5(e)(i) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasizma.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da osigura da podnositelj prijave ne bude više diskriminisana u uživanju svog prava na rad i prava na pravične i dobre uslove za rad, i da joj se ponudi mogućnost da nastavi sa svojim poslom po uslovima koji odgovaraju njenom ranijem položaju i koji su jednaki onima koje su uživali drugi zaposleni radnici.

Pri razmatranju zahtjeva podnosioca prijave za kompenzaciju, Dom je uzeo u obzir neuspjele pokušaje podnosioca prijave da nastavi da radi i neprikladne odgovore Doma zdravlja na njene zahtjeve od dana od kojeg Dom ima nadležnost *ratione temporis*, 14. decembra 1995. godine, do dana uručenja ove odluke 12. aprila 2002. godine. Iz ovih razloga, Dom je dosudio podnosiocu prijave ukupan iznos od 15.000 KM na ime kompenzacije za materijalnu i nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 5. marta 2002. godine

Odluka uručena 12. aprila 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/2150
Podnositac prijave:	Đorđo UNKOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. novembar 2001. godine (odluka o prihvatljivosti i meritumu) 10. maj 2002. godine (odluka o preispitivanju)

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositac prijave, državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, je penzioner koji živi u Sarajevu. Početkom rata, kći podnosioca prijave, njen suprug i dvoje djece (u daljem tekstu: porodica Golubović), svi srpske nacionalnosti, živjeli su u Konjicu u Federaciji Bosne i Hercegovine. Podnositac prijave je izgubio kontakt sa svojom kćerkom i njenom porodicom u ljetu 1992. godine. Nakon toga, podnositac prijave je čuo glasine da je porodica njegove kćerke ubijena, ali nije primio nikakve zvanične informacije kojima bi se potvrdile takve glasine. U januaru 1999. godine, podnositac prijave je saznao iz novina da su dva muškarca uhapšena zbog ubistva porodice Golubović u Konjicu početkom jula 1992. godine. Podnositac prijave se žalio da su organi vlasti tužene Strane namjerno zadržavali informacije koje su se odnosile na sudbinu njegove kćeri ne obavještavajući ga o njima od 1992. do 1999. godine, te da je to kod njega prouzrokovalo "duševnu patnju, bol i tugu". On je tražio i kompenzaciju za ličnu imovinu koju su navodno ukrali izvršioci u vrijeme ubistava.

Prihvatljivost

Dom je našao da podnositac prijave nije iscrpio domaće pravne lijekove u vezi sa zahtjevom za materijalnu kompenzaciju na ime nestale imovine porodice njegove kćerke, jer nije postavio svoj imovinsko-pravni zahtjev u krivičnom postupku protiv optuženih za ubistva i takođe nije pokrenuo parnični postupak protiv ovih ljudi ili protiv Federacije. Dom je, prema tome, proglašio neprihvatljivim dio prijave koji se odnosio na zahtjev za materijalnu kompenzaciju za nestalu imovinu porodice njegove kćerke.

Međutim, Dom je našao da se isto obrazloženje ne može primijeniti na zahtjev podnosioca prijave za nematerijalnu kompenzaciju za njegovu duševnu patnju. Pošto Domu nije bila poznata nijedna odredba u domaćem zakonu kojom Federacija pruža podnosiocu prijave efikasan domaći pravni lijek za odštetu za duševne patnje koju on nastoji nadoknaditi svojom prijavom pred Domom, a ni tužena Strana nije ukazala na to, Dom je zaključio da je zahtjev podnosioca prijave za nematerijalnu kompenzaciju prihvatljiv.

Prema tome, Dom je proglašio prihvatljivim dio prijave koji se odnosi na zahtjev podnosioca prijave po članovima 3, 8 i 13 Konvencije i njegove zahtjeve za nematerijalnu kompenzaciju u dijelu koji se odnosi na propuste tužene Strane sa kojima je nastavljeno nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 3 Konvencije

Podnositac prijave je tvrdio da je pretrpio duševnu patnju kao rezultat neizvjesnosti oko sudbine njegove kćerke i njene porodice. On je saznao istinu tek sedam godina poslije ubistava i nakon pojavljivanja članaka u lokalnim novinama i nagađanjima u vezi s ubistvima. U toku ovog produženog perioda odlaganja i brojnih prekida u istražnom i krivičnom postupku, podnositac prijave je patio od straha, stresa i tuge nad sudbinom svoje kćerke i njene porodice, uključujući i njegova dva unuka. Dom nije našao razumno opravdanje za toliko trajanje ove patnje. Dom je radi toga zaključio da je tužena Strana, time što nije blagovremeno sproveo istragu niti je obavijestila podnosioca prijave o sudbini porodice njegove kćerke, povrijedila pravo podnosioca prijave prema članu 3, da ne bude izložen nehumanom i ponižavajućem postupanju u toku perioda od 14. decembra 1995. godine do 5. maja 1999. godine, kada je podnositac prijave priznat kao oštećeni i kada mu je dozvoljeno da u tom svojstvu učestvuje u krivičnom postupku protiv ljudi koji su ubile porodicu njegove kćeri.

Član 8 Konvencije

Zapažajući da su žalbeni navodi podnosioca prijave prema članu 3 i članu 8 Konvencije u suštini isti i da se tiču propusta tužene Strane da blagovremeno sproveđe istragu i obavijesti podnosioca prijave o sudbini porodice njegove kćerke, kao i u svjetlu zaključka Doma u vezi sa članom 3, Dom je zaključio da je nepotrebno posebno ispitati predmet prema članu 8 Konvencije.

Član 13 Konvencije

Dom je našao da u kontekstu predmeta koji podnosi rodbina u odnosu na stvarnu žrtvu zločina, pravo zaštićeno članom 13 obuhvaćeno je pravom zaštićenim članom 3 Konvencije. Dakle, uzimajući u obzir svoj zaključak da je došlo de povrede prava podnosioca prijave zaštićenog članom 3 Konvencije, Dom je zaključio da ne postoji posebna povreda člana 13 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati 10.000 KM na ime nematerijalne kompenzacije za njegovu duševnu patnju.

Odluka usvojena 10. oktobra 2001. godine

Odluka uručena 9. novembra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je prvenstveno osporavala odluku kao "neodrživu" i nepravičnu, jer su ubice porodice Golubović krivično gonjene i osuđene, a tužena Strana nije ni na koji način doprinjela patnji podnosioca prijave. Štaviše, tužena Strana se žalila da je prijava bila neprihvatljiva *ratione temporis*, pošto se ubistvo porodice Golubović desilo 10. jula 1992. godine. Plenarni Dom je odlučio da preispita odluku Vijeća II u cijelini i složio se sa obrazloženjem Vijeće I, koje je preporučilo da se odobri zahtjev za preispitivanje. Vijeće I je smatralo da zahtjev za preispitivanje postavlja ozbiljna pitanja u vezi sa prihvatljivošću prijave i primjenom sve prisutnije međunarodne sudske prakse koja priznaje zahtjev članova porodice po članu 3 Konvencije da ne budu podvrgnuti neljudskom i ponizavajućem postupanju kao rezultat njihove nemogućnosti da pribave informacije od nadležnih organa vlasti o sudbini i o mjestu gdje se nalaze njihovi najbliži koji su nestali pod okolnostima prijetećim po život. Vijeće I je takođe zapazio da to pitanje pogoda mnoge građane Bosne i Hercegovine.

Odluka usvojena 10. januara 2002. godine

ODLUKA O PREISPITIVANJU

Prihvatljivost

U onom dijelu u kome se žalbeni zahtjevi podnosioca prijave odnose na propuste tužene Strane sa kojima je nastavljeno nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je našao da ima nadležnost *ratione temporis* da preispita prijavu. Žalbeni navodi u pogledu povrede prava na mirno uživanje imovine u vezi sa izgubljenom ličnom imovinom porodice Golubović, koja je navodno ukradena u julu 1992. godine, a u vezi sa njihovim ubistvom, jasno je van nadležnosti Doma *ratione temporis*.

Dom je tumačio da je jedan od zahtjeva podnosioca prijave taj da je tužena Strana povrijedila njegovo pravo da učestvuje u krivičnom postupku protiv optuženih za ubistvo porodice Golubović i da je takođe povrijedila njegovo pravo da se na blagovremen i temeljan način riješi takav postupak. Domaći zakon predviđa da podnositelj prijave ima pravo da učestvuje u krivičnom postupku kao oštećeni. Međutim, ovo pravo po domaćem zakonu je van zaštite prema članu 6 koji se mogu primijeniti na krivični postupak i, prema tome, utvrđeno je da je žalbeni navod podnosioca prijave prema članu 6 u tom pogledu nespojiv *ratione materiae* sa Sporazumom i proglašen je neprihvatljivim.

U pogledu zaključka da je zahtjev podnosioca prijave za kompenzaciju za duševne patnje prihvatljiv, Dom je zapazio da član VIII(2)(a) Sporazuma o ljudskim pravima zahtjeva da podnositelj prijave iscrpi domaće pravne lijekove u vezi sa navodnim povredama, ali ne u vezi sa kompenzacijom za te povrede.

Dom je prijavu proglašio prihvatljivom prema članovima 3, 8 i 13 Konvencije.

Meritum

Član 3 Konvencije

Razmatrajući praksu Evropskog suda za ljudska prava, Dom je zapazio da se moraju razmotriti posebni faktori u vezi sa članom porodice podnosioca prijave koji se žali na povredu člana 3 za neljudsko postupanje zbog nepostojanja službene informacije o tome gdje se voljeni član porodice nalazi, kao i da se moraju uzeti u obzir i posebni faktori u odnosu na tuženu Stranu. Dom je zapazio da je očigledno da je podnositelj prijave trpio veliki strah, žalost i tugu zbog sudbine njegove kćerke i njene porodice. Međutim, uzimajući u obzir sve relevantne činioce, a posebno uspješno okončanje krivičnog sudskog postupka protiv ubica porodice Golubović, kao i teške poslijeratne okolnosti u Bosni i Hercegovini, Dom je zaključio da postupci

tužene Strane prema podnosiocu prijave nisu dosegli nivo ozbiljnog lošeg postupanja koje bi se moralo smatrati "nehumanim ili ponižavajućim postupanjem" u smislu člana 3 Konvencije.

Član 8 Konvencije

Uzimajući u obzir relevantnu sudsку praksu Evropskog suda za ljudska prava, kao i svoje odluke, Dom je smatrao da informacija koja se tiče sudbine i podataka o mjestu gdje se nalazi član porodice spada u okvir "prava na poštivanje privatnog i porodičnog života". Kada takva informacija postoji u posjedu ili pod kontrolom tužene Strane, a tužena Strana samovoljno i bez opravdanja odbija da je otkrije članu porodice na njegov zahtjev uredno podnesen nadležnom organu tužene Strane ili Crvenom krstu, onda tužena Strana nije ispunila svoju pozitivnu obavezu da osigura pravo članu porodice. Priznajući da je bilo velikih odlaganja i proceduralnih prepreka prije nego što je podnosič prijave upoznat sa svim relevantnim informacijama, ali zapažajući da su sve relevantne informacije otkrivene podnosiocu prijave tokom suđenja, Dom je zaključio da je tužena Strana ispunila svoju pozitivnu obavezu da osigura poštivanje prava podnosioca prijave zaštićenih članom 8 Konvencije.

Član 13 Konvencije

Dom je zapazio da su organi vlasti Federacije Bosne i Hercegovine sproveli istragu i krivični postupak u vezi sa ubistvom porodice Golubović i da je podnosiocu prijave ponuđena mogućnost da učestvuje u krivičnom postupku kao oštećeni. U toku ovog suđenja sve relevantne informacije su otkrivene. Dom je, prema tome, odlučio da nije došlo do povrede člana 13 Konvencije.

Pravni lijekovi

Pošto Dom nije utvrdio povredu prava podnosioca prijave zaštićenih Konvencijom, Dom je smatrao da nije pokrenuto nikakvo pitanje u vezi sa pravnim lijekovima.

Odluka usvojena 6. maja 2002. godine

Odluka uručena 10. maja 2002. godine

Predmeti br.:	CH/00/6444, CH/00/6506, CH/00/6511 i CH/00/6513
Podnositelj prijave:	Nedo i Saveta TRKLJA, Envera-Vera ĐIKIĆ, Salko i Katarina OVČINA i Manojlo i Danica AVDALOVIĆ
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	10. maj 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmeti se tiču pokušaja sedam podnositelaca prijava da vrate u posjed stanove u općinama Mostar Zapad i Mostar Jugozapad. Svi podnosioci prijava su podnijeli svoje prijave CRPC-u, koji je donio odluke kojima se potvrđuje njihovo stanarsko pravo. Međutim, nadležni organi nisu izvršili te odluke.

Prihvatljivost

Pošto se od podnositelaca prijava ne može zahtijevati da iscrpe bilo koji daljnji domaći pravni lijek, Dom je prijave proglašio prihvatljivim.

Meritum

Diskriminacija

Na osnovu člana II(2)(b) Sporazuma o ljudskim pravima, Dom je razmatrao da li su podnosioci prijava diskriminisani u uživanju svojih prava. Po mišljenju Doma, nesporna politika vladajuće hrvatske stranke HDZ sprečavanja manjinskih povrataka i održavanja demografske "čistoće" u tri hrvatske općine sa većinskim hrvatskim stanovništvom, sama je po sebi predstavljala obrazac sistematske diskriminacije osoba bošnjačke i srpske nacionalnosti, kao i osobe iz miješanih brakova. Dom je, stoga, zaključio da su podnosioci prijava bili diskriminisani u uživanju svojih prava prema članovima 17 i 26 Ugovora, članovima 8 i 13 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 8 Konvencije

Podsjećajući na predmete *Blentić protiv Republike Srbije i D.M. protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Dom je naveo da član 8 može prouzrokovati pozitivne obaveze, koje su svojstvene efikasnom poštivanju prava zagarantovanih tim članom, i da se u ovom kontekstu mora uspostaviti pravična ravnoteža između opšteg javnog interesa i interesa ljudi na koje se odnosi. Dom je ustanovio da je pasivnost općinskih organa u odnosu na brojne zahtjeve podnositelaca prijava, koji su imali za cilj da im se omogući povratak u stanove, koji su nesporno njihovi, predstavlja nepoštivanje njihovog "doma" u smislu člana 8 stav 1. Po mišljenju Doma, tužena Strana nije učinila ništa da opravda takav nedostatak poštivanja, niti je Dom sam mogao naći takvo opravdanje. Dom je stoga zaključio da je došlo do povrede prava podnositelaca prijava i prema članu 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je ustanovio da pozitivnim obavezama može biti obuhvaćena i odredba o neophodnoj pomoći za vraćanje imovine putem iseljenja. Dom je bio zabrinut zbog propusta organa da zaštite podnosioce prijava od nastavljenog nezakonitog korištenja njihove imovine u smislu prve rečenice prvog stava člana 1. Dom je ustanovio, u osnovi iz istih razloga koje je dao i u vezi sa članom 8 Konvencije, da ovaj propust organa da pomognu u vraćanju imovine podnosiocima prijava predstavlja povredu njihovih prava prema članu 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 13 Konvencije

Podsjećajući na odluku *Galić protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Dom je naveo da za primjenu člana 13 nije potrebno da podnositelj prijave dokaže stvarnu povredu nekog drugog prava po Konvenciji. Dovoljno je da podnositelj prijave ima uvjerljivu osnovu za tvrdnju da se takva povreda desila. Dom je dalje naveo da je jasno da su podnosioci prijava imali uvjerljivu osnovu za tvrdnju da su povrijeđena njihova prava te su, prema tome, imali pravo na efikasan pravni lijek s obzirom na te tvrdnje. Kako je Dom već ustanovio da podnosioci prijava nisu primili zadovoljavajući odgovor na svoje brojne zahtjeve i žalbe organima uprave; slijedilo je da, u tom pogledu, takođe postoji povreda člana 13 Konvencije posebno.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji d odmah vrati podnosioce prijava u posjed njihovih stanova a u svakom slučaju najkasnije do 10. juna 2002. godine. Nadalje, Dom je naredio tuženoj Strani da isplati podnosiocima prijava iznose od 6.800 do 7.200 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu i nemogućnost korištenja njihovog doma. Pored toga, Dom je naredio Federaciji da isplati podnosiocima prijava u svakom registrovanom predmetu 200 KM za svaki naredni mjesec u kojem ostanu van svojih stanova počevši od maja 2002. godine do kraja mjeseca u kojem se vrate u posjed, a svaka od ovih mjesечnih isplata treba biti izvršena u roku od 30 dana od kraja mjeseca na koji se ta isplata odnosi. I na kraju, Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne mjere da osigura poštivanje i primjenu člana 18f. novog Zakona o napuštenoj imovini, koji propisuje krivičnu odgovornost administrativnih službenika koji vrše opstrukciju procesa povratka.

Odluka usvojena 11. aprila 2002. godine

Odluka uručena 10. maja 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je navela da: (a) iznos kompenzacije za nematerijalnu štetu nije bio u skladu sa prethodnim odlukama Doma; (b) da su naredbe koje se odnose na kompenzaciju podnosiocima prijava za nemogućnost korištenja njihovih domova bile u previsokom iznosu; i (c) da tužena Strana nije odgovorna za činjenicu da su oni izgubili posjed svojih stanova i za štetu nanesenu podnosiocima prijava. Dom je naveo da tužena Strana nije dala nikakve osnove o tome zašto bi pitanja iz zahtjeva za preispitivanje pokretala "ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljna pitanja od opšteg značaja". Kako zahtjev za preispitivanje nije ispunio prvi od dva uslova sadržana u pravilu 64(2) Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 5. jula 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/4566, 4674, 5180, 5213, 5216 i 5593
Podnositelj prijave:	Bajazid JUSIĆ, Adem ŠEHOVIĆ, Mustafa ŠUKILOVIĆ, Mehmed VELAGIĆ, Mehmedalija REDŽIĆ i Salih AJDAREVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	7. juni 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državlјani Bosne i Hercegovine, bošnjačke nacionalnosti. Svi oni su predratni nosioci stanarskih prava na stanovima ili vlasnici kuća u opštini Bijeljina u Republici Srpskoj. Predmeti se tiču pokušaja podnositelja prijave da vrate u posjed svoje stanove ili kuće. Svi podnosioci prijave su podnijeli prijave CRPC-u, koji je donio odluke kojim se potvrđuje njihovo stanarsko pravo ili vlasništvo u zavisnosti od slučaja. Međutim, nadležni organi nisu izvršili te odluke.

Prihvatljivost

Zapažajući da su podnosioci prijave više puta pokušali da izvrše odluke CRPC-a i da su ti pokušaji bili bezuspješni, Dom je bio uvjeren da se od podnositelja prijave ne može zahtijevati da iskoriste sve dodatne pravne lijekove propisane domaćim zakonom i proglašio je prijave prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Zapažajući da su stanovi podnositelja prijave njihovi "domovi" u smislu člana 8, Dom je podsjetio da je CRPC donio odluke kojima je potvrdio pravo podnositelja prijave na vraćanje stanova u posjed. Podnosioci prijave nisu mogli da vrate u posjed svoje stanove jer organi Republike Srpske nisu efikasno riješili njihove zahtjeve za izvršenje odluka CRPC-a. Rezultat nedjelovanja tužene Strane je takav da se podnosioci prijave ne mogu vratiti u svoje domove i da stoga postoji kontinuirano uplitivanje u pravo podnositelja prijave na poštivanje domova. Kako propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevima podnositelja prijave nije bio "u skladu sa zakonom", Dom je ustanovio povredu prava podnositelja prijave prema članu 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Zapažajući da stanovi podnositelja prijave predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1, Dom je smatrao da propust organa tužene Strane da omogući podnosiocima prijave da vrate u posjed svoje stanove predstavlja nastavljeno "uplitivanje" u pravo na mirno uživanje imovine. Iz istih razloga koje je naveo za razmatranje prema članu 8, Dom je zaključio da je ovo uplitivanje u suprotnosti sa zakonom i da je stoga došlo do povrede prava podnositelja prijave prema članu 1 Protokola br. 1.

Članovi 6 i 13 Konvencije

S obzirom da je ustanovio povrede prava podnositelja prijave zaštićenih članom 8 i članom 1 Protokola br. 1, Dom je smatrao da nije neophodno da predmete ispita prema članovima 6 i 13.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da omogući podnosiocima prijave da vrate svoje stanove i kuće u posjed bez daljeg odlaganja, a najkasnije u roku od mjesec dana od dana kada ova odluka postane konačna i obavezujuća. Dom je dalje naredio Republici Srpskoj da podnosiocima prijave isplati kompenzaciju za nematerijalnu štetu, za nemogućnost korištenja njihovih domova i kompenzaciju za svaki naredni mjesec za koji ostanu van svojih stanova ili kuća.

Odluka usvojena 10. maja 2002. godine

Odluka uručena 7. juna 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje s tvrdnjom, između ostalog, da prijave treba proglašiti neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova; da Dom nije uzeo u obzir princip "chronološkog reda" po kojem organi vlasti rješavaju imovinske predmete; da tužena Strana nije odgovorna za bilo koji gubitak te da je iznos kompenzacije previsok.

Dom je zaključio da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava uslove sadržane u pravilu 64(2) Pravila procedura Doma te je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. septembra 2002. godine

Predmet br:	CH/01/7248
Podnositac prijave:	"ORDO" - RTV "Sveti Georgije"
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	5. juli 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenična osnova

Podnositac prijave je privatna radio i televizijska stanica u Banjoj Luci u Republici Srpskoj pod nazivom "ORDO" - RTV "Sveti Georgije" (u daljem tekstu: RTV Sveti Georgije). Ona je 30. avgusta 1999. godine dobila privremenu dozvolu za emitovanje od Nezavisne komisije za medije, koju je kasnije naslijedila Regulatorna agencija za komunikacije (u daljem tekstu: CRA). Obe ove institucije su оформljene odlukama Visokog predstavnika o regulisanju komunikacija i medija.

Dana 7. maja 2001. godine u centru grada Banje Luke došlo je do nasilnih protesta kojima je sprječena ceremonija polaganja kamena temeljca za obnovu bivše džamije Ferhadije, srušene 1993. godine. RTV Sveti Georgije je 8. maja 2001. godine emitovao televizijsku kontakt-emisiju čija je tema bila događaj od prethodnog dana. Tokom ove emisije, gledaoci koji su se javili u emisiju su dali veliki broj neprikladnih izjava protiv Islamske i međunarodne zajednice. Mnogi od njih su bili ogorčeni jer je ceremonija polaganja kamena temeljca za džamiju Ferhadiju bila planirana za Đurđevdan, veliki pravoslavni vjerski praznik.

Reagujući na ovu emisiju, CRA je odlukom od 17. maja 2001. godine suspendovala privremenu dozvolu za emitovanje RTV Svetog Georgija. U toj odluci, CRA je ustanovila da je RTV Sveti Georgije prekršio važeće odredbe Kodeksa o uređivanju R i/ili TV programa i Uslove svoje dozvole. CRA je zaključila da je "stanica dala tendencizno, dijelimično nekorektno i jednostrano gledište važnog događaja u Bosni i Hercegovini". Štaviše, "program, propustom odgovorne uredničke i upravne kontrole, ne samo da je unizio vjerska uvjerenja drugih, već je i prouzrokovao određen rizik od javne štete." Nakon toga, kada je RTV Sveti Georgije je prekršio uslove suspenzije, CRA je u odluci od 27. jula 2001. godine ukinula privremenu dozvolu za emitovanje RTV Svetog Georgija. Nakon sprovođenja žalbenog postupka pred CRA, ove odluke su postale pravosnažne. U svojoj prijavi pred Domom, RTV Sveti Georgije osporava zakonitost i pravovaljanost ovih odluka koje je CRA donijela i na materijalnoj i procesnoj osnovi.

Prihvatljivost

S obzirom da je podnositac prijave iscrpio sve dostupne mogućnosti žalbe pred CRA i s obzirom da Sud Bosne i Hercegovine nije funkcionsao u relevantnom vremenskom periodu te da je istekao rok za podnošenje takve žalbe, Dom odlučuje da je podnositac prijave iscrpio sve djelotvorne pravne lijekove. Dom je zaključio da je CRA agencija Bosne i Hercegovine i da je zato Bosna i Hercegovina odgovorna za njene radnje.

Meritum

Član 10 Konvencije

Dom je posebno zapazio okolnosti koje preovladavaju u Bosni i Hercegovini i njen status zemlje koja stremi unapređenju procesa implementacije mira. On je posebno zapazio da je dotičnu televizijsku emisiju RTV Sveti Georgije prikazao samo jedan dan nakon nasilnih protesta širokih razmjera koji su se odigrali u centru Banje Luke. Dom je ustanovio da se emisija, uzeta u cjelini, može objektivno sagledati kao promovisanje podsticanja nasilja i kao promovisanje vjerske i etničke netolerancije. Prema tome, pri određivanju da li je RTV Sveti Georgije prekršio važeći zakon koji predviđa sankcije, CRA je djelovala u okviru slobode odlučivanja. Dom je zaključio da su suspenzija i kasnije ukidanje privremene dozvole RTV Svetog Georgija od strane CRA bile proporcionalne opravdanim ciljevima zaštite prava drugih, zaštite javne bezbjednosti i sprječavanja nereda ili krivičnih dijela. Dom je, prema tome, odredio da je upitanje u pravo na slobodu izražavanja podnosioca prijave bilo "propisano zakonom", slijedilo opravdani cilj i bilo "nužno u demokratskom društvu", u smislu stava 2 člana 10 Konvencije. Prema tome, Dom je zaključio da tužena Strana nije povrijedila prava podnosioca prijave zagarantovana članom 10.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz gore objašnjениh razloga u pogledu člana 10, Dom zaključuje da tužena Strana nije povrijedila prava podnosioca prijave zaštićena članom 1 Protokola br. 1 jer su suspenzija i kasnije ukidanje privremene dozvole za emitovanje podnosioca prijave od strane CRA bili "pod uslovima predviđenim zakonom" i "u javnom interesu". CRA je djelovala s ciljem donošenja zakona "potrebnih za regulisanje korišćenja imovine" i shodno

"opštem interesu". Dolazeći do ovog zaključka, nije bilo neophodno da Dom odluči da li privremena dozvola za emitovanje podnosioca prijave predstavlja zaštićenu "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dom je izričito ostavio ovo pitanje otvorenim.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je Bosna i Hercegovina povrijedila pravo podnosioca prijave na javnu raspravu pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, koje je zaštićeno stavom 1 člana 6 Konvencije. Dom zaključuje da je u osporene postupke pred CRA bilo uključeno odlučivanje o "građanskim pravima i slobodama" podnosioca prijave; prema tome, član 6 Konvencije je bio primjenjiv u ovim postupcima. Dom je dalje zaključio da je CRA "obrazovana na osnovu zakona"; međutim, CRA nije "nezavisni i nepristrasan sud", i ona ne obezbjeđuje "javnu raspravu" u smislu stava 1 člana 6. Dom je, međutim, istakao da je sud (tj. Sud Bosne i Hercegovine) sa odgovarajućim procesnim garancijama bio u funkciji i da je mogao odlučivati po žalbama na konačne upravne odluke CRA u toku relevantnog vremenskog perioda, onda bi Dom prihvatio da je CRA, kao organ uprave, postupala u okviru svojih nadležnosti i da su njeni postupci bili potpuno ispravni i pravični.

Član 13 Konvencije

Uzveši u obzir zaključak da je tužena Strana povrijedila prava podnosioca prijave zaštićena članom 6 Konvencije, Dom je odlučio da nije potrebno ispitati prijavu po članu 13 Konvencije, pošto su zahtjevi člana 13 manje strogi od zahtjeva člana 6 Konvencije, i u kontekstu ovog predmeta obuhvaćeni su zahtjevima stava 1 člana 6 Konvencije.

Izdvojena mišljenja o slaganju/neslaganju

U svom izdvojenom mišljenju o slaganju gosp. Andrew Grotian dodao je obrazloženju Doma da je osporeni postupak pred CRA podrazumijevao odlučivanje o "građanskim pravima i obavezama" podnosioca prijave u smislu člana 6 stav 1 Konvencije i da je radi toga član 6 primjenjiv na ove postupke. On je nadalje istakao da iz odluke Doma ne slijedi obavezno da će član 6 biti primjenjiv i na druge funkcije CRA, kao što je dodjela dozvola.

U izdvojenom mišljenju o slaganju gđe Michèle Picard, kojem se pridružio i gosp. Andrew Grotian, ona je navela da smatra da obrazloženje većine nije potpuno jasno. Po njenom mišljenju, cijelom tom sistemu nedostaje izgled nezavisnosti i nepristrasnosti. Ona je ustvrdila da je miješanje ovlašćenja u okviru istog organa dovoljno da cijela institucija ostavlja dojam pristrasnosti.

Gosp. Manfred Nowak je, u svom izdvojenom mišljenju o dijelimičnom neslaganju kojem se pridružio gosp. Dietrich Rauschning, iznio mišljenje da privremena dozvola ne podrazumijeva nikakvo građansko pravo. S obzirom na to, član 6 nije bio primjenjiv u postupku dodjele ili ukidanja ni privremenih ni dugoročnih dozvola. On je objasnio i zašto se ne slaže sa obrazloženjem većine da CRA nije ispunila uslove nezavisnog i neprestrasnog suda, kako se zahtijeva članom 6 (ako bi se ova odredba smatrala primjenjivom).

Gosp. Miodrag Pajić je uložio izdvojeno mišljenje o neslaganju u kojem je zaključio da je došlo do povrede člana 10 Konvencije. On nije smatrao da je ukidanje privremene dozvole od strane CRA bilo proporcionalno ostvarivanju opravdanog cilja zaštite prava drugih niti zaštiti javne bezbjednosti. On je pritom zaključio da privremena dozvola predstavlja "imovinu" zaštićenu članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju te da je došlo do povrede ovog člana. Konačno, on se nije mogao složiti da je samo utvrđivanje povrede ljudskih prava zagarantovanih članom 6 Konvencije dovoljna satisfakcija.

Gosp. Vitomir Popović je, u svom izdvojenom mišljenju o neslaganju, obrazložio da je trebalo da Dom donijese odluku kojom se utvrđuje povreda člana 10 Konvencije i, štaviše, da je trebalo ranije da izda naredbu za privremene mjere kako bi se stavila van snage suspenzija i kasnije ukidanje privremene dozvole za emitovanje podnosioca prijave od strane CRA. U pogledu naređenog pravnog lijeka, on je zaključio da je utvrđivanje povrede stava 1 člana 6 Konvencije očigledno neproporcionalno ustanovljenoj povredi.

Odluka usvojena 3. juna 2002. godine

Odluka uručena 5. jula 2002. godine

Predmet br.:	CH/01/7488
Podnositelj prijave:	Vlatko BUZUK
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	5. juli 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositelj prijave je državljanin Bosne i Hercegovine hrvatske nacionalnosti. Tijekom oružanog sukoba bio je član Hrvatskog vijeća obrane Srednje Bosne za Kreševu. On je 1. septembra/rujna 2000. godine uhićen zbog kaznenih djela genocida i ratnih zločina protiv civilnog stanovništva. U optužnici protiv njega je navedeno da je tijekom 1993. godine učestvovao u etničkom čišćenju, zastrašivanju, progona, zlostavljanju, pljački imovine, odvođenju na prisilni rad, uzimanju talaca i protupravnom zatvaranju Bošnjaka. Zadržan je u pritvoru do 17. januara/siječnja 2002. godine kada je oslobođen svih optužbi i pušten na slobodu.

Prihvatljivost

Dom je proglašio prijavu neprihvatljivom kao očito neutemeljenom u svezi sa žalbenim navodima prema članku 7 i 17 Konvencije, članku 2 Protokola br. 7 uz Konvenciju i u vezi sa navodnom diskriminacijom.

Glede članka 7 Konvencije (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*), Dom je zapazio da djela za koja je podnositelju prijave suđeno predstavljaju kaznena djela prema domaćem zakonu, a štaviše, podnositelj prijave je oslobođen svih optužbi.

U svezi sa člankom 17 Konvencije (zloraba ovlasti), Dom je utvrdio da podnositelj prijave nije potkrijepio svoje navode o zlorabi ovlasti.

Glede prava na žalbu u kaznenoj stvari prema članku 2 Protokola br. 7 uz Konvenciju, Dom je zapazio da je podnositelj prijave oslobođen svih optužbi.

U svezi sa žalbenim navodima o diskriminaciji, Dom je utvrdio da činjenice u ovom predmetu ne ukazuju da je podnositelj prijave bio žrtva diskriminacije po bilo kom od temelja navedenih u članku II stavak (2)(b) Sporazuma.

Glede žalbenog navoda da je došlo do povrede prava podnositelja prijave prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Dom je zaključio da nije nadležan razmatrati navode o povredama odredbi Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Iz navedenog proizilazi da je ovaj dio prijave nespojiv *ratione materiae* sa odredbama Sporazuma o ljudskim pravima.

Dom je smatrao da nikakve druge osnove za neprihvatljivost nisu utvrđene. Sukladno tomu, Dom je proglašio prijavu prihvatljivom u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članaka 5, 6, 9 i 13 Konvencije.

Meritum

Članak 5 Konvencije

Dom je utvrdio da je pritvor podnositelja prijave bio zakonit, jer je ispoštovano pravilo šestomjesečnoga roka prema domaćem zakonu (glede duljine trajanja istražnog pritvora prije podizanja optužnice), kao i stoga što su ispoštovana Pravila puta, pošto je tužena Strana djelovala prema ovlastima tužitelja Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju. Stoga je Dom zaključio da nije došlo do kršenja članka 5, stavak 1 Konvencije.

U svezi sa navodnom povredom članka 5, stavak 2, Dom je utvrdio da je podnositelj prijave dobio relevantne informacije kako bi mogao osporiti zakonitost pritvora. Stoga, Dom je našao da u periodu od uhićenja podnositelja prijave pa do podizanja optužnice nije došlo do povrede.

Dom je, osim toga, smatrao da istražni sudac nije bio "sudac ili zakonom ovlaštena službena osoba za vršenje sudske vlasti" u svrhu članka 5, stavak 3, te da je trajanje pritvora podnositelja prijave od 1. septembra/rujna 2000. do puštanja na slobodu 17. januara/siječnja 2002. godine prekoraci granice razumnog. Temeljem navedenog, Dom je zaključio da je tužena Strana prekršila prava podnositelja prijave zajamčena člankom 5 stavak 3 Konvencije.

Članak 6 Konvencije

U odnosu na članak 6, stavak 1, Dom je utvrdio da nije došlo do kršenja zahtjeva razumnog roka. Međutim, Dom je utvrdio da je zanemarivanje odredbi Zakona o kaznenom postupku istražnog suca i njegovim odbijanjem zahtjeva podnositelja prijave da mu se da prilika da dokaže svoju nedužnost u istražnoj fazi postupka je povrijedjen princip jednakosti stranaka prema članku 6 stavak 1 Konvencije. Ova povreda glede pravičnosti u istražnoj fazi postupka nije u dovoljnoj mjeri ispravljena oslobođanjem podnositelja prijave svih optužbi.

Temeljem navedenoga, Dom nalazi da je podnositelj prijave propustio dati bilo kakve osnove za kršenje članka 6 stavak 3(a). Dom nalazi da je optužnica od 16. maja/svibnja 2001. godine bila dovoljno jasna i detaljna po svojoj prirodi kako bi omogućila podnositelju prijave pripremu obrane od optužbi, od kojih je nakon toga oslobođen.

Članak 9 Konvencije

Podnositelj prijave se žalio da mu je povrijedeno pravo na slobodu vjere odbijanjem da mu se omogući pristup katoličkom svećeniku po svom izboru tokom Uskršnjih blagdana 2001. godine. Dom je utvrdio da je obveza tužene Strane bila da osigura podnositelju prijave katoličkog svećenika i da ne nametne ograničenja koja bi bila u suprotnosti sa člankom 9 stavak 2. Zaključio je da prema Konvenciji ne postoji pravo na pristup svećeniku po svom izboru. Dom je, prema tome, našao da je uplitanje u prava podnositelja prijave bilo proporcionalno željenim ciljevima i, stoga nije predstavljalo kršenje prava podnositelja prijave na slobodu isповijedanja vjere prema članku 9 Konvencije.

Članak 13 Konvencije

Kako je utvrdio povrede članaka 5, 6 i 9 Konvencije, Dom je smatrao da nije neophodno posebno ispitati žalbeni navod prema članku 13.

Pravni lijekovi

Dom je naložio Federaciji Bosne i Hercegovine da podnositelju prijave isplati iznos od 5.000 KM na ime naknade za nematerijalnu štetu i iznos od 1.800 KM na ime naknade za troškove i izdatke postupka.

Odluka usvojena 3. jula/srpnja 2002.

Odluka uručena 5. jula/srpnja 2002.

Predmeti br.:	CH/97/104, CH/97/106, CH/97/107, CH/98/374, CH/98/386, CH/99/2997 i CH/00/4358
Podnosioci prijava:	Brankica TODOROVIĆ, Smaila HODŽIĆ, Azra HADŽIĆ, Remsa MULALIĆ-PAPO, Žanka ILIĆ, Milenko VIŠNJEVAC i Mihailo JANKOVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. oktobar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su građani Bosne i Hercegovine. Prije raspada Socijalističke federativne republike Jugoslavije oni su položili devize kod komercijalnih banaka u toj zemlji. Zbog rastuće nestაšice deviza i drugih ekonomskih problema, isplata sredstava sa ovih računa stare devizne štednje postepeno je ogaćavana zakonskim propisima koji su donošeni tokom 1980-ih i početkom 1990-ih.

Svi zahtjevi podnosiča prijava da podignu novac sa svojih račune devizne štednje u periodu poslije rata u Bosni i Hercegovini bili su odbačeni, ili bez obrazloženja ili uz pozivanje na zakone koje je usvojila SFRJ, Republika Bosna i Hercegovina ili Federacija Bosne i Hercegovine. Neki podnosioci prijava pokrenuli su sudske postupke za ostvarivanje pristupa deviznoj štednji, ali ti postupci su do danas bez uspjeha. Iako je jedna presuda donesena u korist jednog podnosiča prije, ministar finansija Federacije Bosne i Hercegovine ga je kasnije obavijestio da njegova presuda ne može biti izvršena.

U skladu sa zakonima koje je Federacija Bosne i Hercegovine usvojila 1997. i 1998. godine, a posebno Zakonom o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u procesu privatizacije, potraživanja građana po osnovu stare devizne štednje treba da budu riješena u procesu privatizacije imovine u društvenom i javnom vlasništvu. Prema ovom Zakonu, Federacija je izdavala certifikate koji se mogu koristiti u procesu privatizacije za otkup stanova, opštinskih poslovnih prostora, dionica preduzeća ili drugih dobara. Ovakva procedura je predviđena da bi se realizovala potraživanja građana i time sprječio propadanje platnog sistema javnog duga i bankovnog sistema.

Dom je, prethodno, 9. juna 2000. godine, u predmetu br. CH/97/48 i drugi, *Poropat i drugi protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine*, u vezi sa podnosičima prijava koji su bili u sličnim situacijama, odlučio da su, po osnovu stare devizne štednje, Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine prekršili prava podnosiča prijava na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Dom je, između ostalih pravnih liječkova, naredio da Federacija Bosne i Hercegovine "izmjeni i dopuni program privatizacije tako da postigne pravičnu ravnotežu između opštег interesa i zaštite imovinskih prava podnosiča prijava kao imalaca stare devizne štednje".

Od 2. novembra 2000. godine do 8. februara 2002. godine Federacija je izmjenila i dopunila razne odredbe Zakona o potraživanjima građana u pokušajima da izvrši naredbu Doma iz odluke *Poropat i drugi*. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine je 8. januara 2001. godine odlučio da članovi 3, 7, 11 i 18. Zakona o potraživanjima građana - odredbe suštinske za određivanje načina konverzije stare devizne štednje u certifikate - nisu u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Podnosioci prijava su se žalili da je prekršeno njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, i njihovo pravo na pravičnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, zagarantovano članom 6 Konvencije.

Prihvatljivost

Dom je zauzeo stav da su prijave prihvatljive protiv Bosne i Hercegovine u dijelu u kome se odnose na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali je proglašio neprihvatljivim *ratione personae* žalbene navode upućene protiv Bosne i Hercegovine u pogledu onemogućenosti pristupa sudovima, kako je zagarantovano članom 6 Konvencije. Dom je ustanovio da je nadležan *ratione personae* da u cijelini razmatra prijave protiv Federacije.

Imajući u vidu pokušaje podnosiča prijava da dobiju odštetu putem pravosuđa, Dom je smatrao podnosioci prijava nemaju raspoloživih djelotvornih pravnih liječkova koje bi od njih trebalo zahtijevati da ih iscrpe. Pored toga, propust gđe Mulalić-Rapo, gđe Ilić i gosp. Jankovića da pokretnu postupke i povlačenje tužbe gđe Hodžić, ne sprečavaju Dom da ispitá njihove prijave.

Tužena Strana je uložila prigovor *res judicata*, jer su ove žalbe u osnovi iste kao stvar koju je Dom već ispitao. Dom je zaključio da se njegova odluka u predmetu Poropat i drugi nije odnosila ni na jednog podnosiča prijava; dakle, načelo *res judicata* se ne može vezati za njih. Pored toga, Dom je zaključio da trenutni status zakona koji utiče na staru deviznu štednju, u skladu sa odlukom Ustavnog suda Federacije, pokreće nova pitanja koja Dom nije razmatrao niti riješio.

Konačno, Dom je razmotrio da li je prijava gosp. Višnjevca neprihvatljiva prema pravilu šest mjeseci. Dom je zaključio da, iz razloga što navodnu povredu čini situacija koja se nastavlja, pravilo šest mjeseci ne može da se primjeni dok se ta situacija ne okonča, što se nije dogodilo.

Meritum

Dom je pozdravio izmjene i dopune relevantnih zakona Federacije Bosne i Hercegovine u cilju izvršenja ranije odluke Doma u predmetu *Poropat i drugi*. Međutim, odlukom Ustavnog suda Federacije od 8. januara 2001. godine kojom se neki od zakona proglašavaju neustavnim, nastavljene primjene zakona, nereagovanje zakonodavnih organa i očigledne nedostupnosti pravnih lijekova pred domaćim sudovima, Dom je ustanovio stanje pravne nesigurnosti i uplitanje u imovinska prava podnositelja prijava. Zapažajući da su zakonske mjere koje je Federacija preduzela u skladu s opštim interesom, Dom nije našao opravdanje za propust tuženih Strana da riješe nastalu pravnu nesigurnost i uplitanje u imovinska prava podnositelja prijava. Trenutna situacija stavlja neproporcionalan teret na pojedine imaoce računa, te je Federacija Bosne i Hercegovine time prekršila prava podnositelja prijava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Zbog opšte odgovornosti Bosne i Hercegovine za pitanja koja se tiču stare devizne štednje, Dom je ustanovio da je i ona povrijedila član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju od strane.

Dom je takođe ustanovio da je Federacije Bosne i Hercegovine povrijedila član 6 Konvencije jer je faktički onemogućila pristup суду podnosiocima prijava. U predmetu gosp. Milenka Višnjevca, Dom je ustanovio posebnu povredu člana 6 Konvencije jer Federacija nije izvršila pravosnažnu sudsku presudu podnosioca prijave.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da, u roku od šest mjeseci od dana uručenja ove odluke, ukloni nastalu pravnu nesigurnost donošenjem relevantnih i obavezujućih zakona ili propisa koji se jasno bave ovim problemom na način spojiv sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kako je protumačeno u odluci Doma u predmetu *Poropat i drugi* kao i u ovoj odluci. Stvarni metod rješavanja situacije i uklanjanja nastale pravne nesigurnosti odrediće Federacija. Dom je takođe zadržao prava da naredi dodatne pravne lijekove u ovim predmetima šest mjeseci nakon datuma ove odluke.

Odluka usvojena 7. oktobra 2002. godine

Odluka uručena 11. oktobra 2002. godine

Predmeti br.:	CH/02/8679, CH/02/8689, CH/02/8690 and CH/02/8691
Podnosioci prijava:	Hadž BOUDELLAA, Boumediene LAKHDAR, Mohamed NECHLE i Saber LAHMAR
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacije Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. oktobar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava Boudellaa, Lakhdar i Nechle dobili su državljanstvo Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine 2. januara 1995. godine, 20. decembra 1997. godine, odnosno 25. augusta 1995. godine. Podnositelj prijave Lahmar dobio je 4. aprila 1997. godine dozvolu stalnog boravka u Bosni i Hercegovini. U oktobru 2001. godine podnosioci prijava su uhapšeni i privorenici pod sumnjom da su planirali teroristički napad na ambasadu Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije u Sarajevu. U novembru 2001. godine Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo je rješenje o oduzimanju državljanstva Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine podnosiocima prijava Boudelli, Lakhdaru i Nechleu. Pokrenuli su upravni spor pred Vrhovnim sudom Federacije protiv ovih rješenja. Ti postupci su bili u toku u vrijeme kada je Dom usvojio svoju odluku. Takođe, u novembru 2001. godine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice donijelo je rješenje kojim se podnosiocu prijave Lahmar-u ukida dozvola stalnog boravka u Bosni i Hercegovini sa zabranom ulaska u zemlju za period od deset godina. Podnositelj prijave Lahmar žalio se na to rješenje. Ta žalba je bila u postupku u vrijeme kada je Dom usvojio svoju odluku. Dana 17. januara 2002. godine naređeno je puštanje podnositelja prijava iz privora. Međutim, umjesto da budu pušteni, policija Federacije ih je odmah privela, a narednog dana su predati vojnim snagama Sjedinjenih Američkih Država koje su raspoređene u Bosni i Hercegovini kao Stabilizacijske snage pod vođstvom NATO-a (u daljem tekstu SFOR). U to vrijeme, podnosioci prijava Boudella, Lakhdar i Nechle su primili odluke o "zabranu ulaska" kojima im je naređeno da odmah napuste Bosnu i Hercegovinu. U roku nekoliko sati, prebačeni su u vojni zatvor SAD u zaljevu Guantanamo na Kubi.

Protjerivanje podnositelja prijave pokretalo je pitanja prema članu 1 Protokola br. 7 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, koja predviđa proceduralne garancije u vezi sa protjerivanjem stranaca. U slučaju da se podnosioci prijava smatraju državljanima Bosne i Hercegovine, predmeti pokreću pitanja prema članu 3 Protokola br. 4 uz Konvenciju, kojim se zabranjuje protjerivanje državljanina. Predmeti takođe pokreću pitanja prema članovima 5 i 8 Konvencije.

Predaja podnositelja prijave vlastima SAD-a i njihov kasniji pritvor u zaljevu Guantanamo na Kubi, mogli bi pokrenuti pitanje povrede člana 3 - zabrane mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, člana 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju koji sadrži ukidanje smrte kazne i člana 6 Konvencije pošto su podnosioci prijava tvrdili da neće biti pravično svako suđenje s kojim bi mogli da se suoče pred organima SAD.

Prihvatljivost

Prigovor Bosne i Hercegovine je da ne može da se smatra tuženom Stranom, jer su prijave bile upućene samo protiv Federacije i da ne može da se smatra odgovornom za moguće povrede u konkretnim predmetima. Dom je smatrao da u skladu sa svojom prethodnom sudskom praksom, pozivajući se na predmet *Zahirović protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine*, nije sprječen da ispita moguću odgovornost Bosne i Hercegovine za događaje na koje se podnosioci prijava žalili, pošto to pitanje nije ograničeno izborom tužene Strane koju naznače podnosioci prijava.

U pogledu iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, Dom je smatrao da su podnosioci prijava ispoštivali zahtjev u vezi sa iscrpljivanjem redovnih pravnih lijekova. Međutim, u pogledu žalbenih navoda podnositelja prijave koji se odnose na pravo svake osobe da se o njenom statusu državljanina odluči u razumnom roku, Dom je ovaj žalbeni navod proglašio neprihvatljivim *ratione materiae*, pošto to pravo nije uključeno u prava i slobode zagarantovane prema Sporazumu.

Dom je ostatak prijava proglašio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 7 uz Konvenciju

U pogledu protjerivanja sva četiri podnosioca prijava, Dom je našao da obje tužene Strane nisu postupale u skladu sa domaćim zakonima Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, koji uređuju pitanje protjerivanja stranaca. Iako Dom nije odlučio da li su podnosioci prijava još uvek bili državljeni u vrijeme njihovog protjerivanja, on je utvrdio da su obje tužene Strane, jer su nezakonitim postupanjem povrijedile član 1 Protokola br.

7 uz Konvenciju, koji predviđa proceduralne garancije u vezi sa protjerivanjem stranaca.

Član 5 stav 1 Konvencije

Dom je utvrdio da su obje tužene Strane povrijedile prava podnositelja prijava zaštićena prema članu 5 stav 1 Konvencije u pogledu perioda nakon stupanja na snagu rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine o puštanju podnositelja prijava iz pritvora 17. januara 2002. godine do predaje podnositelja prijava snagama SAD-a.

Član 6 stav 2 Konvencije

Dom je takođe utvrdio da je rješenjima o oduzimanju državljanstva povrijedeno pravo podnositelja prijava Boudelle, Lakhda i Nechlea da se smatraju nevinim dok se njihova krivica ne dokaže u skladu sa zakonom, zagarantovano prema članu 6 stav 2 Konvencije.

Član 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju

Dom je dalje ispitao obaveze tuženih Strana kod predaje podnositelja prijava snagama SAD, koja je dovela do njihovog sadašnjeg pritvora u Kampu X-Ray u zaljevu Guantanamu na Kubi. Uzimajući u obzir mogućnost da organi vlasti Sjedinjenih Država mogu zahtijevati, a možda i izreći, smrtnu kaznu protiv podnositelja prijava, Dom je našao da su tužene Strane trebale tražiti garancije od Sjedinjenih Država, prije predaje podnositelja prijava njihovim snagama, da im neće biti izrečena smrtna kazna; propust da se to uradi predstavlja povredu člana 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju.

Članovi 3, 6 i 8 Konvencije

Dom je zaključio da tužene Strane predajom podnositelja prijava snagama SAD nisu povrijedile svoju obavezu prema članu 3 Konvencije da podnosioci prijava zaštite od mučenja ili nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Dom je dalje zaključio da nije neophodno da žalbene navode podnositelja prijava ispita odvojeno prema članovima 6 i 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da preduzme sve neophodne mjere da ponisti rješenja o odbijanju ulaska izdata za tri podnosioca prijava 10. januara 2002. godine; da preduzme sve neophodne mjere da se doneše odluka, po hitnom postupku, po žalbi podnosioca prijave Lahmara protiv rješenja o protjerivanju; da preduzme sve neophodne mjere i da osigura da se upravni spor u vezi s rješenjima o oduzimanju državljanstva podnosiocima prijava Boudelli, Nechleu i Lakhdu riješi pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine; da iskoristi diplomatske kanale da zaštitи osnovna prava podnositelja prijava i da preduzme sve neophodne mjere da uspostavi kontakt sa podnosiocima prijave te da im pruži konzularnu pomoć. Bosni i Hercegovini je dalje naređeno da preduzme sve moguće mjere da spriječi izricanje smrte kazne podnosiocima prijave i njeno izvršenje, uključujući i pokušaje da od Sjedinjenih Država, diplomatskim kontaktima, traži garancije da podnosioci prijave neće biti izloženi smrtnoj kazni. Objema tuženim Stranama je takođe naređeno da angažuju advokate sa priznatom praksom u relevantnoj pravnoj oblasti i pred relevantnim sudovima, tribunalima ili drugim mjerodavnim tijelima radi preduzimanja svih potrebnih radnji za zaštitu prava podnositelja prijava dok su privorenii u SAD-a, kao i u slučaju mogućih vojnih, krivičnih ili drugih postupka u koje su uključeni podnosioci prijave, tako da svaka od tuženih Strana snosi polovinu advokatskih honorara i troškova.

Dom je dalje naredio da tužene Strane isplate svakom od podnositelja prijava kompenzaciju u iznosu od 10.000 KM za patnju koja je proistekla iz utvrđenih povreda. Tuženim Stranama je naređeno da ovu kompenzaciju isplate porodicama podnositelja prijava u Bosni i Hercegovini, ukoliko se podnosioci prijava ne vrate u roku od godinu dana. Objema tuženim Stranama takođe je naređeno da najkasnije do 11. novembra 2002. godine obavijeste Dom o svim radnjama koje su tužene Strane preduzele da sprovedu ovu odluku, a nakon toga da ga obavještavaju periodično svaka dva mjeseca do potpunog sprovodenja odluke Doma.

Izdvojena mišljenja o neslaganju

Gđa Michèle Picard je priložila mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem se ne slaže da prijave nije neophodno razmotriti odvojeno prema članu 6 Konvencije. Evropski sud za ljudska prava nije isključio mogućnost da odluka o protjerivanju izuzetno može pokrenuti pitanje prema članu 6, tamo gdje postoji rizik da će podnositelj prijave pretrptjeti "flagrantno uskraćivanje pravde" u državi koja ga prima. Dok postoje znatne sumnje da će podnosioci prijava biti suočeni sa smrtnom kaznom, čini se da nema sumnje da postoji rizik od flagrantnog uskraćivanja pravde. S obzirom na pravila krivičnog postupka koja su na snazi u američkom pravnom sistemu, koji je "akuzatori" sistem, koji se u velikoj mjeri oslanja na jednakost u postupku između odbrane i optužbe, odsustvo ovih garancija može dovesti do potpuno nepravičnog suđenja.

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem se ne slaže sa zaključkom da su podnosioci prijave izloženi stvarnom riziku od izricanja smrte kazne i da, prema tome, ne postoji obaveza traženja garancija da smrtna kazna neće biti izrečena ni izvršena. Pored toga, gosp. Rauschning se takođe nije složio sa zaključkom da su podnosioci prijave predati u nezakonit pritvor snagama SAD, jer nije dovoljno razmatran oružani sukob sa međunarodnim terorizmom i tvrdnji da SAD imaju pravo da pritvore pripadnike neprijateljskih snaga u skladu s

međunarodnim zakonom. Konačno, gosp. Rauschning se nije složio sa nalaženjem povrede pretpostavke nevinosti na osnovu toga da pretpostavka nevinosti ne zabranjuje da se odluke u upravnim stvarima mogu zasnovati na drugim dokazima kao što je odluka tužioca da otvori krivičnu istragu. Pretpostavka o nevinosti, čiji je cilj zaštita pravičnosti krivičnog postupka, ne može se tumačiti tako široko da to zabrani.

Gosp. Viktor Masenko-Mavi, kojem se pridružio gosp. Giovanni Grasso, priložio je mišljenje o djelimičnom neslaganju tvrdeći da je postojao ozbiljan razlog za vjerovanje da bi moglo doći do povrede prava podnositaca prijava koja su zaštićena prema članovima 3 i 6 Konvencije. Pravna nesigurnost, stvorena Vojnom naredbom Predsjednika SAD-a od 13. novembra 2001. godine, trebala je potaknuti organe vlasti Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine da pažljivo razmotre pitanja obuhvaćena članovima 3 i 6 Konvencije. Prava zagarantovana članovima 3 i 6 Konvencije su od ogromnog značaja te u predmetima gdje postoji stvarni rizik od flagrantnog kršenja tih prava država koja protjeruje ili izručuje obavezna je da preduzme mјere sa ciljem obezbjeđivanja garancija utvrđenih tim članovima Konvencije, ili da protjerivanje ili izručenje odbije.

Gosp. Mato Tadić, kojem se pridružio gosp. Miodrag Pajić, tvrdio je, u svom izdvojenom mišljenju o neslaganju, prvo, da su prijave neprihvatljive radi neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Podnosioci prijava nisu tražili odlaganje izvršenja rješenja od 16. i 20. novembra 2001. godine, tako da su domaći organi mogli dalje nastaviti s postupkom. Neprihvatljiva je obrana da se nije mogao očekivati pozitivan ishod. Drugo, tužene Strane su prihvatile Rezoluciju Vijeća Sigurnosti UN-a, broj 1373, i uključile se u brobu protiv svih oblika terorizma, radi sprečavanja potencijalnih izvršitelja ili urotnika, pa ih to obavezuje na aktivno djelovanje. Naravno, to ne znači da u toj borbi treba da se krše ljudska prava. Međutim, istovremeno, od Bosne i Hercegovine, kao mlade države u tranziciji, pod posebnom vrstom protektorata, ne treba tražiti tako visoke standarde koje ne mogu ispuniti ni neke druge države s daleko većim stupnjem uređenja pravne države i vladavine prava.

Odluka usvojena 3. septembra 2002.

Odluka uručena 11. oktobra 2002.

Predmet br.:	CH/00/3880
Podnositelj prijave:	Momčilo MARJANOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositelj prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Uhapšen je i optužen za ubistvo jula 1994. godine. Dana 18. jula 1996. godine podnositelj prijave oglašen je krivim za ubistvo i osuđen na 7 godina zatvora. I podnositelj prijave i javni tužilac su uložili žalbe protiv prvostepene presude, a 20. decembra 1996. godine Viši sud u Bijeljini uvažio je žalbu podnosioca prijave i predmet vratio na ponovno suđenje. Dana 14. maja 1998. godine otpočelo je ponovno suđenje podnosiocu prijave pred Višim sudom u Bijeljini, a 31. avgusta 1999. godine ponovo je oglašen krivim za ubistvo i osuđen na kaznu od 7 godina zatvora. Vrhovni sud Republike Srpske je 22. maja 2000. godine uvažio žalbu koju je podnio javni tužilac i izmijenio kaznu podnosioca prijave na 8 godina zatvora. Dana 18. marta 2002. godine je pušten iz pritvora. Njegova kazna je trebalo da istekne 18. jula 2002. godine.

Podnositelj prijave se žalio na razne povrede svojih prava u odnosu na zakonitost i dužinu pritvora, pravičnost i dužinu postupka kao i da je bio podvrgavan nehumanom i ponižavajućem postupanju u zatvoru. Nadalje se žalio da su ga lišili prava na posjete članova porodice te da su se zatvorski organi upitali u njegovo pravo na pristup telefonu i pravo na prepisku.

Prihvatljivost

Dom je prvo razmotrio da li je nadležan, *ratione temporis*, da razmatra predmet, imajući na umu da je podnositelj prijave bio lišen slobode prije stupanja na snagu Sporazuma, 14. decembra 1995. godine. Podsećajući na predmet *Damjanović protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Dom je zapazio da iako se od njega zahtijeva da svoje ispitivanje predmeta ograniči na razmatranje toga da li su ljudska prava podnosioca prijave bila povrijeđena ili ugrožena nakon tog datuma, on može razmatrati i događaje prije tog datuma da bi ocijenio opšti način na koji je predmet podnosioca prijave rješavan.

Drugo, što se tiče žalbenih navoda podnosioca prijave u vezi njegovog prava na život, prava da ne bude podvrgnut nehumanom i ponižavajućem postupku ili kažnjavanju te njegovog prava da ne mora obavljati i ne bude primoran na prisilni rad, Dom je zaključio da su ti žalbeni navodi nepotkrijepljeni i da ne ukazuju da postoji kršenje prava i sloboda zagarantovanih Sporazumom.

Treće, u pogledu neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, Dom je zaključio da je podnositelj prijave pred domaćim sudovima osporio zakonitost svih odluka o svome pritvoru.

Cetvrtro, što se tiče njegovih navoda o diskriminaciji, Dom je zaključio da je njegov žalbeni navod u vezi diskriminacije očigledno neosnovan po relevantnim osnovama, pošto on nije naveo da je s njim postupano drugačije.

Dom je prijavu proglašio prihvatljivom prema članovima 5, 6 i 8 Konvencije, a ostatak prijave je proglašio neprihvatljivim.

Meritum

Član 5(1)(c) Konvencije

Dom je zaključio da je u periodu od 14. decembra 1995. do 20. februara 1997. godine pritvor podnosioca prijave bio u skladu s postupkom propisanim zakonom u svrhu njegovog privodenja nadležnim sudskim organima radi postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo. Međutim, Dom je podsjetio da prema domaćem zakonu o nastavku pritvora mora ex officio odlučiti sudsko vijeće u roku od 2 mjeseca od zadnje odluke. U periodima od 20. februara 1997. do 9. septembra 1997. godine i od 9. novembra 1997. do 23. jula 1998. godine, pošto odluka o pritvoru nije preispitana svaka dva mjeseca, pritvor podnosioca prijave nije bio u skladu s postupkom pripisanim zakonom te predstavlja povredu člana 5(1)(c) Konvencije.

Član 5(3) Konvencije

Dom je ustanovio da su u predmetu podnosioca prijave domaći organi vlasti propustili da razmotre elemente koji su mogli biti "relevantni i dovoljni" da bi se opravdalo produžavanje pritvora u smislu člana 5 stav 3 Konvencije. Pritvor podnosioca prijave zasnovao se jedino na tome da je postojala osnovana sumnja da je podnositelj prijave počinio krivično djelo za koje je optužen i da je bio suočen s mogućnošću da bude osuđen na dugu

zatvorsku kaznu u slučaju da ga proglose krivim. Dom je zapazio da je Evropski sud za ljudska prava dosljedno navodio da ti osnovi nisu "relevantni i dovoljni" da bi se opravdalo produžavanje pritvora. Što se tiče kriterija marljivosti, Dom je našao da je za upravljanje pravnim sistemom odgovorna tužena Strana, te da se svako odugovlačenje mora direktno pripisati tuženoj Strani. Dom je takođe zapazio da je bilo nekoliko dugih perioda neaktivnosti, te, uprkos tome što je podnosič prijave i sam donekle doprinio odugovlačenju, Dom je zaključio da je dužina pritvora podnosiča prijave od 14. decembra 1995. do 22. maja 2000. godine prekoračila sve granice razumnosti.

Član 5(4) Konvencije

Dom je zaključio da je u odnosu na periode pritvora od 20. februara 1997. do 9. septembra 1997. godine i od 9. novembra 1997. do 23. jula 1998. godine podnosič prijave bio spriječen da pokrene postupak kojim bi se u kratkom roku odlučilo o zakonitosti njegovog pritvora. Prema tome, tužena Strana je povrijedila prava podnosiča prijave zagarantovana članom 5, stav 4 Konvencije.

Član 6(1) Konvencije

U pogledu žalbenog navoda podnosiča prijave da mu nije dozvoljeno da unakrsno ispita vještaka tokom prvog suđenja, Dom je ustanovio da je 20. decembra 1996. godine Viši sud u Bijeljini uvažio žalbu podnosiča prijave protiv prvostepene presude, posebno navodeći da nepozivanje vještaka predstavlja povredu prava podnosiča prijave. U skladu s tim, Dom je zaključio da su bilo kakvi nedostaci na prvom suđenju u ovom pogledu bili djelotvorno ispravljeni u postupku ponovnog suđenja.

U pogledu zahtjeva o razumnom vremenskom roku, Dom je zaključio da činjenice predmeta kako su iznesene nisu pretjerano komplikovane, niti su bile dovoljan razlog za kašnjenje u postupku. Drugo, Dom je ponovio da je za upravljanje pravnim sistemom odgovorna tužena Strana, te da se svako odugovlačenje mora direktno pripisati tuženoj Strani. Dom je takođe zapazio da je bilo nekoliko dugih perioda neaktivnosti, te, uprkos tome što je podnosič prijave i sam donekle doprinio odugovlačenju, Dom je zaključio da je dužina pritvora podnosiča prijave od 14. decembra 1995. do 22. maja 2000. godine prekoračila sve granice razumnosti, čime je povrijedeno njegovo pravo da mu se sudi u okviru razumnog roka kako se garantuje članom 6, stav 1 Konvencije.

Član 6(3)(c) Konvencije

Dom je zapazio da je podnosič prijave bio bez pravnog zastupnika tokom perioda od sedam mjeseci te da tužena Strana nije dala primjerenog objašnjenje za to. U vezi s tim, Dom je zaključio da je podnosiču prijave tokom tog perioda zaista bila neophodna djelotovorna pravna pomoć te je našao da je to povreda člana 6(3)(c) Konvencije.

Član 8 Konvencije

U vezi žalbenog navoda podnosiča prijave da su se zatvorski organi upitali u njegovo pravo na porodični život, pristup telefonu i pravo na prepisku, Dom je zaključio da u nedostatku posebnog dokaza u suprotnom smislu njegovi navodi nisu potkrijepljeni. Stoga nije došlo do povrede člana 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srbiji da podnosiču prijave isplati iznos od 3.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu. Dom je odbacio ostatak zahtjeva za kompenzaciju podnosiča prijave.

Odluka je usvojena 11. oktobra 2002.

Odluka je uručena 8. novembra 2002.

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosič prijave je podnio zahtjev za preispitivanje u kom tvrdi (a) da delegiranje nadležnosti sa Osnovnog suda u Srpskom Sarajevu na Osnovni sud u Sokoru nije bilo u skladu sa zakonom, a da je argument da Osnovnom sudu u Srpskom Sarajevu nedostaje osoblja lažan; (b) da njegovo premještanje u Kazneno popravni dom Bijeljina predstavlja povredu njegovog prava na poštivanje porodičnog života kako se garantuje članom 8 Konvencije; (c) da Dom nije na odgovarajući način razmotrio njegov žalbeni navod u vezi sa diskriminacijom u smislu da se njegova žalba ne odnosi na diskriminaciju zbog toga što je on Srbin, već na način na koji su s njim postupali organi vlasti Republike Srbije, koji su time povrijedili domaći zakon, čime je on izložen diskriminaciji; i (d) da je kompenzacija koju mu je Dom dosudio nedovoljna. Dom je smatrao da podnosič prijave nije dao bilo kakve osnove zbog kojih bi pitanja na koja se poziva u zahtjevu pokretala "ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja". Kako zahtjev ne ispunjava uslove sadržane u pravilu 64 stav 2 Pravila procedure Doma, Dom je odlučio odbiti zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 11. januara 2003. godine

Predmet br.	CH/00/3642
Podnositac prijave:	Zoran ALEKSIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Dana 20. januara 1998. godine podnositac prijave uhapšen i pritvoren u zatvor u Tunjicama, u Republici Srpskoj, na osnovu naloga za hapšenje zbog nekoliko krivičnih djela teške krade koji je izdao Osnovni sud u Banjoj Luci. Podnositac prijave je 21. i 22. januara i 2. februara 1998. godine odvođen u Centar javne bezbjednosti u Banjoj Luci i ispitivalo ga je nekoliko pripadnika policije Republike Srpske. Podnositac navodi da ga je, tokom ovih ispitivanja, nekoliko policajaca tuklo gumenim crijevom, bežbol palicom i šakama. Podnositac prijave se 2. februara 1998. godine žalio pripadnicima Međunarodnih policijskih snaga Ujedinjenih nacija koji su potom su pregledali njegove povrede te su slijedećeg dana ispitali policajce koji su saslušavali podnosioca prijave. Disciplinska komisija Centra javne bezbjednosti u Banjoj Luci je 26. marta 1998. godine održala javnu raspravu u vezi sa ovim dogadjajem. Disciplinska komisija je ustanovila da podnositac prijave nije bio podvrgnut nasilju, maltretiranju niti zastrašivanju, ali su utvrđili da su dva odgovorna policajca kriva za povrede Pravilnika Disciplinske komisije zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske. Svi policajci su oslobođeni optužbi za fizički napad.

Prihvatljivost

Što se tiče žalbe podnosioca prijave da mu je osporeno pravo na pravično suđenje pred nepristrasnim i nezavisnim sudom u vezi sa postupkom pred Disciplinskom komisijom, Dom je proglašio ovaj dio prijave neprihvatljivim *ratione materiae*. Što se tiče žalbe podnosioca prijave u pogledu navodnog bespravnog pritvora, Dom je ovaj dio prijave proglašio neprihvatljivim kao očigledno neosnovanim.

U pogledu iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, Dom je podsjetio da se postupak u vezi sa kompenzacijom u svrhu člana 3 ne odnosi na pokretanje postupka protiv policajaca kao pojedinaca, nego na postupak protiv vlade koja može da obezbijedi podnosiocu prijave ispravljanje povreda iz njegovih žalbenih navoda. Prema tome, pokretanje parničnog postupka protiv policajaca u vezi sa kompenzacijom kao i pokretanje krivičnog postupka nisu dovoljni pravni lijekovi koje je podnositac prijave trebao da iscrpi.

Nalazeći da podnositac prijave nije imao raspoloživ pravni lijek koji mu je mogao obezbijediti ispravljanje povreda u vezi sa njegovom žalbom prema članu 3 Konvencije, Dom nije našao druge drugih osnove za proglašavanje predmeta neprihvatljivim. Prema tome, Dom je progasio prijavu prihvatljivom prema članu 3 Konvencije.

Meritum

Član 3 Konvencije

Podsjećajući na predmet *Pržulj protiv Republike Srpske*, Dom je smatrao da kada policija pritvori neku osobu u dobrom zdravstvenom stanju, a ustanovi se da je prilikom puštanja iz zatvora ta osoba povrijedjena, na tuženoj Strani je teret davanja vjerovatnog objašnjenja o porijeklu te povrede, a u slučaju da to ne učini, postavlja se jasno pitanje prema članu 3 Konvencije. Ispitujući dokaze koje je imao pred sobom, Dom je smatrao da je podnositac prijave pretrpio povrede dok je bio pod nadzorom odgovornih policajaca te da je postupanje koji je podnositac prijave pretrpio 21. i 22. januara i 2. februara 1998. godine bio dovoljno ozbiljno i surovo da predstavlja mučenje u smislu člana 1 Konvencije Ujedinjenih nacija protiv mučenja i drugih surovih, neljudskih ili ponizavajućih kazni i postupaka i prema tome sadržava povredu člana 3 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da sproveđe potpunu krivičnu istragu o ponosašanju policajaca koji su bili umiješani u mučenje podnosioca prijave kao i njihovih prepostavljenih zbog oprاشtanja, učestvovanja i prelaženja šutke preko takvih radnji, sa ciljem dovođenja pred lice pravde počinitelja odgovornih za mučenje podnosioca prijave u skladu sa zakonom Republike Srpske. Dalje, Dom je naredio Republici Srpskoj da plati podnosiocu prijave iznos od 10.000 KM na ime kompenzacije za fizičke i duševne patnje kojima je bio izložen.

Djelimično izdvojeno mišljenje

U svom djelimično izdvojenom mišljenju, gosp. Vitomir Popović je uvjeravao da je zaključak o povredi člana 3 Konvencije predstavlja dovoljnu satisfakciju za podnosioca prijave.

Gosp. Popović je zapazio da je u tački 2. odluke navedeno da je "policija Republike Srpske uhapsila i zatvorila podnosioca prijave dana 20. januara 1998. godine po nalogu Osnovnog suda u Banja Luci zbog više krivičnih djela teške krađe ..", što znači da je on indirektno odgovoran za taj događaj.

Gosp. Popović nije iznio nikakvu drugu primjedbu na odluku.

Odluka je usvojena 8. oktobra 2002. godine

Odluka je uručena 8. novembra 2002. godine

I

Doprinosi i troškovi
u 2002. godini

Finansijski doprinosi

Donator	Iznos u KM
Bosna i Hercegovina	390,980
Kanada	104,324
Evropska komisija*	240,566
Evropska komisija **	1,040,502
Norveška	18,291
Švicarska	40,253
Sjedinjene države ***	1,083,517
Ostatak sredstava prenijet iz 2001.	666,921
UKUPNO KM	3,585,353

* Doprinos Evropske komisije je preostalih 10% od ugovora za period 1. januar 2001. - 31. mart 2002. godine (primljeno u januaru 2003)

** Doprinos Evropske komisije predstavlja 80% od ugovora od 1. aprila do 31. decembra 2002. (posljednjih 20% još nije primljeno)

*** Doprinos Sjedinjenih Država za 2002., a proteže se i na 2003. godinu

Ostali doprinosi

Donator	Priroda donacije
Bosna i Hercegovina	uredski prostor u zgradи Predsjedništva
Njemačka	troškovi za jednog pravnika
Nizozemska	troškovi za jednog pravnika
Westminsterska fondacija za demokraciju (U.K.)	troškovi za jednog pravnika
Sjedinjene Američke Države	troškovi za Izvršnog službenika i tri pravnika

Kratak pregled troškova

Kategorije	Konkretni troškovi (KM)
Troškovi za članove	1,415,178
Troškovi za osoblje	1,187,453
Oprema	90,283
Uredske nabavke	61,824
Usluge, komunalije i održavanje opreme	181,262
Publikacije i štampa	32,044
Iznajmljivanje uredskog prostora (Banja Luka)	26,400
Dodatni odobreni troškovi za međunarodna putovanja	3,653
Usavršavanje osoblja i razvoj	2,689
Nepredviđeni troškovi	2,382
UKUPNO KM	3,003,168

